

Civilutskottets betänkande 2022/23:CU12

Planering och byggande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt. Motionsyrkandena handlar bl.a. om översyn av plan- och bygglagen, plansystemet, lovfrågor, överklaganderegler samt frågor om skadeersättning och tillsyn.

I betänkandet finns 40 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Utskottets överväganden	11
Översyn av plan- och bygglagen	11
Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen	15
Plansystemet i allmänhet	19
Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering	24
Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden	28
Reglering med detaljplan	36
Regionplanering	40
Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder	42
Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande	47
Regler om inomhusklimat	54
Frågor om buller och andra störningar	58
Studentbostäder	63
Reglerna för bygglov m.m.	66
Kontroller vid nybyggnation av bostäder	73
Byggande i strandnära lägen	75
Frågor om överklagande m.m.	77
Skadeersättning enligt plan- och bygglagen	82
Tillsyn och sanktioner	84
Tillgänglighet till anläggningar	87
Reservationer	89
1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (S)	89
2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)	89
3. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (C)	90
4. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (SD)	91
5. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (V)	92
6. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (C)	93
7. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (MP)	94
8. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (S)	95
9. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (SD)	96
10. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (C)	97
11. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (SD)	98
12. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (V)	99
13. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (C)	100
14. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 5 (C)	101
15. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 5 (MP)	102
16. Reglering med detaljplan, punkt 6 (V)	104

17. Regionplanering, punkt 7 (SD).....	105
18. Regionplanering, punkt 7 (V).....	106
19. Regionplanering, punkt 7 (C).....	107
20. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 8 (C).....	108
21. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 9 (C).....	109
22. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 9 (MP).....	110
23. Regler om inomhusklimat, punkt 10 (C).....	110
24. Frågor om buller och andra störningar, punkt 11 (S).....	111
25. Frågor om buller och andra störningar, punkt 11 (C).....	112
26. Studentbostäder, punkt 12 (SD).....	113
27. Studentbostäder, punkt 12 (C).....	114
28. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 13 (C).....	115
29. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 13 (MP).....	116
30. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 14 (S).....	116
31. Bygglovsbefriade åtgärder, punkt 14 (C).....	117
32. Sakägarkretsen och avgift för överklagande, punkt 18 (S).....	119
33. Sakägarkretsen och avgift för överklagande, punkt 18 (C).....	119
34. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 19 (S).....	120
35. Handläggningstider, punkt 20 (SD).....	121
36. Handläggningstider, punkt 20 (C).....	122
37. Skadeersättning enligt plan- och bygglagen, punkt 21 (SD).....	122
38. Tillsyn och sanktioner, punkt 22 (SD).....	123
39. Tillsyn och sanktioner, punkt 22 (C).....	124
40. Tillgänglighet till anläggningar, punkt 23 (MP).....	125
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	126
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23.....	126

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Översyn av plan- och bygglagen

1. Översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 26.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Plansystemet

2. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S),

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 35,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7,

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1,

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 och

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

3. Plansystemet i allmänhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:499 av Mathias Tegnér (S) yrkande 2,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 3,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9,

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 17,

2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) yrkande 1,

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 18 och

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C)

4. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15,

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (C)

5. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:760 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1,

2022/23:762 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 6,

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 20, 25, 26 och 31,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 41–43,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 33 och

2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 4–8.

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (MP)

6. Reglering med detaljplan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:747 av Nicklas Attefjord (MP),

2022/23:1042 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 12 och 13,

2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2022/23:1443 av Adnan Dibrani (S) och

2022/23:1918 av Sten Bergheden (M).

Reservation 16 (V)

7. Regionplanering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11 och

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (V)

Reservation 19 (C)

Krav vid ny- och ombyggnation

8. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:290 av Jan Ericson (M),

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 21,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 4 och 28 samt

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23.

Reservation 20 (C)

9. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21,

2022/23:839 av Daniel Bäckström och Helena Lindahl (båda C),

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39,

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5,

2022/23:1457 av Marielle Lahti och Nicklas Attefjord (båda MP),

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 171 och

2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (MP)

10. Regler om inomhusklimat

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 40 och

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 20.

Reservation 23 (C)

11. Frågor om buller och andra störningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:360 av Niels Paarup-Petersen (C),

2022/23:450 av Mats Green (M) yrkandena 1–6,

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 9,

2022/23:603 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 2,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 49 och 50,

2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,

2022/23:1953 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 24 (S)

Reservation 25 (C)

12. Studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 16 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 26 (SD)

Reservation 27 (C)

Reglerna för bygglov m.m.

13. Krav på bygglov och anmälan m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 3 och 29,

2022/23:1439 av Monica Haider (S),

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8,

2022/23:1605 av Catarina Deremar (C) och

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 24.

Reservation 28 (C)

Reservation 29 (MP)

14. Bygglövsbefriade åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:334 av Rickard Nordin (C),

2022/23:439 av Erik Ottoson (M),

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 20 och 30 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 147.

Reservation 30 (S)

Reservation 31 (C)

15. Bygglövsregler för näringsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 6–8 och

2022/23:1898 av Sten Bergheden (M).

Kontroller vid nybyggnation av bostäder

16. Kontroller vid nybyggnation av bostäder

Riksdagen avslår motion

2022/23:289 av Jan Ericson (M).

Byggande i strandnära lägen

17. Byggande i strandnära lägen

Riksdagen avslår motion

2022/23:1899 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

*Frågor om överklagande m.m.***18. Sakägarkretsen och avgift för överklagande**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:395 av Peder Björk och Hanna Westerén (båda S),

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 10 och 11,

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15,

2022/23:1917 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 28.

Reservation 32 (S)

Reservation 33 (C)

19. Förutsättningar för överklagande m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:484 av Eva Lindh (S),

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3 och

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27.

Reservation 34 (S)

20. Handläggningstider

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10,

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14 och

2022/23:1650 av Ulrika Heie (C).

Reservation 35 (SD)

Reservation 36 (C)

*Skadeersättning, tillsyn m.m.***21. Skadeersättning enligt plan- och bygglagen**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1005 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 7–9.

Reservation 37 (SD)

22. Tillsyn och sanktioner

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 32,

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2022/23:1815 av Gudrun Brunegård (KD).

Reservation 38 (SD)

Reservation 39 (C)

23. Tillgänglighet till anläggningar

Riksdagen avslår motion

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 4.

Reservation 40 (MP)

Stockholm den 23 mars 2023

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilander (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Roger Hedlund (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Ellen Juntti (M), Larry Söder (KD), Martin Westmont (SD), Katarina Luhr (MP), Jakob Olofsgård (L), Björn Tidland (SD) och Martina Johansson (C).

Redogörelse för ärendet

I ärendet behandlar utskottet 130 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2022/23 och som rör frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL.

Utskottet behandlar under skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenklingar i PBL och om digitalisering av plan- och byggprocessen. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 1 (S), 2 (SD) och 3 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att arbetet med regelförenklingar inom PBL behöver fortsätta med redan tillsatta utredningar som utgångspunkt. Motionärerna vill att regler som inte kan motiveras ska tas bort och att processer som kan ske snabbare ska bedrivas utifrån det.

Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:1006 yrkande 10 ett tillkännagivande om att utreda fler förenklingar av PBL för att skapa en förenklad plan- och byggprocess för alla parter. Vad gäller privatpersoner vill motionärerna att förenkningarna ska avse både nya husbyggen och förändringar av befintliga hus eller tomter.

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att främja helt digitala processer för såväl planering som plangenomförande. Motionärerna framhåller att rätt utnyttjad kan den moderna tekniken revolutionera såväl samhällsplaneringen som det demokratiska beslutsfattandet, liksom medborgarnas och branschernas insyn och delaktighet. Digitaliseringen ökar också möjligheterna att samordna regelverken och kan leda till en effektivare och mindre kostnadsdrivande samhällsplanering.

Bakgrund

Genomförda ändringar i plan- och bygglagstiftningen

PBL trädde i kraft den 2 maj 2011. Sedan dess har ett stort antal lagändringar gjorts i PBL och anknytande lagstiftning. Några av de viktigaste förändringarna är

- Avskaffande av den obligatoriska byggförsäkringen och ny lag om färdigställandeskydd (prop. 2013/14:125, bet. 2013/14:CU25, rskr. 2013/14:212)
- En enklare planprocess (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366)

- Nya åtgärder som kan genomföras utan krav på bygglov (prop. 2013/14:127, bet. 2013/14:CU32, rskr. 2013/14:287)
- Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381)
- En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166)
- Fler steg i en effektivare plan- och bygglag (prop. 2016/17:151, bet. 2016/17:CU20, rskr. 2016/17:276)
- Tidsbegränsade bygglov för bostäder (prop. 2016/17:137, bet. 2016/17:CU21, rskr. 2016/17:207)
- Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403)
- Fler bygglovsbefriade åtgärder (prop. 2017/18:197, bet. 2017/18:CU32, rskr. 2017/18:371)
- Reduktion av avgift för lov, förhandsbesked och anmälan (prop. 2017/18:210, bet. 2017/18:CU27, rskr. 2017/18:366)
- En ny regional planering (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31)
- Större frihet att bygga altaner (prop. 2018/19:112, bet. 2018/19:CU19, rskr. 2018/19:250)
- En utvecklad översiktsplanering (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168).
- Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljpaneläggning (prop. 2020/21:131, bet. 2020/21:CU22, rskr. 2020/21:406).
- Regional fysisk planering i Hallands län (prop. 2021/22:184, bet. 2021/22:CU25, rskr. 2021/22:377).
- En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn (prop. 2021/22:149, bet. 2021/22:CU32, rskr. 2021/22:379).
- Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess (prop. 2021/22:212, bet. 2021/22:CU35, rskr. 2021/22:449).

Digitala planer

Genom lagändringar i PBL som infördes den 1 juni 2018 bemyndigade riksdagen regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om standarder för utformning av grundkartor, detaljplaner och planbeskrivningar (prop. 2017/18:132, bet. 2017/18:CU28, rskr. 2017/18:301).

Regeringen har beslutat om ändringar i plan- och byggförordningen (PBF) som innebär att kommunernas översikts- och regionplaner ska bli digitala. Enligt de nya bestämmelserna måste alla nya översikts- och regionplaner som påbörjas av kommunerna fr.om. den 1 januari 2027 vara digitala. Motsvarande reglering finns redan för detaljplaner sedan den 1 januari 2022.

Regeringens beslut innebär också att Boverket får rätt att bestämma standarder för utformningen av planerna.

Pågående arbete

Digitaliseringsfrågor

Det pågår ett omfattande arbete med digitalisering av PBL och plan- och byggprocessen. Hösten 2018 inrättades Myndigheten för digital förvaltning (Digg), som har i uppdrag att stödja och samordna den förvaltningsgemensamma digitaliseringen för att göra offentlig verksamhet mer ändamålsenlig och effektiv. Digg ansvarar också för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen (bl.a. e-legitimationer, e-fakturerings och gemensamma standarder). Myndigheten hjälper även regeringen med underlag för utveckling av digitaliseringen av den offentliga förvaltningen. Dessutom följer och analyserar myndigheten digitaliseringsarbetet.

Under flera år har regeringen gett Boverket uppdrag att arbeta med utveckling av en digitalt anpassad plan- och bygglag för att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Boverket har både 2021 och 2022 fått i uppdrag att fortsätta verka för en effektiv och enhetlig tillämplig av PBL i en digital miljö. Uppdragen redovisas bl.a. i slutrapporterna Lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) i digital miljö (2021:20) och Fler lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) i en digital miljö (2023:3). Under 2023 fortsätter Boverket arbetet med digital regionplan och översiktsplan i nära samarbete med Lantmäteriet och andra aktörer för att ta till vara digitaliseringens möjligheter i hela planeringsprocessen.

Inom ramen för regeringens arbete med en digital samhällsbyggnadsprocess har Lantmäteriet fått i uppdrag att etablera en nationell geodataplattform, vilket är en digital infrastruktur för att tillgängliggöra informationsmängder (dataset) i samhällsbyggnadsprocessen (Fi2022/00367). Den nationella geodataplattformen kan i dagsläget hantera två dataset, digitala detaljplaner och byggnadsinformation. Kommunerna ska fr.o.m. den 1 januari 2022 upprätta digitala detaljplaner som kommer att kunna tillgängliggöras i den nationella geodataplattformen.

Utredningar under beredning

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF, Boverkets byggregler (BBR), Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder och de standarder dessa hänvisar till, i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning. Uppdraget slutredovisades i betänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). För en närmare redogörelse för betänkandet, se avsnittet Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder.

Bygglovsutredningen har haft i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov (dir. 2020:4). Syftet med översynen är att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk som samtidigt säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bl.a. bostäder. I uppdraget ingick att föreslå när lovplikt respektive anmälningsplikt bör inträda för olika typer av åtgärder. För en närmare redogörelse för betänkandet, se avsnittet Reglerna för bygglov m.m.

Betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om behovet av en översyn eller andra reformer av PBL och digitaliseringsarbetet i plan- och byggprocessen. Våren 2021 avstyrktes motionsyrkandena med hänvisning till pågående arbete och aviserade regelförenklingar (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Motionärerna har lämnat förslag som handlar om digitalisering av planprocessen och behovet av att fortsätta arbeta för att förenkla reglerna i PBL. Det huvudsakliga syftet är att det ska gå snabbare och vara enklare att bygga bostäder för att minska bostadsbristen.

När det gäller motionsförslaget om att främja helt digitala planprocesser har regeringen beslutat om ändringar i PBF som innebär att inte bara detaljplaner utan även översikts- och regionplaner kommer att vara digitala. Dessutom pågår som framgår ovan ett omfattande arbete med digitaliseringsfrågor i plan- och byggprocessen inom bl.a. Lantmäteriet och Boverket. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av förslaget om helt digitala planprocesser. Motion 2022/23:909 (C) yrkande 13 bör därför avslås.

Vad gäller övriga motionsförslag om ytterligare regelförenklingar konstaterar utskottet att riksdagen de senaste åren har fattat beslut om relativt omfattande lagändringar. Dessutom pågår nu beredningen av de förslag på området som både Kommittén för modernare byggregler och Bygglovsutredningen lämnat. Som framhålls i motionerna är det viktigt att regelförenklaringsarbetet i PBL fortsätter. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen för 2023 har aviserat att reglerna för att bygga ska förenklas betydligt. Med hänsyn till det, och då riksdagen inte bör föregripa det pågående arbetet, anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om ytterligare regelförenklingar. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddet för kulturhistoriska byggnader och om behovet av idrott och friluftsliv i planläggningen. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.
Jämför reservation 4 (SD), 5 (V), 6 (C) och 7 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att förhindra rivning av kulturhistoriskt viktiga fastigheter. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4. I kommittémotion 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 7 begärs även ett tillkännagivande om att det bör utredas hur ett stärkt juridiskt skydd för kulturhistoriska byggnader inte ska förhindra brukande.

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:909 yrkande 35 ett tillkännagivande om ett enkelt och enhetligt kulturskydd för fastigheter.

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) begär i kommittémotion 2022/23:1224 yrkande 1 ett tillkännagivande om att begreppet idrott bör läggas till i uppräkningsdelen i 2 kap. 7 § 4 PBL. Ett liknande förslag om en översyn av möjligheterna att införa behovet av idrottsplatser i PBL finns i motion 2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S).

I kommittémotion 2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om vikten av att ta hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen. För att kunna ta större hänsyn till dessa behov framhåller motionärerna att kommuner behöver ha stor frihet att hitta kreativa lösningar utifrån lokala förutsättningar.

I kommittémotion 2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att ge Boverket i uppdrag att inkludera planering för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer i sina vägledningar till kommunerna.

I kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att friluftslivets roll i regional utveckling och samhällsplanering behöver stärkas. Motionärerna framhåller att knappt 60 procent av kommunerna har en översiktsplan med ett avsnitt om friluftsliv eller ett planeringsunderlag om grön- eller blåstruktur för hela eller delar av kommunen.

Bakgrund

Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Bestämmelsen innebär att det ska göras en avvägning mellan de intressen som är aktuella både vid planläggning och vid prövning av t.ex. bygglovsfrågor. Om det finns flera motstående intressen ska hänsyn tas till det intresse som, efter en proportionalitetsbedömning, väger tyngst.

Även bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas vid planläggning och prövning enligt PBL (2 kap. 2 § PBL). Mark får vidare endast bebyggas om marken från allmän synpunkt är lämplig för det. Vid t.ex. planläggning ska kommunen, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden bl.a. främja dels en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt, dels bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet (2 kap. 3 § PBL). Vid planläggning ska marken vara lämplig med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan (2 kap. 6 § PBL).

Enligt 2 kap. 7 § PBL ska det vid planläggning dessutom tas hänsyn till behovet av att det inom eller nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar
2. torg
3. parker och grönområden
4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse
5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

Det finns ett nära samband mellan bestämmelserna i PBL och miljöbalken bl.a. genom den nämnda hänvisningen i PBL till miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden. I 3 kap. miljöbalken finns de grundläggande hushållningsbestämmelserna. Mark- och vattenområden av riksintresse för ett antal angivna ändamål ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra eller skada ändamålen. Riksintressen är geografiska områden som har pekats ut för att de innehåller nationellt eller i vissa fall regionalt viktiga värden och kvaliteter. Exempelvis kan ett område pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården. Det innebär att det vid såväl planläggning som bygglovsfrågor kan uppkomma situationer när planfrågor eller byggfrågor ska vägas mot intresset av att bevara kulturmiljövårdade miljöer eller byggnader.

När det gäller skyddet för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör vidare nämnas att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas (8 kap. 13 § PBL). Denna bestämmelse gäller även för bebyggelseområden. Det finns även krav på att ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas. Underhållet

ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (8 kap. 14 § PBL). Ändring av denna typ av byggnad och flyttning av en sådan byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (8 kap. 17 § PBL).

I en detaljplan får kommunen ange krav och skyddsbestämmelser för byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär (4 kap. 16 § 2–4 PBL). Kommunen kan också i detaljplanen ange utökad lovplikt för åtgärder som kan påverka skyddsvärdet (4 kap. 15 § PBL).

Enligt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, som riksdagen har fastställt, ska städer, tätorter och bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Vidare innefattar målet miljöanpassning av byggnader och anläggningar samt att en god hushållning med mark, vatten och andra resurser ska främjas. Inom målet God bebyggd miljö används flera preciseringar för att förtydliga målet och tydliggöra uppföljningsarbetet. En av dessa är Kulturvärden i bebyggd miljö: det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Pågående arbete

Våren 2018 infördes ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). I samband med detta fick Boverket ett samlat ansvar för samordning, kompetensstöd och främjande insatser till offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö.

I rapporten Arkitektur och gestaltad livsmiljö (2020:23) redovisar Boverket genomfört arbete inom ramen för regeringsuppdraget under 2018–2020. Av rapporten framgår att Boverket hittills har fokuserat på områden som regeringen pekat ut, exempelvis skolors och vårdens miljöer, metodstöd för upphandling, vägledning för kommunalt arkitekturstrategiskt arbete samt samordning av Boverkets, Riksantikvarieämbetets, Statens centrum för arkitektur och designs (Arkdes) och Statens konstråds gemensamma arbete. Boverket har även identifierat ett antal viktiga framtidsfrågor, exempelvis att arbetet behöver breddas och att fler måste involveras. Redovisningen lyfter även fram breda samhällsfrågor kopplat till arkitektur, gestaltad livsmiljö och hållbarhet samt specifika frågor om offentliga rum, cirkulärt byggande och

förvaltande, bostadsutformning och värdeskapande stadsstrukturer. Enligt Boverket handlar det om att använda arkitektur och gestaltad livsmiljö som verktyg i det hållbara samhällsbygget och om att arbeta för höjd kvalitet i byggda miljöer.

När det gäller frågan om skyddet för kulturhistoriska byggnader gör Boverket bl.a. en årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Boverket har även tagit fram en strategi för hur målen med preciseringar ska uppnås.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om skyddet för kulturhistoriska byggnader. Våren 2021 avstyrktes yrkandena med hänvisning till gällande rätt och pågående arbete, bl.a. Boverkets uppdrag i frågor om arkitektur och gestaltad livsmiljö (bet. 2020/21:CU13). I samma betänkande avstyrktes motionsyrkanden om behovet av idrott och idrottsanläggningar i planläggning. I den delen hänvisade utskottet bl.a. till att kommunerna enligt gällande rätt vid planläggning ska beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns ett skydd för kulturhistoriska byggnader och miljöer i lagstiftningen som bl.a. reglerar hur byggnader får renoveras eller underhållas och i vilken utsträckning sådana miljöer får bebyggas. Dessutom bedriver Boverket ett arbete som rör miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, som bl.a. innehåller preciseringar om hur kulturvärden ska bevaras, användas och utvecklas. Vidare har Boverket ett uppdrag att samordna det arbete som bedrivs hos bl.a. Boverket och Riksantikvarieämbetet om att samla in och redovisa kunskap och goda exempel på hur kulturhistoriska värden kan integreras i plan- och byggprocessen. Mot denna bakgrund finner utskottet ingen anledning att föreslå några åtgärder med anledning av de olika förslagen om skydd för kulturhistoriskt viktiga byggnader. Motionerna 2022/23:946 (SD) yrkande 4, 2022/23:1006 (SD) yrkandena 5 och 7 och 2022/23:909 (C) yrkande 35 bör därför avslås.

När det gäller övriga motionsförslag, som tar upp behovet av idrott och friluftsliv i planläggningen, noterar utskottet att kommunerna enligt gällande rätt vid planläggning ska beakta behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse. Mot denna bakgrund anser utskottet fortfarande att det inte finns anledning att föreslå åtgärder som förtydligar lagstiftningen. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Plansystemet i allmänhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fördjupade översiktsplaner, reglering av upplåtelseform i detaljplaner och andra förslag som rör innehållet i olika planer. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 8 (S), 9 (SD) och 10 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att det ska finnas kommunala planer för blandade upplåtelseformer (yrkande 15) och att kommuner bör få rätt att ange upplåtelseform i detaljplanen (yrkande 16). Även i kommittémotion 2022/23:910 Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ett mål för samhällsplaneringen bör vara en strävan efter blandade upplåtelseformer och en mångfald av bostadslösningar. Motionärerna framhåller att stadsplaneringen har präglats av att det under lång tid fanns få upplåtelseformer på bostadsmarknaden, vilket skapade ett ramverk för segregation. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 18.

Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:946 yrkande 3 ett tillkännagivande om att PBL bör ändras så att kommunala arkitekturprogram införs som ett mellansteg mellan översiktsplan och detaljplan i plansystemet. Motionärerna anser att ett sådant program skulle vara ett verktyg för att uppnå förbättrad arkitektonisk kvalitet och estetisk hållbarhet i hela landet. Samma förslag finns i kommittémotion 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4.

I kommittémotion 2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att kommuner ska prioritera småhus i planeringen genom att det ska ingå i både översiktsplanen och detaljplaneringen.

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att identifiera nödvändiga reformer av samhällsplaneringen i syfte att öka beredskapen inför framtida krissituationer. Motionärerna anför att coronapandemin på kort tid visade hur viktigt det är med ett robust samhällsbygge som kan hantera kriser. Detta ställer krav på samhällsplaneringen och krisberedskapen måste anpassas utifrån att nästa kris kan vara av en helt annan natur. Behoven av lagringsutrymmen för livsmedel, tillgången till uppkoppling och mobilitet är exempel på sådant som enligt motionärerna måste vägas in i arbetet för att stärka krisberedskapen. Möjligheten att ändra planbestämmelser och upphäva bygglovskrav är andra exempel på åtgärder som visat sig vara viktiga i en kris. Ett liknande förslag om en

översyn av bl.a. PBL för att anpassa byggandet och öka beredskapen för fler och större kriser finns i motion 2022/23:499 av Mathias Tegnér (S) yrkande 2.

Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:1124 yrkande 17 ett tillkännagivande om att det i kommunernas planerings-skyldighet bör ingå hur turismen kan utvecklas, antingen genom att dessa frågor lyfts in i befintliga planer eller genom att det införs ett krav på en s.k. turistöversiktsplan. Ett motsvarande förslag finns i motion 2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) yrkande 1.

Bakgrund

Inledning

Det är kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för planeringen och genomförandet av bostadsförsörjningen. Som nämnts i föregående avsnitt består plansystemet enligt PBL av regionplan, översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan.

Till stöd för kommunernas planeringsarbete finns en vägledning från Boverket, som har det övergripande ansvaret för kommunernas planeringsarbete och uppföljningen av det.

All planläggning ska enligt PBL främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet (2 kap. 3 § första stycket 5). Vid tillämpningen av den bestämmelsen ska de kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjning vara vägledande (4 § lagen [2000:1383] om kommunernas bostadsförsörjningsansvar). Regleringen innebär i praktiken att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden om den fysiska planeringen (prop. 2013/14:59 s. 22 f.). Översiktsplanen är därför ett viktigt verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen.

Översiktsplan

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är vägledande för kommunens fortsatta planprocesser, bl.a. för detaljplaner eller områdesbestämmelser. I översiktsplanen anges inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska också ge vägledning för beslut om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (3 kap. 2 §). Av översiktsplanen ska det bl.a. framgå hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder (3 kap. 5 §).

Den 1 april 2020 infördes nya bestämmelser om översiktsplanering för att ge bättre förutsättningar för mer effektiva plan- och byggprocesser (prop. 2019/20:52, bet. 2019/20:CU7, rskr. 2019/20:168). De nya reglerna innebär bl.a. att kommunen i början av varje mandatperiod ska anta en planeringsstrategi i vilken kommunfullmäktige ska bedöma om kommunens översikts-

plan är aktuell och ta ställning till det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen. Att kommunen tar fram en planeringsstrategi ska vara en förutsättning för att översiktsplanen ska anses vara aktuell. Samtidigt infördes förtydliganden när det gäller översiktsplanens innehåll i syfte att underlätta dialogen mellan staten och kommunen om hur bebyggelsen ska utvecklas.

Detaljplan och områdesbestämmelser

Genom en detaljplan eller genom områdesbestämmelser kan kommunen på ett bindande sätt reglera hur mark ska användas och bebyggas.

I en detaljplan får kommunen också bestämma om byggnaders användning och om andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 §). Med byggnaders användning avses den bebyggelse som marken är avsedd att användas för enligt detaljplanen. Detta innebär att marken kan vara avsedd för bebyggelse av bostad, handel, samlingslokal, kontor, garage eller industri eller för allmänt ändamål. Med lägenheter av olika slag avses ordinära familjelägenheter, studentlägenheter, servicelägenheter och olika lägenhetstyper för kollektivboende. Med storlek avses lägenheternas bruksarea, antal rumsenheter eller motsvarande (prop. 1985/86:1 s. 575–578). En kommun får däremot inte reglera bostäders upplåtelseform genom en detaljplan.

Statens intressen i frågor om bostadsförsörjningen

Det finns inte någon övergripande planering på nationell nivå av mark- och vattenområden. Staten har dock ett ansvar för och vissa intressen i frågor som rör bostadsförsörjningen. Statens intressen hanteras bl.a. genom nationella mål och genom att staten pekar ut riksintresseområden enligt miljöbalken. Detta skapar vissa ramar för bostadsbyggandet som kan påverka den kommunala och regionala nivån.

Vidare finns i PBL funktioner som tillgodoser de statliga intressena och statens ansvar för bostadsförsörjningen. Kommunerna kan t.ex. begära ett planeringsbesked från länsstyrelsen i de frågor som staten råder över (5 kap. 10 f §). Syftet är att det tidigt i planeringsprocessen ska gå att klarlägga om det finns skäl för staten att ingripa mot planeringen.

Det är i regel länsstyrelserna som tillvaratar och samordnar de statliga intressena för frågor som rör användningen av mark- och vattenområden under planprocessen. Detta görs genom samråd under planprocessen. Länsstyrelserna ska under samrådet uttala sig om huruvida de instämmer i kommunens bedömning av om mark- och vattenområden används på det sätt som de är mest lämpade för. Länsstyrelsernas samordnande ansvar innebär bl.a. att de på lämpligt sätt ska hålla andra berörda statliga myndigheter informerade under samrådet. Dessutom har länsstyrelserna i vissa fall ansvar för att tillhandahålla planeringsunderlag.

Översiktsplaneutredningen

Översiktsplaneutredningen har haft i uppdrag att analysera bl.a. hur kommunernas översiktsplanering enligt PBL kan utvecklas och stärkas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunerna om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. I uppdraget ingick även bl.a. att utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformen, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan. Översiktsplaneutredningen överlämnade i maj 2018 delbetänkandet En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46). Del 1, som handlar om att underlätta efterföljande planering, har behandlats i proposition 2019/20:52 En utvecklad översiktsplanering och lett till de lagändringar som infördes våren 2020 som anges ovan under Översiktsplan. Del 2 handlar om kommunal reglering av upplåtelseformen och har enligt uppgift från Regeringskansliet lagts till handlingarna.

Vad gäller kommunal reglering av upplåtelseformen anförs i betänkandet bl.a. att en detaljplan kräver omfattande resurser när den tas fram och ska bestå över en längre tid. En bestämmelse om upplåtelseform kan enligt utredningen inte bestå över en längre tid, och därför gör utredningen bedömningen att det inte är lämpligt att ha med sådana bestämmelser i en detaljplan. Utredningen anser dessutom att det inte är lämpligt att kommunen reglerar upplåtelseform i detaljplaner när någon annan än en kommun äger marken. Utredningen konstaterar därför att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att reglera upplåtelseformer i PBL. Däremot lämnar utredningen ett förslag till en ny lag som innebär att kommunen ska kunna besluta att bostäder som byggs på mark som kommunen eller ett kommunalt aktiebolag äger bara ska få upplåtas med hyresrätt. Ett sådant beslut ska även gälla för en ny ägare av marken. Utredningen anser att förslaget skulle göra det lättare för kommunen att säkerställa att marken kommer att bebyggas med hyresrätter, om kommunen har satt upp detta som ett villkor i samband med försäljningen av marken.

Pågående arbete

En utredare har fått i uppdrag av regeringen att genomföra en förstudie om nationell fysisk planering (dnr Fi2022/02246). Uppdraget syftar till att säkra långsiktig hållbar användning av mark och vatten samt en effektiv fysisk planering och prövning. Utredaren ska identifiera hur staten på ett samordnat vis kan redogöra för sin uppfattning om hur mark och vatten på lång sikt bör användas på ett sätt som ger tydligare förutsättningar för en långsiktigt hållbar användning av mark och vatten samt en effektiv fysisk planering och prövning, och föreslå en struktur för hur nationell fysisk planering kan utformas samt vilka frågor och intressen som bör omfattas av en sådan planering. I uppdraget ingår även att redovisa fördelar och nackdelar med en sådan nationell fysisk planering samt analysera vilka konsekvenser som kan uppstå för staten,

kommuner, regioner, företag och enskilda. Eventuella konsekvenser för det kommunala självstyret ska särskilt redovisas.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om fördjupade översiktsplaner och andra förslag som rör innehållet i olika planer. Våren 2021 hänvisade utskottet till bl.a. gällande rätt och pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att gällande rätt innebär att planläggning av användningen av mark- och vattenområden är en kommunal angelägenhet. Kommunerna har därmed en stark ställning när det gäller var och hur enskilda byggnader lokaliseras och utformas samt hur marken bebyggs. Detta är ett uttryck för den kommunala självstyrelsen och bör enligt utskottets mening värnas. Det finns samtidigt ett behov av att de regler som styr planarbetet inte i onödan försvårar planeringen. Det kan bl.a. ske genom regler som syftar till att förbättra förutsättningarna för mer effektiva plan- och byggprocesser. I plan- och byggregelverket finns olika former av sådant stöd till kommunerna i deras planarbete, bl.a. genom förtydliganden om att planläggningen ska främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2023 har aviserat att kommunerna ska uppmanas och stimuleras att höja sin planberedskap, särskilt vad gäller småhus. Med hänsyn till det anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som framförs i motion 2022/23:1009 (SD) yrkande 9. Motionsyrkandet bör därför avslås.

När det gäller frågan om en reglering av upplåtelseformer av bostäder i planer konstaterar utskottet att Översiktsplaneutredningen framhållit bl.a. att en detaljplan kräver omfattande resurser när den tas fram och ska bestå under en längre tid, vilket en bestämmelse om upplåtelseform inte kan göra. Utredningen har därför bedömt att det inte är lämpligt att ha med sådana bestämmelser i en detaljplan och att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att reglera upplåtelseformer i PBL. Utskottet anser inte att det som motionärerna har anfört medför att det finns skäl att föreslå en möjlighet att reglera upplåtelseform i detaljplanen. Motionerna 2022/23:910 (C) yrkande 2, 2022/23:1880 (C) yrkande 18 och 2022/23:2217 (S) yrkandena 15 och 16 bör därför avslås.

Vad gäller motionsyrkandena om krisberedskapen i samhällsplaneringen anser utskottet att det är viktigt att frågor om risker och krisberedskap tas upp i bl.a. planläggningen så att samhället blir väl utrustat inför kriser. Utrymme för att beakta dessa frågor i översikts- och detaljplaneläggningen finns dock redan, och utskottet anser inte att det har framkommit några omständigheter

som ger skäl för riksdagen att ta något initiativ när det gäller krisberedskapen i samhällsplaneringen. Motionerna 2022/23:499 (S) yrkande 2 och 2022/23:909 (C) yrkande 2 bör därför avslås.

När det gäller förslaget om att införa ett arkitektoniskt program som mellansteg mellan översiktsplan och detaljplan konstaterar utskottet att kommunerna redan i dag har möjlighet att använda sig av sådana program om de finner skäl för det. Boverket har även ett ansvar för att vara ett kompetensstöd i kommunernas arbete med arkitektur- och gestaltungsfrågor. Utskottet anser därför att motionerna 2022/23:946 (SD) yrkande 3 och 2022/23:1006 (SD) yrkande 4 bör avslås.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att vissa kommuner redan i dag arbetar med tematiska översiktsplaner för turism, dvs. en särskild planeringsprocess med fokus på besöksnäring och turism, och många andra kommuner har på olika sätt fört in besöksnäring eller turism som en aspekt i sin kommuntäckande översiktsplan. Utskottet anser inte att det som anförs i motionerna 2022/23:1124 (C) yrkande 17 och 2022/23:1632 (C) yrkande 1 ger anledning att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om medborgarinflytande och vissa andra intressen vid fysisk planering. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt.

Jämför reservation 11 (SD), 12 (V) och 13 (C).

Motionerna

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) begär i partimotion 2022/23:1217 yrkande 22 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som syftar till att uppmuntra och stimulera förekomsten av feministisk stadsplanering och feministiskt bostadsbyggande. Motionärerna framhåller bl.a. att feministisk stadsplanering handlar om att tillföra den offentliga miljön värden som alla behöver, oavsett kön, ålder och funktionalitet.

Mikael Eskilander m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:1006 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det bör tas större hänsyn till allmänhetens önskemål vid gestaltning av offentlig miljö. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att det bör utredas hur medborgare kan få ett större inflytande över byggande, stadsplanering och offentlig konst i stadsmiljön (yrkande 2). Inflytandet kan enligt motionärerna öka exempelvis genom införandet av ett demokratiskt valt råd i kommunerna eller genom att medborgarna får större möjlighet att tycka till om olika förslag i sitt

närområde. Avslutningsvis föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att införandet av en kulturell planering bör utredas för att värna det kulturella och estetiska arvet (yrkande 3). Motionärerna framhåller att metoden fokuserar på medborgardialogen i samhällsplaneringen och skapar en social känsla och samhörighet i fråga om området.

Ett liknande yrkande om att allmänheten bör få ökat inflytande över sina gemensamma offentliga miljöer finns i kommittémotion 2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1.

I kommittémotion 2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att trygghetsfrågor ska få hög prioritet i samhällsplaneringen. Enligt motionärerna kan ofta relativt enkla insatser göra stor skillnad för den upplevda tryggheten. Det kan exempelvis handla om hur man placerar och utformar buskage och belysning samt att undvika att bygga mörka bakgator. I motion 2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15 finns ett liknande förslag om att PBL ska inkludera brottsförebyggande åtgärder.

Bakgrund

Medborgarinflytandet i samhällsplaneringen kan komma till uttryck i olika sammanhang och på olika sätt. I 3 kap. 8 § PBL anges att en kommun i ärenden som gäller översiktsplaner ska samråda med länsstyrelsen, berörda kommuner, regionplaneorgan och andra kommunala organ som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transport- och infrastrukturplanering. Kommunen ska även ge myndigheter, kommunens medlemmar, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellan-kommunal eller annan synpunkt. Utöver det formella samrådet får kommunen ha medborgardialog i samband med översiktlig fysisk planering. Dialogen kan gälla en ny översiktsplan eller ändring av en översiktsplan.

Vid ett detaljplanesamråd ska kommunen bl.a. samråda med lantmäterimyndigheten, länsstyrelsen, berörda kommuner och andra kända sakägare som berörs, t.ex. bostadsrättshavare, hyresgäster och boende (5 kap. 11 § PBL).

Pågående arbete

Allmänt om medborgarinflytande vid fysisk planering

Boverket arbetar kontinuerligt med att sprida kunskap och goda exempel när det gäller formerna för inflytande och insyn i planeringen. Boverket har exempelvis tagit fram Vägledning om medborgardialog för fysisk planering, som ska vara ett stöd för kommunala tjänstemän och politiker. Den innehåller

tips och exempel på hur olika kommuner arbetar med medborgardialog före det formella samrådet samt information om vad som gäller enligt lag.

Brottsförebyggande arbete i planprocessen

Enligt PBL ansvarar kommunerna för planläggningen av mark- och vattenområden. Planarbetet ska bidra till en ur social synpunkt god livsmiljö där bl.a. aspekter som trygghet och hälsa ingår. Boverket arbetar på olika sätt med att lyfta fram trygghetsaspekterna i den fysiska planeringen. Det kan bl.a. handla om hur parker, gångstråk och torg planeras. Myndigheten har även fördelat stöd till utemiljöer i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar i syfte att på ett varaktigt sätt bidra till attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer. Boverkets vägledning för medborgardialog berör bl.a. frågor om trygghet och brottsförebyggande åtgärder.

Boverket har haft i uppdrag att ta fram och sprida en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocesser (N2018/04599/SPN). Uppdraget redovisas i rapporten Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen (2019:20). I rapporten anför Boverket bl.a. att det är viktigt att uppnå en bred samverkan mellan de kommunala planerarna, polisen och den kommunala trygghetssamordnaren, samt med andra lokala aktörer och kommunala förvaltningar under hela planeringsskedet, för att uppnå en planering som bygger på lokalkännedom och platsspecifik kunskap. Brist på kunskap, tid och riktade budgetar gör enligt Boverket att brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder riskerar att bli punktinsatser utan helhetssyn och långsiktighet. För mer hållbara resultat behöver det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i den fysiska miljön vara ständigt pågående. Boverket framhåller vidare att utformningen av offentliga platser med nyckelfunktioner för samhället, exempelvis mötesplatser och samhällsservice samt stråk till och från kollektivtrafik, ofta är beroende av ett etablerat samarbete mellan flera olika ansvariga parter. För att möjliggöra olika fysiska åtgärder är markägareförhållandena samt parternas intentioner och samarbetsförmåga avgörande.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har sedan 2016 arbetat med ett utvecklingsprojekt om s.k. situationell prevention. Syftet med projektet är att sprida kunskap men även utveckla och ta fram ny kunskap om situationellt brottsförebyggande arbete. Projektet riktar sig till brottsförebyggande aktörer inom kommunerna och polisen men även till andra aktörer såsom bostadsbolag, centrumägare och kommunernas stadsbyggnads- eller gatukontor.

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Regeringen har överlämnat proposition 2022/23:43 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete till riksdagen. För att säkerställa att kommunerna arbetar med brottsförebyggande frågor på ett effektivt och kunskapsbaserat sätt föreslår regeringen att kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete

regleras i lag. Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild över brottsligheten och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion. I propositionen föreslås inte någon komplettering om brottsförebyggande arbete i PBL.

Propositionen är hänvisad till justitieutskottet, vars betänkande kommer att behandlas av riksdagen under våren 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om medborgarinflytande vid fysisk planering i allmänhet och införande av bestämmelser om brottsförebyggande arbete i den fysiska planeringen har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2021 avstyrktes motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. gällande rätt samt Boverkets och Brås pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att medborgarinflytandet i samhällsplaneringen kommer till uttryck i olika sammanhang och på olika sätt. I PBL finns bestämmelser om att kommunen i planärenden ska samråda med en betydligt vidare krets än enbart sakägarna. Vidare noterar utskottet att bl.a. Boverket kontinuerligt arbetar med olika frågor som rör medborgardialog för fysisk planering. Boverket har exempelvis tagit fram en vägledning om hur kommunerna kan hantera dessa frågor. Vidare arbetar man inom Boverket och Brå med uppdrag som rör brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsplaneringen.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida i de frågor som tas upp i motionerna. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden. Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt.

Jämför reservation 14 (C) och 15 (MP).

Motionerna

Per Bolund m.fl. (MP) begär i partimotion 2022/23:2175 yrkande 33 ett tillkännagivande om att parkeringsnormen i PBL ska ersättas med en mobilitetsnorm. I kommittémotion 2022/23:762 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 6 finns ett liknande förslag om att PBL bör ändras så att det framgår att kommunerna ska planera för mobilitet och inte bilism. Motionärerna framhåller att samhällsplanering för bostadsbyggnation i täta stadsområden ofta möter utmaningar och bekymmer när det gäller lagkrav på tillgång till parkeringar och anser att staten inte ska kräva att kommuner bygger parkeringsplatser i samband med nybyggnation.

Stina Larsson m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:908 flera tillkännagivanden om biologisk mångfald i planeringen. Motionärerna föreslår att det ska införas regler om närhetsprincip till stadsgrönska (yrkande 20), att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden (yrkande 25) och att PBL ska ses över för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen och skapa fler grönytor (yrkande 26). Avslutningsvis vill motionärerna att det ska tillsättas en utredning med uppdrag att utforma ett effektivt och flexibelt system för ekologisk kompensation som bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid nyexploatering (yrkande 31). Samma förslag om att utreda ett system för ekologisk kompensation, att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden och att PBL ska ses över för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen och skapa fler grönytor finns i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 41–43.

I motion 2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att det bör utredas hur klimatkrav kan införas på material i projekt som är vanligt förekommande inom landskapsarkitektur. Det kan exempelvis gälla torg, lekplatser, parker, gågator och andra vistelseytor. Motionärerna föreslår även tillkännagivanden om att stödet för grönare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster (yrkande 5), att grönytefaktor ska göras till ett krav i all nyproduktion (yrkande 6) och att alla kommuner senast 2025 ska ha upprättat en plan för att arbeta med ekosystemtjänster och förstärkning av biologisk

mångfald i sin planering (yrkande 7). Avslutningsvis begär motionärerna ett tillkännagivande om att lagstiftningen ska anpassas och vägledningar utformas för att underlätta för kommuner att ställa krav på kompensation för grönstruktur (naturvärden och rekreativvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur (yrkande 8).

I motion 2022/23:760 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Boverket tillsammans med kommunerna ska utreda hur Boverket på bästa sätt kan vara ett stöd för kommunernas pågående arbete med klimatanpassning i bebyggd miljö.

Bakgrund

Allmänt om hanteringen av klimataspekter i planeringsfrågor

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung. Begreppet innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

I PBL anges följande: Vid användningen av mark- och vattenområden tas hänsyn till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Mark får bara byggas om den är lämplig för det. Planläggning ska främja bl.a. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Den ska även främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Byggnadsverk och bebyggelse ska dessutom lokaliseras till mark som är lämpad bl.a. med hänsyn till människors säkerhet och hälsa och med beaktande av risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § PBL). Vidare ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns bl.a. parker, grönområden och lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL).

De angivna intressena av hälsa och säkerhet ger stöd för en kommun att i en översiktsplan exempelvis översiktligt redovisa riskobjekt och områden som av olika skäl är olämpliga att bebygga enligt kommunens bedömning. Behovet av grönområden kan översiktligt redovisas i en översiktsplan och sedan närmare utvecklas i efterföljande planer och program. De enskilda riskerna, behov av grönområden eller parkeringstal m.m. kan sedan hanteras i detaljplanen som anger var byggnader ska placeras och hur de ska vara utformade för att passa området förutsättningar. Om det behövs kan kommunen i detaljplanen föreskriva om skyddsåtgärder för att motverka vissa risker som t.ex. olika störningar (4 kap. 12 § PBL). Detaljplanen kan även innehålla bestämmelser om t.ex. andelen grönytor.

Detaljplaner som upprättas enligt PBL ska miljöbedömas om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (5 kap. 11 a §). Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. För att ta reda på om genomförandet av planen kan antas medföra betydande

miljöpåverkan ska alla planer genomgå en undersökning inom ramen för plansamrådet. Undersökningen ska göras både när kommunen tar fram en ny eller ändrar en befintlig detaljplan.

Vidare använder kommuner bl.a. begreppen grön struktur och grön infrastruktur i fysisk planering. Grön struktur används för att beskriva en kommuns eller en regions grönområden. Grön infrastruktur används för att beskriva hur ett logiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer, strukturer, naturområden och anlagda element utformas, brukas och förvaltas på ett sätt som bevarar biologisk mångfald och främjar ekosystemtjänster i hela landet som är viktiga för samhället.

Internationella åtaganden, Sveriges klimatmål och miljö kvalitetsmål

För att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar har riksdagen beslutat om ett antal miljö kvalitetsmål. Ett av miljö kvalitetsmålen är Begränsad klimatpåverkan. Detta mål innebär att halten av växthusgaser i atmosfären, i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar, ska stabiliseras på en nivå som innebär att människors påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att bl.a. den biologiska mångfalden bevaras.

Ett annat miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är, som nämnts tidigare, God bebyggd miljö. Det innebär att städer, tätorter och bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Målet har flera preciseringar som används för att förtydliga det och tydliggöra uppföljningsarbetet. Preciseringen hållbar samhällsplanering innebär att städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd ska vara planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

Preciseringen infrastruktur innebär att infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning ska vara integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen ska vara anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn ska tas till bl.a. natur- och kulturmiljö.

Vid FN:s toppmöte 2015 antog världens länder 17 globala hållbarhetsmål till 2030, den s.k. Agenda 2030. Mål 13, Bekämpa klimatförändringar, innebär att länderna ska vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Ett av delmålen handlar om att integrera klimatåtgärder i t.ex. planering på nationell nivå.

Mål 15, Ekosystem och biologisk mångfald, fastställer att biologisk mångfald är avgörande för jordens livsuppehållande system och anger att vår

nuvarande och framtida välfärd vilar på denna grund. Enligt målet ska länderna därför skydda, återställa och främja bl.a. ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Målet innebär bl.a. att mänsklighetens behov av t.ex. energi och vatten ska tillgodoses utan att undergräva biologisk mångfald och genom ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster och samtidigt minskade utsläpp av växthusgaser. Därutöver kan noteras att riksdagen 2017 beslutade om ett klimatpolitiskt ramverk som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar för en ambitiös och effektiv klimatomställning. Ramverket består av nationella klimatmål, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd.

Boverkets vägledning

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för översiktsplaneringen som ett led i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö i de delar som handlar om hur översiktsplaneringen kan bidra till att nå bl.a. de nationella klimatmålen. Vägledningen innehåller exempel på hur kommunerna kan göra för att nå ett ökat klimatfokus i översiktsplaneringen. Den är tänkt att vara till stöd för personer som arbetar med översiktsplanering och frågor om bl.a. miljö eller andra frågor med koppling till den fysiska planeringen. Den kan även vara till stöd för länsstyrelserna i rollen som samrådspart till kommunerna.

Skrivelsen Strategi för levande städer

I skrivelsen Strategi för levande städer – Politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) presenterade regeringen sin nya politik för en hållbar stadsutveckling. Strategin innehåller övergripande mål för hållbara städer och nya etappmål i miljömålssystemet tillsammans med prioriteringar och nya insatser med tyngdpunkt på miljömässigt hållbar stadsutveckling. Etappmålen för stadsgrönka är följande:

- Etappmål om metod för stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer: Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta till vara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.
- Etappmål om integrering av stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer: En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta till vara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Etappmålen om stadsgrönka är enligt regeringens bedömning ett steg på vägen till att nå Generationsmålet och flera miljökvalitetsmål som är centrala för att säkra en biologisk mångfald och ekosystemtjänster i urban miljö. Enligt regeringen är det framför allt miljökvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett

rikt växt- och djurliv som är relevanta för en hållbar stadsutveckling med fokus på stadsgrönska.

I skrivelsen angav regeringen i fråga om insatser för hållbara transporter att stadsplanering ska styra mot hållbara stadsstrukturer med en effektiv markanvändning. Gång, cykling och kollektivtrafik ska främjas framför personbilstrafik och vara viktiga utgångspunkter för den framtida planeringen av städer. Dessa transportsätt är enligt regeringen yteffektiva och kommer att bli alltmer nödvändiga för att undvika kapacitetsbrist och trängsel i städerna. Med en överflyttning av resor från personbil till gång, cykel och kollektivtrafik minskas resandets miljöpåverkan och klimatpåverkan. Det angavs också att bilen i stor utsträckning har varit en norm för städernas transportsystem och för var verksamheter och bostäder har lokaliserats. Framkomlighet och tillgänglighet med bil har varit en prioriterad utgångspunkt. Samtidigt som bilen har medfört fördelar för människors möjligheter till rörlighet har utvecklingen skapat stora problem. Gator, vägar, parkeringsplatser och spåranläggningar tar i dag en betydande andel av städernas begränsade utrymme i anspråk. Infrastrukturen skapar barriäreffekter, splittrar städer och motverkar en sammanhållen och hållbar samhällsstruktur. På grund av miljöpåverkan och trafikstörningar i omgivningen begränsar infrastrukturens utformning användbarheten av stora områden. Regeringen anförde vidare att det är viktigt att transportinfrastrukturen planeras så att en fungerande grön infrastruktur som binder ihop stadens naturområden bevaras. Det är också viktigt att bebyggelseutvecklingen planeras så att goda förutsättningar för hållbara transporter skapas. Riksdagen lade skrivelsen till handlingarna under våren 2018 (bet. 2017/18:CU39, rskr. 2017/18:425–426).

Stadsmiljöavtal

Stadsmiljöavtalen inrättades av regeringen 2015. Dessa avtal fokuserar på att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för att en större andel persontransporter i städer ska ske med kollektivtrafik eller cykeltrafik. Inom stadsmiljöavtalet kan kommuner och regioner söka ekonomiskt stöd för att främja hållbara stadsmiljöer. Åtgärderna ska leda till energieffektiva lösningar med låga utsläpp av växthusgaser och bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att årligen redovisa hur medlen för stadsmiljöavtal har använts. Redovisningen ska avse beslutade stöd och förväntade resultat samt innehålla en beskrivning av hur arbetet med uppföljning och utvärdering av stadsmiljöavtalens effekter fortskrider.

Parkeringsfrågor

En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen (8 kap. 9 § första stycket PBL). Tomten ska bl.a. ordnas så att det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme

för parkering, lastning och lossning av fordon. Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet ska det på tomten eller i närheten av den finnas en tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering ska man i första hand ordna friyta (8 kap. 9 § andra stycket PBL). Dessa krav ska även i skälig utsträckning tillämpas om tomten är bebyggd (8 kap. 10 § PBL). Det finns dock vissa möjligheter till undantag för bebyggda tomter.

Bestämmelserna innebär att en kommun kan ställa krav på att byggherren ska säkerställa tillgång till parkering. Det är kommunen som bestämmer vilka parkeringstal som tillämpas.

På uppdrag av regeringen tog Boverket under 2018 fram en vägledning för parkeringstal. Enligt uppdraget skulle Boverket sammanställa, redovisa och tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta i städer kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom aktivt användande av parkeringstal som verktyg. I vägledningen anger Boverket att parkeringsfrågor bör behandlas integrerat med den övergripande planeringen i kommunen. I arbetet med översiktsplaneringen bör kommunen ta fram en parkeringspolicy som stöder en planering där gång-, cykel- och kollektivtrafik är normen. Boverket anser också att kommunen bör föra en dialog med byggherrar, fastighetsägare och exploatörer om parkeringsbehov kopplat till kommunens olika delar. Vidare anför Boverket att många kommuner använder sig av s.k. flexibla parkeringstal, vilket innebär att kommunen ger byggherren möjlighet att anlägga färre parkeringsplatser än parkeringspolicyn anger. Detta kan enligt Boverket göras om byggherren arbetar med mobilitetsåtgärder som kan anses ge förutsättningar för ett minskat bilinnehav för de boende och även underlätta för alternativa färdmedel. Genom att i detaljplaneringen arbeta med parkeringstal och mobilitetsåtgärder, som t.ex. samutnyttjande av p-platser och väl utformade cykelparkeringar, kan en kommun tillsammans med tillämpningen av flexibla parkeringstal hålla byggkostnaderna nere. Ett sådant arbete innebär också enligt Boverket att mark frigörs för andra ändamål än för parkering. I vägledningen lämnar Boverket exempel på hur olika kommuner tillämpar flexibla parkeringstal i sin planering.

Pågående arbete

Utredningen samordning för bostadsbyggande

Utredningen Samordning för bostadsbyggande har haft i uppdrag att se över delar av PBL för att genom ändringar i regelverket stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer. I sitt slutbetänkande Stärkt planering för en hållbar utveckling (SOU 2021:23) lämnar utredningen i korthet följande förslag:

- ändringar i 2 och 4 kap. PBL som stärker förutsättningarna för transport-effektivitet
- ändringar i 4 och 8 kap. PBL som ger bättre förutsättningar för genomförande av åtgärder i detaljplan och bygglovsprövning vilka främjar tillgänglighet genom hållbara transporter
- ändringar i 4 och 6 kap. PBL som ger kommuner ökade möjligheter att säkerställa att planerade och överenskomna mobilitetsåtgärder genomförs samt möjligheter att i exploateringsavtal komma överens om mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster
- en ny lag om kartläggning av mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster som möjliggör uppföljning av åtgärder under förvaltningsskedet och därigenom främjar tillgång till mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster samt hushållning med mark och stadsmiljö
- en nationell strategi för en hållbar samhälls- och bebyggelsestruktur som tas fram av regeringen i syfte att bryta en seglivad praxis genom att höja kunskapsnivån i fråga om transporteffektivitet och rumslig struktur.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Klimaträttsutredningen

Klimaträttsutredningen har haft i uppdrag att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir. 2019:101). Syftet med översynen är att skapa bättre förutsättningar för att Sveriges klimatmål ska kunna nås. I uppdraget ingick bl.a. att se över hur miljöbalken kan anpassas för att utgöra ett effektivt verktyg för att nå klimatmålen samt identifiera annan relevant lagstiftning som kan ha betydelse för detta.

Utredningen lämnade i mars 2021 delbetänkandet En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21) och i maj 2022 slutbetänkandet Rätt för klimatet (SOU 2022:21).

I slutbetänkandet lämnas förslag till ändringar av lagstiftningen inom tre områden: främja bidrag till klimatomställningen, underlätta byggande av elnät och ett transporteffektivt samhälle. Vad gäller plansystemet lämnar utredningen följande förslag:

- Eftersom det enligt utredningen finns ett antal olika planeringsinstrument som rör elnätet och många olika aktörer med delvis oklara roller föreslår utredningen en översyn av hur stärkt planering och samverkan kan öka förutsättningarna för en effektiv klimatomställning. Hur samordningen bör ske mellan länsstyrelserna, med kommunerna och med andra typer av planering enligt t.ex. PBL ska enligt förslaget också utredas. När det gäller den fysiska planeringen enligt PBL anser utredningen att lagstiftningen är funktionell men att det behövs stärkt vägledning både avseende hur fysisk planering kan påverka behovet av nätkapacitet och hur hänsyn ska tas till elnät i den fysiska planeringen.

- Utredningen föreslår att Boverket ska ges ett uppdrag att se över vägledningen kring PBL och elnät i syfte att identifiera vad som kan försvåra användandet av elnät och hur hänsyn till elnät kan underlättas i den fysiska planeringen.
- Fyrstegsprincipen i transportplaneringen innebär att problem i transportsystemet ska lösas med åtgärder som påverkar transportefterfrågan, val av transportsätt eller som gör det möjligt att nyttja befintlig transportinfrastruktur mer effektivt framför åtgärder som nybyggnation av infrastruktur eller större ombyggnationer. I dag saknas ett uttryckligt stöd för att beakta den s.k. fyrstegsprincipen i de strategiska miljöbedömningar som föregår översiktsplaner och detaljplaner. Utredningen föreslår därför en ändring i PBL som anger att en strategisk miljöbedömning ska göras för en plan som medför betydande trafikflöden.
- Utredningen föreslår att länsstyrelsens roll i den fysiska planeringen ska stärkas i syfte att ge de övergripande transportpolitiska målen ett större genomslag i den fysiska planeringen på kommunal och regional nivå.

Stödet för gröna och trygga samhällen

Den 15 januari 2021 trädde förordningen (2020:1202) om stöd för gröna och trygga samhällen i kraft. Förordningen innebär att kommuner, andra fastighetsägare och tomträttshavare kan söka stöd för att utveckla stadsgrönska och ekosystemtjänster och också för att göra insatser som ökar trygghet i områden med socioekonomiska utmaningar. Syftet är att utveckla områdena i en grön och hälsofrämjande riktning samtidigt som det skapas trygga, trivsamma och inkluderande utemiljöer med särskild omsorg om åtgärdernas gestaltning. Tryggheten kan öka genom att ett område anpassas för olika typer av besökare, liksom platser där människor kan mötas och det finns möjlighet till aktiviteter. God ljussättning kan också bidra till att öka känslan av trygghet. Stödet bidrar också till mål 11, Hållbara städer och samhällen, i Agenda 2030 genom att stärka förutsättningarna för att skapa säkra och inkluderande grönområden för alla.

Det är Boverket som administrerar och beslutar om stödet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om klimatfrågor i planeringen och om planering för gröna städer. Våren 2021 avstyrktes yrkanden om bl.a. ekosystemtjänster, parkeringstal och biologisk mångfald i samhällsplaneringen. Utskottet hänvisade till bl.a. gällande rätt och pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandena om parkeringstal vid bebyggelse och minskat bilberoende har utskottet tidigare konstaterat att gällande rätt ger kommunerna

en möjlighet att ställa krav på parkering vid bebyggelse om och i den omfattning som kommunerna anser att det behövs. Det är också kommunerna som bestämmer vilka parkeringstal som ska tillämpas vid bebyggelse. Boverket har vidare redovisat ett uppdrag som syftar till att tillgängliggöra information och belysa med goda exempel hur användningen av markyta kan effektiviseras och stadsmiljön förbättras genom att kommunerna aktivt använder sig av parkeringstalen som verktyg. I vägledningen lämnar Boverket förslag om hur kommunerna kan använda parkeringsfrågor integrerat i planeringen bl.a. för att skapa förutsättningar för ett minskat bilinnehav för de boende och för att underlätta för alternativa färdmedel. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns något skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av förslagen. Motionerna 2022/23:762 (MP) yrkande 6 och 2022/23:2175 (MP) yrkande 33 bör därför avslås.

Utskottet konstaterar att det i PBL finns regler som gör det möjligt att ta hänsyn till miljö- och klimatfrågor i samhällsplaneringen. Dessutom ger Boverket kommunerna vägledning om hur de kan ta hänsyn till sådana frågor i översiktsplaner. Som framgår ovan kan kommuner och andra aktörer också söka stöd för att utveckla stadsgrönska och ekosystemtjänster samt för att göra insatser som ökar trygghet i områden med socioekonomiska utmaningar.

Klimatråtsutredningen har vidare lämnat vissa förslag som berör plansystemet och utredningen Samordning för bostadsbyggande har i sitt slutbetänkande Stärkt planering för en hållbar utveckling föreslagit bl.a. ändringar i PBL för att stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer. Beredning av förslagen pågår.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av övriga motionsförslag om klimatfrågor i planering och planering för gröna städer. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Reglering med detaljplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om detaljplaneregleringen.

Utskottet hänvisar till bl.a. gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 16 (V).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med lagförslag i enlighet med de förslag som Byggråtsutredningen lämnat i betänkandet Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67). Motionärerna framhåller att betänkandet innehåller ett antal konkreta förslag som syftar till att

kommunerna i högre utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödigt dröjsmål. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och bygglagen som möjliggör att ställa krav på energieffektivitet m.m. i detaljplan (yrkande 13).

I motion 2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att förkorta planprocessen genom att ta bort kravet på detaljplaner. Liknande förslag om att på olika sätt begränsa detaljplanekravet finns i motionerna 2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10 och 2022/23:1918 av Sten Bergheden (M).

Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S) begär i motion 2022/23:1042 ett tillkännagivande om att kommuner bör få möjlighet att införa boplikt i detaljplaner för nya bostadsområden. Motionärerna framhåller att det i vissa kommuner med hög expansionstakt och stark besöksnäring uppstår en så stor efterfrågan på fritidsboende att antalet permanentbostäder sjunker stadigt för att omvandlas till fritidsboenden. Förslaget om boplikt skulle enligt motionärerna ge kommuner bättre möjligheter att balansera olika intressen mot varandra. Ett liknande förslag om boplikt finns i motion 2022/23:747 av Nicklas Attefjord (MP).

I motion 2022/23:1443 av Adnan Dibrani (S) begärs ett tillkännagivande om att kommuner ska vara skyldiga att informera om kulturhistoriskt relevanta byggnader i detaljplaner.

Bakgrund

Allmänt

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark- och vattenområden (1 kap. 2 § PBL). Det innebär att det är kommunen som i princip ensam avgör både om och när en detaljplan ska tas fram och därmed hur mark- och vattenområden får användas och bebyggas (4 kap. 1 § PBL). En planintressent kan inte på egen hand inleda ett detaljplaneärende. Däremot kan den som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs begära att kommunen lämnar besked om huruvida den har för avsikt att inleda en sådan planläggning eller inte, s.k. planbesked (5 kap. 2 § PBL).

Krav på reglering med detaljplan

Bestämmelserna om krav på reglering med detaljplan finns i 4 kap. 2–5 §§ PBL. Kommunen ska enligt 4 kap. 2 § PBL genom en detaljplan pröva ett områdes lämplighet för bl.a. bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för vissa förhållanden som finns angivna i lag. Bestämmelsen ändrades den 1 januari 2019 till följd av förslagen i propositionen Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167, bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403). Ändringarna syftade till att göra det

enklare att bedöma när det krävs en detaljplan och när det inte gör det. Ändringarna innebar att kravet på detaljplan för en ny sammanhållen bebyggelse bara gäller bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk och om det finns ett behov av planläggning. De omständigheter som har betydelse för bedömningen av om det krävs en detaljplan framgår av lagtexten både i fråga om uppförande av en ny sammanhållen bebyggelse och i fråga om förändring eller bevarande av en befintlig bebyggelse. Utöver det innebar ändringarna att det vid bedömningen av om det krävs en detaljplan för ett nytt bygglovspliktigt byggnadsverk ska beaktas vilken inverkan ett byggnadsverk i sig har på omgivningen.

Vidare behöver en kommun inte reglera frågorna med en detaljplan om det finns områdesbestämmelser med tillräcklig reglering av angivna frågor (4 kap. 4 § PBL).

I en detaljplan ska en kommun bestämma och ange gränserna för olika platser, bestämma användningen och utformningen av vissa allmänna platser samt bestämma användningen av kvartersmark och vattenområden (4 kap. 5 § PBL). Kommunen kan även bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge (4 kap. 10 § PBL). Kommunen får bestämma i frågor som rör bebyggandets omfattning, byggnaders användning, andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek (4 kap. 11 § PBL). Vidare får kommunen reglera åtgärder mot störningar som t.ex. buller. Kommunen får även reglera frågor om bygglov, rivningslov, marklov och fastighetsindelning. Dessutom får kommunen häva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det som avses med detaljplanen överväger strandskyddsintresset (4 kap. 12–17 §§ PBL).

En detaljplan gäller till dess den ändras eller upphävs (4 kap. 38 § PBL). I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid. Tiden ska bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för kommunen att genomföra planen och får inte vara kortare än 5 år och inte längre än 15 år (4 kap. 21 § PBL). Under genomförandetiden för detaljplanen gäller vissa särskilda förutsättningar för att kommunen ska kunna ändra eller upphäva en detaljplan; bl.a. får planen inte ändras eller upphävas om en fastighetsägare som berörs av den motsätter sig det (4 kap. 39 § PBL).

Byggrättsutredningen

Byggrättsutredningen hade i uppdrag att kartlägga och analysera de verktyg kommunerna har för att i detaljplaner skapade byggrätter tas i anspråk utan dröjsmål och vid behov förstärka verktygen. I sitt betänkande Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67) lämnade utredningen bl.a. förslag om att återinföra de tidigare gällande exploatörsbestämmelserna genom att kommunerna efter beslut av länsstyrelsen ska ha en möjlighet att lösa in mark utan ersättning för allmänna platser och mark avsedd för byggnadsverk för

vård, utbildning eller omsorg. Utredningen är enligt uppgift från Regeringskansliet lagd till handlingarna.

Pågående arbete

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till en ny lag som ger en kommun rätt att under vissa förutsättningar träda in i köparens ställe vid förvärv av fast egendom, s.k. förköp. Syftet med den nya lagen är att underlätta för kommunerna att föra en mer aktiv och långsiktig markpolitik. Uppdraget ska redovisas senast den 7 december 2023 (dir. 2022:48).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om begränsning av detaljplanekravet och genomförande av Byggrättsutredningens förslag har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2021 avstyrktes förslagen med hänvisning till bl.a. pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att planprocessen och de bestämmelser som styr planering och planeringsunderlag inte i onödan försvårar bostadsbyggandet.

I flera motioner föreslås olika begränsningar av detaljplanekravet. Utskottet konstaterar att det genom lagstiftningsärendet Ett tydligare och enklare detaljplanekrav genomfördes vissa förtydliganden av kravet på detaljplan som begränsar detaljplanekravet. Ändringarna, som infördes i PBL den 1 januari 2019, innebär att det har blivit enklare för kommunerna att bedöma när det krävs en detaljplan och när det inte gör det. Dessutom kan de ändringar som infördes den 1 april 2020 genom lagstiftningsärendet En utvecklad översiktsplanering, med bl.a. tydligare krav på översiktsplanens innehåll, bidra till ett bättre stöd i detaljplaneringen. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2022/23:562 (SD) yrkande 2, 2022/23:1406 (M) yrkande 10 och 2022/23:1918 (M) bör avslås.

Som framgår ovan har Byggrättsutredningens betänkande lagts till handlingarna. En särskild utredare har dock fått i uppdrag att lämna förslag till en ny lag som ger en kommun rätt att under vissa förutsättningar träda in i köparens ställe vid förvärv av fast egendom, s.k. förköp. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa resultatet av denna utredning. Motion 2022/23:1215 (V) yrkande 12 bör därför avslås.

Utskottet ser inte heller någon anledning att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av förslagen om möjlighet att införa krav på energieffektivitet, boplikt och information om kulturhistoriskt relevanta byggnader i detaljplaner. Motionerna 2022/23:747 (MP), 2022/23:1042 (S), 2022/23:1215 (V) yrkande 13 och 2022/23:1443 (S) bör därför också avslås.

Regionplanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om regionplanering. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av förslagen. Jämför reservation 17 (SD), 18 (V) och 19 (C).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att regional fysisk planering bör införas i fler län. Motionärerna anför att det krävs en tydligare statlig och regional styrning för att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen, och en regional fysisk planeringsnivå har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen.

Liknande förslag om en utökad regionplanering finns även i kommittémotionerna 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11 och 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2022/23:562 yrkande 5 ett tillkännagivande om att den strategiska översiktsplaneringen bör flyttas från kommunal till regional nivå för att stärka bostadsförsörjningen.

Bakgrund

Den 1 januari 2019 infördes nya bestämmelser om regional fysisk planering i 7 kap. PBL. Den regionala fysiska planeringen ska omfatta frågor av betydelse för den fysiska miljön som angår två eller flera kommuner i ett län. Sådan planering skulle från början ske i Stockholms län och i Skåne län. Genom propositionen Regional fysisk planering i Hallands län infördes regional fysisk planering även i Hallands län (prop. 2021/22:184, bet. 2021/22:CU25, rskr. 2021/22:377).

Regionen är ansvarig för den regionala fysiska planeringen inom sitt län. Uppgifterna innefattar bl.a. att anta en regionplan. En sådan plan ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Planen ska även ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Av regionplanen ska det vidare framgå hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med andra nationella, regionala och kommunala planer och program.

Den bindande regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom en kommun görs genom en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om en detaljplan avviker från en översiktsplan ska det i detaljplanen anges på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen. All planläggning ska vidare

enligt PBL, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden, främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. De kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjning ska vara vägledande enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. I PBL anges dessutom att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. Redovisningen kan anpassas till kommunens situation när det gäller bostadsförsörjning (se prop. 2013/14:59 s. 33). Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen och det behov av bostäder som identifierats i riktlinjerna ska därmed påverka översiktsplanen. Översiktsplanen blir således ett verktyg för att genomföra kommunens intentioner när det gäller bostadsförsörjningen. Bestämmelsen i PBL innebär att översiktsplanen ska återspegla bostadsförsörjningsbehovet genom ställningstaganden i den fysiska planeringen (se prop. 2013/14:59 s. 22 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med behandlingen av proposition 2021/22:184 våren 2022 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att regional fysisk planering ska vara obligatorisk i alla län. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom förslaget men noterade samtidigt att det enligt regeringen inte är uteslutet att regional fysisk planering kan komma att införas i fler län när det finns behov av och förutsättningar för sådan planering.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om att den strategiska översiktsplaneringen bör flyttas från kommunal till regional nivå. Våren 2021 avstyrktes förslagen med hänvisning till pågående arbete (bet. 2020/21:CU13).

Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan infördes nyligen regional fysisk planering i Hallands län. Utskottet är fortfarande inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandena om att regional fysisk planering bör införas i fler län. Som utskottet noterade i samband med beredningen av proposition 2021/22:184 är det dock inte uteslutet att regional fysisk planering kan komma att införas i fler län när det finns behov av och förutsättningar för sådan planering. Förslagen om utökad regionplanering i motionerna 2022/23:909 (C) yrkande 5, 2022/23:1006 (SD) yrkande 11 och 2022/23:1215 (V) yrkande 14 bör avslås.

Utskottet ser inte heller någon anledning att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av förslaget om att den strategiska översiktsplaneringen bör flyttas från kommunal till regional nivå. Även motion 2022/23:562 (SD) yrkande 5 bör därför avslås.

Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenklingar i fråga om byggnaders utformningskrav och tekniska egenskaper. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 20 (C).

Motionerna

Annie Lööf m.fl. (C) begär i partimotion 2022/23:1672 tillkännagivanden om att kommuner ska få möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas (yrkande 23) och att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att föreslå fler åtgärder som kan genomföras utan krav på bygganmälan (yrkande 24). Samma förslag om en möjlighet för kommuner att peka ut områden utan krav på bygglov finns i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 28. I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 4 finns även ett liknande förslag om att det bör införas möjligheter att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna för att ytterligare förenkla och effektivisera byggandet.

I kommittémotion 2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas individuell vattenmätning i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus. Detta skulle enligt motionärerna bidra till en mer effektiv vattenförbrukning.

Jan Ericson (M) begär i motion 2022/23:290 ett tillkännagivande om att införa ett system för förhandsgodkännande där tekniska specifikationer för ett småhus blir nationellt gällande efter godkännande i en valfri kommun.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Inledningsvis anges vilka krav i fråga om utformning som byggnadsverk ska uppfylla. Dessa krav är bl.a. att en byggnad ska ha lämplig utformning och vara tillgänglig för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om t.ex. säkerhet i händelse av brand, skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön, lämplighet för det avsedda ändamålet, hushållning med vatten och avfall samt laddning av elfordon.

De tekniska egenskapskraven prövas och behandlas vid tekniskt samråd och startbesked.

De egenskapskrav som anges i PBL preciseras närmare i 3 kap. PBF. Med skydd med hänsyn till hygien avses att åtgärder bör vidtas för att minska risken för sjukdomar och ohälsa som kan orsakas av byggnaden, dess grundläggning

och dess tekniska installation. Det kan exempelvis vara farliga partiklar i luften såsom asbest. Med lämplighet för det avsedda ändamålet menas exempelvis att bostäder i skälig utsträckning ska ha avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring. Bostäderna ska med hänsyn till användningen även ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Bestämmelser om undantag från utformnings- och egenskapskrav på byggnadsverk finns i 8 kap. 6–8 §§ PBL. Kraven på tillgänglighet och användbarhet gäller inte i fråga om följande:

- arbetslokaler, om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för
- fritidshus med högst två bostäder
- tillgänglighet för en- och tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

Det får vidare göras avsteg från utformningskraven i vissa fall. Detta gäller exempelvis för byggåtgärder som inte är lov- eller anmälningspliktiga. Det får även göras avsteg för bostäder på högst 35 kvadratmeter från krav om bl.a. vind.

I Boverkets byggregler (BBR) finns en bindande vägledning till utformningskraven i PBL och PBF. BBR kompletteras med icke bindande rekommendationer i allmänna råd som i sin tur hänvisar till olika standarder när det gäller utformningskrav för byggnader. Allmänna krav på tillgänglighet finns i BBR avsnitt 3. Där anges bl.a. vilka krav som ställs för att byggnader ska anses vara tillgängliga vid funktionsnedsättningar. När det gäller bostäders utformning är råden anpassade efter bostadens storlek. Vad gäller grundkravet om avskiljbara ytor för daglig samvaro, sömn och matlagning anges exempelvis att det för bostäder större än 35 kvadratmeter men högst 55 kvadratmeter är tillräckligt att antingen rummet för sömn och vila eller rummet för matlagning är en avskiljbar del av ett rum.

Särskilt om energihushållningskravet

PBL:s krav om att byggnader ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga för energihushållning preciseras i lagen (2014:267) om energimätning i byggnader. Bestämmelserna i den lagen kompletteras av förordningen (2014:348) om energimätning i byggnader. Den 1 november 2019 beslutade regeringen att införa regler för individuell mätning och debitering av värme och varmvatten på lägenhetsnivå i flerbostadshus. Ändringarna infördes i den sistnämnda förordningen och trädde i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna innebär att flerbostadshus med en viss energiprestanda ska installera ett system för individuell mätning och debitering av den energi som används för varje lägenhets inomhusklimat. I förordningen regleras olika nivåer av energiprestandakrav beroende på var i landet flerbostadshuset finns. Kraven gäller vid nybyggnad av ett flerbostadshus och vid ombyggnad av ett sådant hus om

ombyggnaden innefattar en nyinstallation för tappvarmvatten eller en väsentlig ändring av befintliga installationer för tappvarmvatten.

Certifierade byggprojekteringsföretag

Den 1 augusti 2022 infördes en ny aktör i PBL: certifierat byggprojekteringsföretag.

Ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha särskild sakkunskap och erfarenhet i fråga om att bedöma utformningskraven på ändamålsenlighet och tillgänglighet samt tekniska egenskapskrav vid nybyggnad av sådana bostadshus som kommer att framgå av myndighetsföreskrifter. En byggherre kan använda ett certifierat byggprojekteringsföretag för projekteringen vid nybyggnad av sådana bostadshus som kommer att framgå av myndighetsföreskrifter. Om ett sådant företag används ska byggnadsnämnden inte pröva sådana krav som omfattas av certifieringen, varken inför beslut om bygglov eller startbesked. Det ska vara frivilligt för en byggherre att använda ett sådant företag.

Även om reglerna började gälla den 1 augusti 2022 kan certifierade byggprojekteringsföretag inte ännu börja användas i praktiken. Boverket arbetar med att ta fram föreskrifter som anger vilka bostadshus som omfattas av reglerna och vilka specifika krav som byggprojekteringsföretagen behöver uppfylla för att kunna bli certifierade. Enligt uppgift från Boverket kan en byggherre använda ett certifierat byggprojekteringsföretag i ett projekt tidigast någon gång under åren 2023–2024.

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggregler

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av 8 och 10 kap. PBL, 3–5 och 7 kap. PBF, BBR, Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder och de standarder dessa hänvisar till, i syfte att modernisera regelverket och därmed gynna ökad konkurrens och ökat byggande. I uppdraget ingick även att utreda regelverkets ändamålsenlighet, effektivitet och omfattning.

I sitt slutbetänkande *Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat* (SOU 2019:68) lämnar kommittén följande fem huvudförslag:

- Kommittén föreslår en reformering av BBR för ökad förutsägbarhet, flexibilitet och överskådlighet. Föreskrifterna i BBR bör preciseras, exempelvis genom att precisera vaga ord och/eller reglerna uppgifter från allmänna råd och standarder i föreskrift. Samtidigt bör de allmänna råden tas bort i största möjliga mån. Därmed blir det mer förutsägbart vad som gäller för alla tillämpare. Kommittén föreslår vidare att föreskrifterna så långt det är möjligt ska formuleras som funktionskrav för att skapa utrymme för flexibilitet och möjliggöra olika lösningar.

- Kommittén ser ett stort behov av reformering av BBR vad gäller kraven för bostäders lämplighet vid nybyggnad och föreslår nya föreskrifter samt att kraven på bostäders lämplighet för sitt ändamål i högre grad preciseras i PBF i stället för i BBR.
- Kommittén föreslår vidare att en myndighet, Byggherrnämnden, ska införas med uppgift att ge förhandsavgöranden om huruvida vissa utformningskrav och samtliga tekniska egenskapskrav kan antas komma att uppfyllas vid nybyggnad. Bedömningen i ett förhandsavgörande ska avse krav på att en byggnad ska vara lämplig för sitt ändamål och tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga samt samtliga krav på ett byggnadsverks tekniska egenskaper. Byggherrar ska kunna ansöka om ett förhandsavgörande för nybyggnad av byggnadsverk hos myndigheten. Ett positivt förhandsavgörande ska vara bindande för byggnadsnämnden vid prövningen av bygglov och bedömningen vid startbesked.
- Vid ombyggnad inträder i dag följdkrav som innebär att utformningskraven och de tekniska egenskapskraven ska uppfyllas för hela byggnaden eller anläggningen om det inte är orimligt, även om ombyggnaden enbart gäller en del av byggnaden eller anläggningen. Det är också svårt för tillämpare av regelverket att skilja ombyggnad från ändring, underhåll och tillbyggnad. Kommittén föreslår därför att begreppet ombyggnad bör utgå ur PBL.
- Kommittén anser att de moment som utgör dagens kontrollprocess i huvudsak är logiska utifrån hur byggprojekt bedrivs. När det gäller kontrollen av byggandet föreslår dock kommittén att rollerna certifierade sakkunniga och kontrollansvariga avskaffas samt att arbetsplatsbesök och kontrollplaner förtydligas (se mer under avsnittet Kontroller vid nybyggnation av bostäder).

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Boverkets rapport Översyn av ombyggnad i PBL

Boverket har haft i uppdrag att utreda om och på vilket sätt regleringen av ombyggnad kan förtydligas i PBL, PBF och anslutande författningar. Uppdraget redovisas i rapporten Översyn av ombyggnad i PBL (2021:19). Boverket föreslår sammanfattningsvis följande:

- PBL:s begrepp ”ombyggnad” ska ersättas med ”påtaglig förnyelse”. I anslutande författningar där ombyggnad används i samma betydelse som i PBL görs motsvarande följdändringar.
- Begreppet påtaglig förnyelse ska definieras i PBL. För att en åtgärd ska anses utgöra en påtaglig förnyelse ska åtgärden vara bygglovs- eller anmälningspliktig, innebära att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden genomgår omfattande åtgärder samt medföra

en stor ekonomisk investering. Innebörden av omfattande åtgärder ska preciseras ytterligare i PBF genom ett antal kriterier.

- De följdkrav som ska ställas vid påtaglig förnyelse avgränsas till att omfatta tillgänglighet, brister som medför betydande risker med avseende på hälsa och säkerhet samt särskilda krav kopplade till implementeringen av EU-direktiv. Det anges vilka följdkrav som kan ställas på hela byggnaden respektive endast på den del som påtagligt förnyas.
- Reglerna ska redigeras om språkligt och ges en mer enhetlig struktur.

Energihushållning och värmeisolering nämns särskilt i uppdraget till Boverket. Med den utformning som reglerna om ombyggnad har i dag är det enligt Boverket tveksamt om det vid ombyggnad går att ställa några följdkrav avseende energihushållning och värmeisolering på de delar av byggnaden som inte ingår i den ändrade delen. Då följdkrav i fråga om energihushållning enligt Boverkets uppfattning skulle medföra en förändrad kravnivå, vilket inte omfattas av uppdraget, lämnas inte något sådant förslag i rapporten.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om kraven vid ny- eller ombyggnation av bostäder. Våren 2021 avstyrktes samtliga yrkanden med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

I PBL finns bestämmelser om byggnaders utformning, bl.a. krav på energihushållning. Dessa bestämmelser kompletteras av lagen respektive förordningen om energimätning i byggnader. Som utskottet redovisat ovan har regeringen beslutat om en ändring i förordningen som innebär att det införts regler för individuell mätning och debitering av värme och varmvatten på lägenhetsnivå i flerbostadshus. Ändringen trädde i kraft i juli 2021. I och med denna ändring får motionsyrkandet om individuell vattenmätning i flerfamiljshus anses vara tillgodosett. Motion 2022/23:906 (C) yrkande 21 bör därför avslås.

Som framgår ovan infördes i augusti 2022 bestämmelser om certifierat byggprojekteringsföretag i PBL, och Boverket arbetar för närvarande med att ta fram föreskrifter om bl.a. vilka bostadshus som ska omfattas av reglerna. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa detta arbete genom att vidta någon åtgärd med anledning av förslaget om införande av ett system för förhandsgodkännande. Motion 2022/23:290 (M) bör därför avslås.

Vad gäller övriga motionsförslag konstaterar utskottet att Kommittén för modernare byggregler har gjort en omfattande översyn av regelverket för tekniska utformningskrav och egenskapskrav och lämnat flera förslag om principer för reformering av BBR. Kommitténs slutbetänkande bereds inom

Regeringskansliet. Dessutom har Boverket utrett och i en rapport lämnat förslag i syfte att förtydliga regleringen av ombyggnad i bl.a. PBL och PBF. Även Boverkets rapport bereds för närvarande. Utskottet anser inte att det pågående beredningsarbetet bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Detta innebär att samtliga motionsyrkanden bör avslås.

Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 21 (C) och 22 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 171 begärs ett tillkännagivande om en utvärdering av energideklarationer för byggnader för att säkerställa att de är ändamålsenliga. Enligt motionärerna har energideklarationerna visat sig skapa en oproportionerlig administrativ börda i förhållande till det mervärde som de väntades generera.

I partimotion 2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler behöver stärkas genom kontroll av uppmätta värden i stället för att utgå från beräknade värden. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2.

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:909 yrkande 39 ett tillkännagivande om att öka kunskapen om återbruk och återvinning av byggmaterial. Enligt motionärerna behöver även byggmetoder och konstruktioner som underlättar återvinning utvecklas.

Daniel Bäckström och Helena Lindahl (båda C) begär i motion 2022/23:839 ett tillkännagivande om en översyn av gällande regler för att underlätta för företag och skogsägare att bygga hus med eget sågat virke.

I motion 2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att det behöver utredas om det går att ändra PBL så att mindre variationer kan tillåtas gällande exempelvis fönsterpartier och dörrar för att kunna möta den aktuella tillgången på återbrukade produkter (yrkande 4). Motionärerna föreslår även att det bör införas krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation (yrkande 5).

I motion 2022/23:1457 av Marielle Lahti och Nicklas Attefjord (båda MP) begärs ett tillkännagivande om att reglerna bör ändras så att det går att ställa krav på produktion från exempelvis solceller och s.k. aktiva tak eller väggar.

Detta gäller enligt motionärerna särskilt för sådana byggnader som lager och distributionsanläggningar.

Katarina Luhr m.fl. (MP) begär i motion 2022/23:2267 yrkande 3 att det ska införas ett energikrav på det befintliga byggnadsbeståndet.

Bakgrund

Regler om energihushållning m.m.

Bestämmelser om byggnadsverks utformning och tekniska egenskaper finns i 8 kap. PBL. Att kraven i bestämmelserna är uppfyllda prövas vid bl.a. lovansökan. Byggnader ska enligt 8 kap. 4 § PBL ha tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. energihushållning och värmeisolering. Kraven ska alltid uppfyllas vid nybyggnad. Vid ändring av en byggnad är det tillåtet att göra avsteg från kraven med hänsyn till ändringens omfattning, byggnadens förutsättningar, bestämmelserna om varsamhet och förbudet mot förvanskning (8 kap. 7 § PBL).

Egenskapskraven i PBL preciseras närmare i PBF. För att uppfylla kravet på energihushållning och värmeisolering ska en byggnad enligt 3 kap. 14 § PBF bl.a. ha en mycket hög energiprestanda där den energi som tillförs i mycket hög grad kommer från förnybara energikällor (s.k. nära-nollenergibyggnad). Byggnaden ska också ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med el och vara utrustad med en klimatskärm som säkerställer god värmeisolering.

Bestämmelsen i 3 kap. 14 § PBF ändrades senast den 1 september 2020. Samtidigt trädde nya energihushållningsregler i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd (BBR) i kraft. Ändringarna utgjorde det sista steget i genomförandet av den senaste revideringen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda, nedan direktivet om byggnaders energiprestanda, som innebär att alla nya byggnader ska vara nära-nollenergibyggnader från den 31 december 2020.

Internationella åtaganden samt Sveriges klimatmål och miljö kvalitetsmål

Vid FN:s toppmöte 2015 antog världens länder 17 globala hållbarhetsmål till 2030, den s.k. Agenda 2030. Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Mål 11, Hållbara städer och samhällen, omfattar hållbart byggande och hållbar planering. Mål 13, Bekämpa klimatförändringar, innebär att länderna ska vidta omedelbara åtgärder för att

bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Ett av delmålen handlar om att integrera klimatåtgärder i t.ex. planering på nationell nivå.

För att uppfylla Sveriges åtaganden enligt FN:s ramkonvention om klimatförändringar har riksdagen beslutat om ett antal miljömål. Miljömålen utgör riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen visar vägen mot en hållbar utveckling och ska bidra till att målen i Agenda 2030 nås. Miljömålssystemet består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom vissa områden.

Ett av miljö kvalitetsmålen är Begränsad klimatpåverkan. Detta mål innebär att halten av växthusgaser i atmosfären, i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar, ska stabiliseras på en nivå som innebär att människors påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att bl.a. den biologiska mångfalden bevaras. Inom miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan har riksdagen beslutat om flera etappmål. Det etappmål som beskriver det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Ett annat miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är God bebyggd miljö. Det innebär att städer, tätorter och bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Den bebyggda miljön ska medverka till en god regional och global miljö. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den bebyggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. Målet har flera preciseringar som används för att förtydliga och tydliggöra uppföljningsarbetet. Preciseringen Hållbar samhällsplanering innebär att städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd ska vara planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

År 2017 antog riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk som syftar till att skapa långsiktiga förutsättningar för en ambitiös och effektiv klimatomställning. Ramverket består av tre delar: klimatmål, en klimatlag (2017:720) och inrättandet av ett klimatpolitiskt råd.

Enligt klimatlagen ska varje regering senast året efter ordinarie riksdagsval lämna en klimatpolitisk handlingsplan till riksdagen. Handlingsplanen ska visa hur regeringens samlade politik bidrar till att nå klimatmålen.

Den gröna given, Fit for 55 m.m.

Den 11 december 2019 presenterade Europeiska kommissionen meddelandet om den europeiska gröna given (COM(2019) 640), med syftet att främja ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050. I meddelandet aviseras ett stort antal kommande lagstiftningsförslag och strategier.

I juni 2021 antogs EU:s klimatlag om att minska utsläpp av växthusgaser med minst 55 procent till 2030 jämfört med 2005 samt uppnå klimatneutralitet 2050 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999).

Den 14 juli 2021 presenterade kommissionen lagstiftningspaketet Fit for 55. Paketet syftar till att genomföra EU:s skärpta klimatmål för 2030 och föreslår åtgärder som ska minska EU:s nettoutsläpp med minst 55 procent jämfört med 1990 års nivåer. Det stakar också ut riktningen mot EU:s långsiktiga klimatmål om klimatneutralitet senast 2050.

Inom ramen för lagstiftningspaketet har kommissionen bl.a. föreslagit en revidering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, kallat energieffektivitetsdirektivet (EED). EED syftar till att fastställa en gemensam ram för att främja energieffektivisering inom EU. Det nu gällande energieffektivitetsdirektivet trädde i kraft den 4 december 2012 och den senaste revideringen gjordes 2018.

Som ytterligare en del av lagstiftningspaketet har kommissionen presenterat ett förslag till omarbetning av direktivet om byggnaders energiprestanda (COM(2021) 802).

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Byggsektorn i EU är den största enskilda energiförbrukaren i Europa och står för 40 procent av den totala energiförbrukningen. Syftet med direktivet om byggnaders energiprestanda är att förbättra byggnaders energiprestanda i EU samtidigt som hänsyn tas till olika klimatförhållanden, lokala förhållanden och kostnadseffektivitet. Direktivet syftar också till att åstadkomma en ökad användning av förnybara energikällor och att uppfylla såväl Kyotoprotokollet och FN:s ramkonvention om klimatförändringar som EU:s egna mål.

Direktivet innehåller bl.a. krav på medlemsstaterna i fråga om metodiken för beräkning av byggnaders integrerade energiprestanda, fastställande av minimikrav på energiprestanda för både nya byggnader och befintliga byggnader som genomgår större renoveringar eller ändringar samt energicertifiering av byggnader. Medlemsstaterna ska med jämna mellanrum (minst vart femte år) beräkna kostnadsoptimala nivåer för kraven på byggnaders energianvändning och rapportera resultatet till kommissionen.

Det förslag till omarbetning av direktivet som lagts fram av kommissionen innehåller bl.a. förslag på att alla nya byggnader ska vara s.k. nollutsläppsbyggnader från 2030. En nollutsläppsbyggnad får inte orsaka några koldioxidsläpp på plats från fossila bränslen. Vidare föreslås nya krav på miniminivåer för energiprestanda som även ska gälla befintligt byggnadsbestånd.

Energideklaration för byggnader

Det svenska systemet med energideklarationer är ett marknadsstyrmedel som har sin grund i direktivet om byggnaders energiprestanda. En energideklaration är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i en byggnad när den används. Syftet med energideklarationerna är att främja effektiv energianvändning och samtidigt säkerställa gott inomhusklimat i byggnader.

Energideklarationerna regleras i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2007:4) om energideklaration för byggnader.

Följande byggnader ska ha en energideklaration:

- byggnader som har en golvarea över 250 kvadratmeter och som ofta besöks av allmänheten
- byggnader som upplåts med nyttjanderätt
- byggnader som är nyuppförda eller som ska säljas.

Bestämmelserna om energideklaration tillämpas endast på byggnader där energi används för att påverka byggnadens inomhusklimat så att inomhustemperaturen överstiger 10 plusgrader. Industrianläggningar och verkstäder, bostadshus som används mindre än fyra månader per år (eller under en begränsad del av året om energianvändningen beräknas vara mindre än 25 procent av en helårsanvändning) och byggnader som är mindre än 50 kvadratmeter behöver inte ha någon energideklaration. Energideklarationen är giltig i tio år. Därefter är det byggnadsägarens skyldighet att se till att få en ny energideklaration upprättad. Ägare av egnahem behöver dock normalt inte upprätta en energideklaration förrän byggnaden ska säljas.

Energimätningar i byggnader

I lagen (2014:267) om energimätning i byggnader, som kompletteras av förordningen (2014:348) om energimätning i byggnader, finns bestämmelser om skyldighet för den som uppför en byggnad att se till att varje lägenhets förbrukning av bl.a. el kan mätas. Regleringen syftar till att energikostnader ska kunna fördelas efter faktisk energianvändning genom energimätning i enskilda lägenheter, varigenom incitamenten för slutanvändare att minska energianvändningen i byggnader ska öka.

Klimatdeklaration för byggnader

Den 1 januari 2022 trädde lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader i kraft. Lagen innebär att byggherrar ska redovisa vilken påverkan på klimatet en ny byggnad har. Syftet är att bidra till att minska klimatpåverkan från byggskedet.

En klimatdeklaration ska upprättas och lämnas in för byggnader som uppförs där ansökan om bygglov har kommit in till byggnadsnämnden den

I januari 2022 eller senare. Begränsningen till byggnader innebär att andra anläggningar än byggnader inte omfattas av krav på klimatdeklaration. Reglerna tillämpas inte heller när en befintlig byggnad flyttas till en ny plats, byggs till, byggs om eller ändras. Eftersom kravet på klimatdeklaration är ett nytt styrmedel bedömde regeringen att det var lämpligt att kravet till en början enbart ska gälla när nya byggnader uppförs. På sikt, och i takt med att kunskap och erfarenhet av klimatdeklarationssystemet ökar, skulle dock krav på klimatdeklaration vid större om- och tillbyggnadsprojekt enligt regeringen kunna övervägas (prop. 2020/21:144 s. 25).

Vissa typer av byggnader är undantagna från kravet på att upprätta och lämna in en klimatdeklaration. Det gäller bl.a. byggnader som har en privatperson som byggherre och där byggnaden uppförs privat. Trots undantagen kommer ett stort antal byggnader som uppförs att omfattas av krav på klimatdeklaration. I takt med att kunskapen om byggandets klimatpåverkan ökar och nya verktyg och lösningar blir tillgängliga för sektorn i framtiden kan förutsättningarna för att begränsa undantagen komma att öka (prop. 2020/21:144 s. 39).

Klimatdeklarationen ska lämnas in till Boverket, som är tillsynsmyndighet över klimatdeklarationerna. För att kunna få slutbesked krävs sedan den 1 januari 2022 att byggherren antingen kan visa att klimatdeklarationen lämnats in till Boverket eller gjort sannolikt att en sådan skyldighet saknas.

Pågående arbete

Boverkets uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn för att bidra till att nå Sveriges miljö- och klimatmål (dnr Fi2019/01146, Fi2022/00506). Boverket ska enligt uppdraget

- kartlägga och analysera hur återanvändning, återvinning samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar i dag
- kartlägga och analysera vad som kan främja att byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial redan från början utformas och designas för att vara hållbara samt enkla att reparera, uppgradera, nedmontera och återanvända – i detta ingår att analysera hur rivning av befintliga byggnadsverk kan undvikas och hur de kan återbrukas i sin helhet samt att analysera vad detta innebär för valet av olika byggmaterial, exempelvis plast
- föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag
- kartlägga och analysera tillgången till och efterfrågan på de byggmaterial som bedöms vara kritiska för materialförsörjningen i byggsektorn

- undersöka hur digitaliseringen kan underlätta omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn och lämna förslag på åtgärder som bidrar till utvecklingen på området
- ta fram indikatorer för att följa utvecklingen av en cirkulär ekonomi i byggsektorn
- sprida information samt vägleda myndigheter och berörda aktörer om omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Boverket ska löpande informera Regeringskansliet om genomförandet av uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 20 december 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande. Våren 2022 avstyrktes förslag om bl.a. återbruk och återvinning av byggmaterial, energiåtgång i uppförda byggnader och energikrav på det befintliga beståndet med hänvisning till pågående arbete (bet. 2021/22:CU12). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att gällande regelverk främjar ett hållbart byggande. I januari 2022 trädde lagen om klimatdeklaration för byggnader i kraft och Boverket har i uppdrag att underlätta införandet. Boverket har vidare fått i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. I uppdraget ingår flera av de frågor som tas upp i motionerna. Boverket ska bl.a. kartlägga och analysera hur återanvändning och återvinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar i dag samt föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande.

Mot den redovisade bakgrunden anser inte utskottet att det finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av de olika motionsförslagen om åtgärder för att åstadkomma ett hållbart och innovativt byggande. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Regler om inomhusklimat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om inomhusklimat. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 23 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 40 begärs ett tillkännagivande om att radonhalter bör kontrolleras i samband med renoveringar, exempelvis i samband med obligatorisk ventilationskontroll.

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär vidare i kommittémotion 2022/23:910 yrkande 20 ett tillkännagivande om en översyn av regelverken för inomhusklimat med anledning av klimatförändringarna. Motionärerna framhåller att Boverkets konstruktionsregler anger vilken som är den lägsta respektive högsta lufttemperatur som en byggnad bör dimensioneras för, beroende på var i landet byggnaden finns, och att det finns skäl att överväga moderniseringar av regelverket som tar höjd för klimatförändringarnas effekter.

Bakgrund

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (se ovan under Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande), som är fastställt av riksdagen, används som tidigare nämnts flera preciseringar för att förtydliga målet och tydliggöra uppföljningsarbetet. En av dessa är Hälsa och säkerhet, som omfattar bl.a. radon, buller och andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Regler om inomhusklimat

Byggnadsverk ska vara projekterade och utförda så att de inte medför en oacceptabel risk för användarnas eller grannarnas hygien eller hälsa (3 kap. 9 § PBF). Reglerna om hygien, hälsa och miljö finns idag i avsnitt 6 i BBR och syftar till att byggnader och deras installationer ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön. Det handlar exempelvis om krav på luft- och vattenkvalitet samt att ljus-, fukt-, temperatur- och hygienförhållanden blir tillfredsställande. Bland annat ställs krav på att byggnader ska utformas så att de får ett tillfredsställande termiskt klimat.

Inom vistelsezonen i ett rum ställer BBR krav på att s.k. termisk komfort som är anpassad till utrymmenas avsedda användning ska kunna nås. Hur byggnaderna bör utformas framgår av Boverkets allmänna råd som bl.a. anger vissa temperaturer som inte bör underskridas samt vissa lufthastigheter och

viss temperaturskillnad som inte bör överskridas. För golvytor anges såväl undre som övre temperaturgränser (avsnitt 6:42).

I Folkhälsomyndighetens allmänna råd (FoHMFS 2014:17) om temperatur inomhus finns allmänna råd till bestämmelserna i miljöbalken om olägenhet för människors hälsa i fråga om det klimat som bör kunna upprätthållas i en bostad.

Radonmätning och OVK

Enligt Folkhälsomyndighetens allmänna råd (2014:16) om radon inomhus är riktvärdet för radon i inomhusluften 200 becquerel per kubikmeter luft. Om radonhalten överstiger detta värde är den att anse som en olägenhet för människors hälsa och bör åtgärdas enligt 9 kap. 9 § miljöbalken.

En mätning av radonhalten genomförs vanligen genom utplacering av mätidosor som får sitta uppe i två till tre månader vintertid från oktober t.o.m. april, dvs. under eldningsperioden. Det finns även metoder för korttidsmätningar men dessa är dock behäftade med större osäkerhet.

Enligt lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader finns det under vissa förutsättningar en skyldighet att energideklarera byggnader. Det ska bl.a. göras när en byggnad säljs. Då ska den som äger byggnaden se till att det finns en energideklaration för byggnaden. I energideklarationen ska det anges om en radonmätning har utförts i byggnaden.

Mellan 2018 och 2021 var det möjligt att söka bidrag för åtgärder mot radon i småhus. Efter utgången av 2021 har det inte varit möjligt att ansöka om bidrag för åtgärder mot radon eftersom bidraget har avvecklats.

I 8 kap. 25 § PBL och 5 kap. 1–7 §§ PBF finns bestämmelser om obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem (OVK) i byggnader. En OVK ska utföras av en certifierad sakkunnig funktionskontrollant innan ventilationssystemet tas i bruk och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen. Vissa byggnader och ventilationssystem är undantagna från dessa bestämmelser. Syftet med bestämmelserna om OVK är att säkerställa tillfredsställande inomhusklimat. Det är fastighetsägaren som har ansvar för att se till att OVK-reglerna uppfylls.

Boverkets rapporter

Boverkets rapporter om byggnader och klimatanpassning

Boverket genomförde 2008 och 2010 regeringsuppdrag om klimatanpassning där byggnader och klimatanpassning analyserades. Uppdragen resulterade i rapporterna Bygg för morgondagens klimat och Klimatanpassning i planering och byggande.

År 2018 analyserade Boverket, i rapporten Boverkets byggregler och klimatanpassning (2018:10), behovet av ändringar i BBR och Boverkets konstruktionsregler (EKS) utifrån påverkan av eventuella kommande klimatförändringar. Rapporten innehåller en översiktlig genomgång av

relevanta regelverk för att undersöka om de är anpassade till eventuella framtida klimatförändringar, en genomgång av de tekniska egenskaper i BBR och EKS som kan påverkas av klimatet och om dessa regler behöver revideras samt en behovsanalys av vilka klimatdata som kan behövas för att verifiera de tekniska egenskapskrav som kan komma att påverkas av ett förändrat klimat. Boverkets slutsats var att föreskrifter som är utformade som funktionskrav inte direkt påverkas av klimatförändringar men att det däremot kan behövas regler som anger vilka klimatdata som ska användas för att verifiera att funktionskraven uppfylls. Regler om sådana data saknas för vissa tekniska egenskaper, t.ex. fukt och inomhusmiljö. I rapporten konstaterades att BBR inte ställer några explicita krav på högsta tillåten lufttemperatur, men att det enligt Boverkets mening inte var aktuellt att ställa sådana krav. Däremot, menade Boverket, kan varmare somrar och ökad luftfuktighet ändå komma att påverka byggandet eftersom komfortkrav främst ställs av brukarna.

Rapporten har överlämnats från Regeringskansliet till utredningen Modernare byggregler och därefter till Boverket (se nedan under Möjligheternas byggregler).

Boverkets rapport om avgifter

I februari 2020 gav regeringen Boverket i uppdrag att utreda om byggnadsnämnderna bör ges möjlighet att ta ut avgifter för att täcka kostnaderna i samband med vissa tillsynsuppgifter enligt plan- och bygglagstiftningen och förutsättningarna för att införa en byggsanktionsavgift för ytterligare överträdelser. När uppdraget lämnades angav regeringen bl.a. att byggnadsnämndernas brist på resurser är ett av de största hindren för kommunernas tillsyn av hissar och funktionskontrollen av ventilationssystem och att länsstyrelserna föreslagit att byggnadsnämnderna får möjlighet att ta ut avgifter för det tillsynsarbetet.

Boverket redovisade uppdraget i juni 2021 i rapporten Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter (2021:13). Boverket föreslår bl.a. att det ska införas nya byggsanktionsavgifter. Däremot anser inte Boverket att det finns förutsättningar att införa tillsynsavgift. Boverket konstaterar i rapporten att man inlett en förstudie om digitalisering och automatisering av förfarandet vid funktionskontroller och ärendehantering när det gäller OVK. Enligt Boverkets bedömning kan en ökad digitalisering och automatisering förväntas minska behovet av en administrativ avgift för det arbete som i dag krävs för att registrera och hantera de protokoll som lämnas in till byggnadsnämnderna.

Rapporten i dessa delar bereds inom Regeringskansliet.

Boverkets rapporter om inomhusmiljö

Regeringen gav i december 2017 Boverket i uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö (N2017/07419/PBB). Enligt uppdraget ska Boverket samla in, kvalitetssäkra och sprida information om byggnaders inomhusmiljö för att öka medvetenheten om möjliga brister i inomhusmiljön, de vanligaste

orsakerna till dessa brister och hur de kan undvikas. Uppdraget innefattar även att uppdatera relevanta delar av materialet från den rikstäckande undersökningen av bebyggelsens energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (Betsi).

Boverkets uppdrag har redovisats i två delrapporter, Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö (2019:4) och Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö – delrapport 2 (2020:20), samt en slutrapport.

I Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö (2021:24), som lämnades i december 2021, redovisade Boverket vilka insatser som gjorts och vilka resultat som uppnåtts genom satsningen och hur arbetet ska kunna användas efter att uppdraget har upphört. I rapporten lämnar Boverket följande förslag till regeringen:

- Regeringen ger Boverket rollen att vara en sammanhållande och pådrivande aktör som långsiktigt ska verka för att minska förekomst av fel, brister och skador i byggsektorn.
- Regeringen ger Boverket i uppdrag att visualisera vissa viktiga öppna inomhusmiljödata för byggnadsbeståndet i Sverige.
- Regeringen ger Boverket och Upphandlingsmyndigheten ett fortsatt uppdrag att tillsammans med aktörer från byggbranschen ta fram kravställning på produktivitetsförbättring vid upphandling.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Möjligheternas byggregler

I juni 2019 fick Boverket i uppdrag av regeringen att se över Boverkets byggregler (BBR) och konstruktionsreglerna (EKS) (Fi2019/02343/BB). Översynen syftar till att skapa ett förenklat och konsekvent regelverk. Boverket skulle inom ramen för uppdraget ha en nära dialog med Kommittén för modernare byggregler (N 2017:05), så länge kommitténs arbete pågick.

I slutrapporten *Möjligheternas byggregler – Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler* (2020:31) presenterade Boverket en ny regelmodell som enligt rapporten utgör ett första steg i en längre process. Den nya regelmodellen påverkar endast Boverkets tillämpningsföreskrifter, dvs. inte lag och förordning. Den nya modellen ska bestå av färre regler och utformas som funktionskrav. De nuvarande reglerna om byggande, som finns i BBR och EKS, kommer att delas upp så att respektive krav regleras i en separat författning. De nya författningarna planeras träda i kraft den 1 juli 2024. Varje författningsförslag kommer att skickas ut på remiss innan författningen beslutas.

Inom ramen för den pågående översynen arbetade Boverket under 2022 med att ta fram ett förslag till nya regler om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö (avsnitt 6 i BBR). Innan färdigställandet ska förslaget skickas på bred remiss. Boverkets arbete med översynen av reglerna om energi-hushållning påbörjades i början av 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om radonmätning. Våren 2021 ansåg utskottet att det inte fanns skäl att vidta några åtgärder med anledning av ett förslag om mätning av radon i samband med renoveringar med hänvisning till radonbidraget och Boverkets pågående arbete (bet. 2020/21:CU13).

Våren 2022 behandlade och avstyrkte utskottet ett likalydande förslag om inomhusklimat som i motion 2022/23:910 (C) yrkande 20. Utskottet hänvisade till pågående arbete (bet. 2021/22:CU12).

Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att byggnader har en god inomhusmiljö och som framgår ovan pågår det ett arbete på det aktuella området. Inte minst pågår inom Boverket ett omfattande arbete med att modernisera och förenkla byggreglerna i syfte att kunna bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande. I projektet ingår bl.a. att se över reglerna om hygien, hälsa och miljö i avsnitt 6 i BBR, vilket innefattar reglerna om krav på luftkvalitet och krav på tillfredsställande termiskt klimat. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa det pågående arbetet genom att föreslå ett initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Frågor om buller och andra störningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglering av buller. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 24 (S) och 25 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att bulleråtgärder ska vidtas så att de skadliga nivåerna av trafikens omgivningsbuller minskas.

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 49 begärs ett tillkännagivande om en modernisering av samtliga bullerregler, bl.a. genom att bullernivåer ska mätas och värderas innanför fasaden, i syfte att stimulera användning och utveckling av nya tekniska lösningar. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att utveckla den nationella samordningen i bullerfrågor som bedrivs av ansvariga myndigheter och att ta fasta på tekniska framsteg (yrkande 50).

Josefin Malmqvist m.fl. (M) begär i motion 2022/23:1406 yrkande 11 ett tillkännagivande om att höja gränsvärdena för buller. Liknande förslag finns i motion 2022/23:450 av Mats Green (M) yrkande 1.

I motion 2022/23:450 begär Mats Green även tillkännagivanden om att möjliggöra servitut för att främja byggande i närheten av exempelvis flygplatser och motorbanor (yrkande 2), att lagstiftningen i högre utsträckning ska utgå från ekvivalenta nivåer och inte från maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter (yrkande 3), att se över möjligheterna att införa bullerdeklarationer (yrkande 4), att det bör utredas fler sätt att mäta buller, exempelvis inomhus (yrkande 5), och att Boverket bör ges det samlade ansvaret för regelverken för buller (yrkande 6).

Sten Bergheden (M) föreslår i 2022/23:1953 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa villkorade bygglov som gör det möjligt att bygga även i störningsbelastade miljöer. Liknande förslag om att reglerna för bygglov bör ändras i syfte att kunna tillåta icke hälsovådliga störningar i anslutning till fastigheten och att störningar bör kunna föras in i ett belastningsavtal som följer fastigheten finns i motion 2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 9. I motion 2022/23:603 av Marléne Lund Kopparklint (M) yrkande 2 finns ett förslag om att begränsa möjligheten för nyinflyttade grannar att klaga på bullernivåerna från skjutbanor.

I motion 2022/23:360 av Niels Paarup-Petersen (C) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av regelverket för buller så att stadskärnorna fortsätter som centrum för spännande utemiljöer och kreativa klubbar.

Bakgrund

Allmänt

PBL ger flera möjligheter för kommuner att i sin planering förebygga och begränsa buller. I en översiktsplan kan en kommun ange en inriktning för hur risker för hälsa och säkerhet bör förebyggas. Kommunen kan i en sådan plan visa hur den avser att hantera bullerfrågor. Av översiktsplanen kan det också framgå var kommunen anser att det är möjligt att bygga bostäder i bullerutsatta lägen och om det behövs vissa åtgärder för att kompensera för bullernivåerna så att de blir godtagbara.

I en detaljplan får kommunen vidare bestämma skyddsåtgärder för att motverka störningar från omgivningen och, om det finns särskilda skäl för det, högsta tillåtna värden för störningar genom buller och andra olägenheter som omfattas av 9 kap. miljöbalken. En kommun kan även vid behov ange beräknade värden för omgivningsbuller i planbeskrivningen till en detaljplan, om det handlar om bostadsbyggnader, och i bygglovet, om det avser fastigheter utanför planlagt område (4 kap. 33 a § PBL och 9 kap. 40 § PBL). PBL och miljöbalken gäller parallellt i fråga om buller. Det betyder att en åtgärd som godtagits enligt PBL inte automatiskt ska anses uppfylla miljöbalkens krav (se bet. 2013/14:CU33). Den prövning som har gjorts

genom en detaljplan enligt PBL har dock betydelse för en prövning enligt miljöbalken.

Med stöd av bestämmelserna om störningar i miljöbalken har regeringen meddelat föreskrifter om trafikbuller i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande (trafikbullerförordningen). I förordningen finns bestämmelser om vilka bullernivåer som bör vara godtagbara i bostäder. Riktvärdena för trafikbuller ska mätas vid fasaden. Regeringen har efter tillkännagivanden från riksdagen våren 2015 och hösten 2016 beslutat om ändringar i trafikbullerförordningen (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180 och bet. 2016/17:CU1, rskr. 2016/17:68–70). Ändringarna innebär att riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik för bostäder upp till 35 kvadratmeter nu är 65 dBA i stället för det tidigare 60 dBA. För bostäder större än 35 kvadratmeter är riktvärdet 60 dBA i stället för det tidigare 55 dBA. Kraven för ljudmiljön inomhus ändrades inte.

Vidare ska ett byggnadsverk ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. skydd mot buller (8 kap. 4 § 5 PBL). För att uppfylla kravet ska byggnadsverket vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller som uppfattas av användarna eller andra personer i närheten av byggnadsverket ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden (3 kap. 13 § PBF).

I BBR finns föreskrifter och allmänna råd för tolkningen av nämnda bestämmelser i PBL och PBF när det gäller bl.a. bostäder och offentliga lokaler. Där anges bl.a. vilka gränsvärden för buller från trapphus, gemensamma uteplatser, tvättstugor m.m. som kan anses acceptabla. Dessutom anges vissa krav på ljudisolering eller dämpande åtgärder som ska tillämpas eller eftersträvas vid uppförande av nya byggnader.

Bullerdeklaration

Bullersamordningsutredningen lämnade i delbetänkandet Samordnade bullerregler för att underlätta bostadsbyggandet (SOU 2013:57) ett antal förslag till nya och ändrade bestämmelser i PBL och miljöbalken för att öka samordningen i fråga om buller. I delbetänkandet anfördes att bl.a. frågan om huruvida det borde införas krav på en bullerdeklaration för nya bostäder som byggs i bullerutsatta miljöer hade väckts i utredningen. En sådan deklaration skulle innehålla några grundläggande uppgifter om beräknade bullernivåer i och vid bostäderna. Den skulle vara riktad till köpare av bostäderna, dvs. vara konsumentinriktad. Utredaren ansåg dock att ett sådant krav inte var nödvändigt för ett samordnat regelverk enligt utredningens direktiv.

Pågående arbete

Boverket

Boverket arbetar med vägledningar för bl.a. akustisk design som hjälpmedel för att begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud. Enligt Boverket finns det åtgärder som kan vidtas både vid planering av ny bebyggelse och vid förbättring av befintliga miljöer. Boverket nämner att akustisk design t.ex. kan vara att planera in olika slags ”gröna” åtgärder som bygger på ekosystemtjänster eller att använda absorberande material eller ljudinstallationer för att förbättra ljudmiljön så att den blir en tillgång och inte ett hinder i planeringen.

Som ett led i projektet Möjligheternas byggregler (se ovan under Regler om inomhusklimat) arbetar Boverket med att ta fram ett förslag till nya föreskrifter om skydd mot buller. Översynen av reglerna om skydd mot buller påbörjades under 2019 och ett förslag till föreskrifter remitterades i slutet av 2020. Med stöd av remissinstansernas synpunkter har Boverket fortsatt arbetet med reglerna för skydd mot buller. Författningen beräknas träda i kraft den 1 juli 2024.

Kommittén för modernare byggregler

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att genomföra en systematisk och grundlig översyn av bl.a. 8 kap. PBL, 3 kap. PBF och BBR. I sitt slutbetänkande Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) konstaterar kommittén att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad och uttalar följande:

Trafikbullerförordningens bestämmelser om placering av minst hälften av bostadsrummen mot tyst sida vid vissa ljudnivåer kan ha negativa effekter för bostadsförsörjningen. För att främja ett mer diversifierat bostadsutbud och för att möjliggöra anpassningar av bostäder över tid behövs större möjlighet till utformning av olika planlösningar för bostäder och förändring av dessa. I trafikbullersituationer finns fler möjliga kompensationsåtgärder, varav hälften av bostadsrummen mot tyst sida är en. Konsekvenser om nuvarande bestämmelser tolkas ordagrant är att regleringen av bostäder med ett jämnt antal rum och kök regleras annorlunda än bostäder med ett ojämnt antal rum, där kraven blir högre.

Bestämmelserna i trafikbullerförordningen aktualiseras redan vid detaljplaneskedet och skapar förutsättningar och begränsningar för planlösningsfrågor och andra frågor som har med bostadsutformning att göra. En avvägning mellan olika intressen och en samlad bedömning motverkas därför av reglerna i trafikbullerförordningen.

Bestämmelser om skydd mot trafikbuller i bostäder behövs. Valet av reglering är dock inte ändamålsenlig, då den påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrider alternativt öppna för olika byggnadsutformnings- och byggnadstekniska lösningar för att nå inomhusmiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Det krävs ytterligare utredning för att klarlägga vilka kompensationsåtgärder som är de mest ändamålsenliga.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om reglering av buller och andra störningar. Våren 2021 avstyrktes yrkandena, som handlade bl.a. om höjda gränsvärden för utomhusbuller, mätning av buller och införande av krav på bullerdeklaration, med hänvisning till bl.a. pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har frågan om bullerdeklaration övervägts av Bullersamordningsutredningen, som inte fann skäl för att föreslå ett sådant krav. I stället föreslog utredningen andra ändringar i regelverket som syftade till att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Utskottet anser inte att det som anförs i motion 2022/23:450 (M) yrkande 4 ger skäl för riksdagen att ta något initiativ på området. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Regeringen har, efter tillkännagivanden från riksdagen, beslutat att höja de riktvärden för buller från spår- och vägtrafik som gäller vid en bostadsbyggnads fasad. Syftet med riksdagens tillkännagivanden var att underlätta bostadsbyggnad i närheten av spårtrafik och vägar.

Kommittén för modernare byggregler har i sin översyn konstaterat att trafikbullerförordningen inte är ändamålsenligt utformad eftersom regleringen påverkar möjligheterna att utforma bra planlösningar och ställer hårdare krav på bostäder med ett ojämnt antal rum än bostäder med ett jämnt antal rum. I stället borde de primära åtgärderna enligt kommittén vara att kräva kompensationsåtgärder för att minska bullret där det överskrider alternativt öppna för olika lösningar för byggnaders utformning och byggnadstekniska lösningar för att nå inomhusmiljökraven. Det kan gälla krav vid detaljplanering och bygglov. Kommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet.

Vidare arbetar Boverket med vägledningar som ska begränsa oönskade ljud och förstärka positiva ljud samt med att ta fram ett förslag till nya föreskrifter om skydd mot buller.

Med hänsyn till den åtgärd som vidtagits för att underlätta bostadsbyggandet och det pågående arbetet med bullerfrågor anser utskottet att det inte finns anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av vad som framförs i övriga motioner. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att avskaffa hissnormen och andra förenklade byggregler för studentbostäder. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 26 (SD) och 27 (C).

Motionerna

Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:1006 yrkande 8 ett tillkännagivande om att hissnormen för studentbostäder bör avskaffas. Enligt motionärerna skulle det sänka priserna på nyproduktion av studentbostäder, vilket skulle öka incitamenten att bygga sådana bostäder samtidigt som hyrorna skulle kunna sättas lägre.

I kommittémotion 2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om förenklade byggregler för studentbostäder. Eftersom studentbostäder bebos under en begränsad tid anser motionärerna att vissa lättnader i byggkraven bör vara möjliga, exempelvis när det gäller bullernivåer eller anpassningar av tillgänglighetskraven.

Bakgrund

En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 1 § PBL). Byggnadsverket ska även ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. skydd mot buller, tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § PBL). Avsteg från dessa krav på tillgänglighet får alltid göras om det är fråga om en ändring av en byggnad som innebär att bostäder på högst 35 kvadratmeter inreds på en vind (8 kap. 7 § PBL). Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet ska en byggnad vara försedd med en eller flera hissar (3 kap. 4 och 18 §§ PBF). Byggnader som har färre än tre våningar undantas från detta krav. Vägledning och råd om bl.a. nämnda tillgänglighetskrav finns i BBR.

Under 2014 genomfördes flera ändringar i BBR som bl.a. avsåg studentbostäder. Begreppet studentbostad definieras i BBR som bostäder avsedda för studerande vid universitet eller högskola. I avsnittet om bostadsutformning infördes lättnader för alla bostäder med en boarea om högst 35 kvadratmeter. Sedan tidigare fanns även särskilda undantag för studentbostäder från kraven på värdrings- och ljusförhållanden. De genomförda ändringarna i byggreglerna innebär att bostäder kan byggas med en boyta från ca 21 kvadratmeter och studentbostäder med en boyta från ca 16 kvadratmeter.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade våren 2015, på förslag från utskottet, om ett tillkännagivande till regeringen om behovet av att utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskraven och pröva andra lättnader i byggreglerna för studentbostäder (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180).

Riksdagen beslutade våren 2017, på förslag från utskottet, om ett nytt tillkännagivande till regeringen om tillgänglighetskraven för studentbostäder (bet. 2016/17:CU15, rskr. 2016/17:234).

I skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 anförde regeringen bl.a. följande. Regeringen har låtit utreda frågan om möjligheten till anpassningar av tillgänglighetskraven och andra lättnader i de krav som gäller för studentbostäder. Av Boverkets rapport Tillgänglighet i studentbostäder – konsekvenser av att ta bort tillgänglighetskraven (2016:22) och av slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68) framgår att det inte är lämpligt att ändra de krav på tillgänglighet som gäller för studentbostäder. Regeringen bedömer mot bakgrund av de vidtagna åtgärderna att tillkännagivandena är tillgodosedda. Den 3 december 2020 beslutade regeringen därför att skriva av de aktuella ärendena.

Civilutskottet delade inte regeringens bedömning att tillkännagivandena var slutbehandlade. I sitt yttrande till konstitutionsutskottet över skrivelse 2020/21:75 anförde utskottet att det borde vara möjligt att ta större hänsyn till att var och en av de boende endast använder bostaden under en begränsad tid som studerande, och att det också borde fästas stor vikt vid de synpunkter som förts fram av bl.a. studentbostadsföretagen och studentorganisationerna (yttr. 2020/21:CU4y).

I skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 anförde regeringen att ärendet bereds vidare och inte är slutbehandlat.

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggregler

I Kommittén för modernare byggreglers uppdrag ingick bl.a. att göra en systematisk och grundlig översyn av 8 kap. PBL, 3 kap. PBF och BBR. Denna del av uppdraget redovisas i slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68).

Kommittén föreslår bl.a. nya myndighetsföreskrifter som innebär att särskilda krav för studentbostäder tas bort. Kategoribostäder för en viss grupp människor, som studenter, är enligt kommittén inte ändamålsenligt och kan hindra flexibilitet i nyttjandet av bostadsbeståndet över tid. Det berikar också samhället att människor från olika generationer kan mötas och leva i samma bostadsområden. Därför föreslår kommittén att samma krav ska gälla för alla bostäder om högst 35 kvadratmeter oavsett om de är studentbostäder eller inte.

Med de bestämmelser kommittén föreslår beräknas minsta storlek för dessa bostäder kunna bli 16 kvadratmeter. Det blir också möjligt att på 35 kvadratmeter bygga lägenheter med antingen två mindre sovrum eller ett dubbelsängsrum samt utrymme för matlagning, måltider, samvaro och fritid i öppen planlösning. Kommittén anför att det är en avgörande skillnad mellan bostäder för mindre hushåll, där framför allt en eller två personer bor, och större bostäder där fler personer bor tillsammans. Det är därför enligt kommittén rimligt att staten även fortsättningsvis ställer olika krav på bostäder som är högst respektive större än 35 kvadratmeter, där det exempelvis finns större behov av avskiljbara utrymmen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Boverkets uppdrag

Regeringen har den 16 mars 2023 gett Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven för studentbostäder. Syftet med uppdraget är att utreda möjligheterna att påtagligt minska kostnaderna vid byggandet av studentbostäder och möjliggöra ett ökat och mer differentierat utbud av dessa på kort och lång sikt. Boverket ska enligt uppdraget föreslå lättnader i byggkraven avseende lämplighet, tillgänglighet och användbarhet, reglerna för dags- och solljus samt skydd mot buller. Det skulle till exempel kunna innebära att kraven på universell utformning begränsas till en andel av studentbostäderna samt de gemensamma utrymmena. Förslagen ska vara motiverade i förhållande till byggkostnaderna och utan att kraven sänks mer än nödvändigt.

Boverket ska bl.a. samverka med studentorganisationer, bygg- och fastighetsföretag, funktionshindersorganisationer och myndigheter.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om studentbostäder har behandlats och avstyrkts av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2021 (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare framhållit har det under de senaste åren genomförts ett flertal ändringar i PBL som syftar till att göra det enklare att bygga bl.a. bostäder av enklare karaktär.

Riksdagen beslutade 2015 och 2017, på utskottets förslag, om tillkännagivanden till regeringen om ytterligare lättnader i de tillgänglighetskrav och andra krav som gäller för studentbostäder. Som framgår ovan är ärendet fortfarande under beredning, och regeringen har nyligen gett Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven för studentbostäder.

Inom Regeringskansliet pågår även beredning av Kommittén för modernare byggreglers slutbetänkande. Kommittén har bl.a. föreslagit att särskilda krav för studentbostäder ska tas bort eftersom det inte är ändamålsenligt med kategoribostäder för en viss grupp människor. Enligt kommitténs förslag ska alltså samma krav gälla för alla bostäder om högst 35 kvadratmeter oavsett om de är studentbostäder eller inte.

I avvaktan på resultatet av det pågående beredningsarbetet och Boverkets uppdrag anser inte utskottet att det är motiverat med ett nytt initiativ från riksdagens sida om byggreglerna för studentbostäder. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reglerna för bygglov m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om reglerna för bygglov och anmälningsärenden, bygglovsbefriade åtgärder och bygglovsreglerna för näringsverksamhet. Utskottet hänvisar till bl.a. pågående arbete.

Jämför reservation 28 (C), 29 (MP), 30 (S) och 31 (C).

Motionerna

Krav på bygglov och anmälan m.m.

Annie Lööf m.fl. (C) begär i partimotion 2022/23:1672 yrkande 29 ett tillkännagivande om att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att lämna förslag på fler åtgärder som kan genomföras utan krav på anmälan. Samma yrkande finns i kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 29.

I kommittémotion 2022/23:909 begär även Alireza Akhondi m.fl. (C) ett tillkännagivande om att möjligheterna att förändra fastigheters verksamhets-syfte i händelse av ekonomisk kris bör utredas (yrkande 1). I syfte att öka byggandet av nya bostäder begär motionärerna vidare ett tillkännagivande om en kartläggning och översyn av myndighetskrav som påverkar byggandet (yrkande 3).

I motion 2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att PBL bör ses över i syfte att underlätta ombyggnation av tomma kontorsfastigheter eller lokaler till bostäder.

I motion 2022/23:1439 av Monica Haider (S) begärs ett tillkännagivande om förenklade regler för att underlätta användandet av tillfälliga moduler, vars syfte är att fylla akuta och tillfälliga behov.

Catarina Deremar (C) begär i motion 2022/23:1605 ett tillkännagivande om att Boverket bör få i uppdrag att utreda hur PBL kan ändras så att avvikelser från äldre detaljplaner kan medges i större utsträckning, i syfte att förenkla för

och möjliggöra mer byggnation enligt gamla detaljplaner. Motionären föreslår också att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare ska kunna hanteras i ett utökat bygglovsförfarande.

Bygglovsbefriade åtgärder

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 147 begärs ett tillkännagivande om att installationer av solceller och solfångare, även integrerade sådana, ska vara bygglovsbefriade även inom kulturmiljöområden, med undantag för k- och q-märkta fastigheter då krav på bygglov ska gälla.

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:909 tillkännagivanden om att utöka arean för komplementbostadshus till 40 kvadratmeter (yrkande 20) och att kraven på bygglov för s.k. glampingtält, husvagnar, husbilar och villavagnar ska avskaffas (yrkande 30).

I motion 2022/23:439 av Erik Ottoson (M) anförs att reglerna om bygglovsbefriade åtgärder (de s.k. attefallsåtgärderna) i 9 kap. PBL har inneburit många fördelar för bostadsmarknaden bl.a. genom att de skapat nya bostäder. Men attefallsåtgärderna har också medfört problem för kommunerna som inte kan tillämpa sitt planmonopol. Enligt motionären är det viktigt att regelverket inte missbrukas så att hela kvarter som är tänkta för enbostadshus riskerar att bli bostadsrättsföreningar med parhus och attefallshus som beståndsdelar. Motionären begär därför ett tillkännagivande om att se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsåtgärderna.

I motion 2022/23:334 av Rickard Nordin (C) begärs ett tillkännagivande om att utöka antalet byggnader som undantas från bygglov utan att det går ut över möjligheterna att bygga annan komplementbyggnad. Enligt motionären vore det rimligt att en byggnad för att husera batterilager, växelriktare och annan teknik som behövs för elproduktion, smart styrning eller lagring kan undantas från bygglov.

Bygglovsregler för näringsverksamhet

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2022/23:562 tillkännagivanden om att ta bort lovplikten för kommuner om det rör åtgärder på industrimark (yrkande 6), om att förenkla hanteringen av bygglov för lantbrukare genom att ta bort kravet på bygglov för mindre tillbyggnader (yrkande 7) och om att se över de förändringar som gjorts efter att lovplikten i dessa fall tagits bort (yrkande 8).

I motion 2022/23:1898 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för byggande inom de areella näringarna. Enligt motionären bör bl.a. begränsad bebyggelse på jordbruksmark vara tillåten och bygglovskravet för gårdsbutiker slopas.

Bakgrund

Allmänt om regelverket för lov och dess förhållande till plansystemet

Markanvändning är främst en kommunal angelägenhet. Kommunerna kan styra och planera bebyggelseutveckling och markanvändning genom plansystemet. Detta görs övergripande genom översiktsplaner som sedan ger vägledning för fortsatta planprocesser. I detaljplaner bestämmer kommunerna var och hur man får bygga i en tätort. Genom en detaljplan kan kommunen förutsättningslöst pröva markens lämplighet för bebyggelse och utifrån det reglera storlek och läge på de byggnader som får uppföras. Bygglovspliktens omfattning är inte en gång för alla bestämd i lagen utan kan variera till följd av kommunala beslut. Systemet är uppbyggt så att kommunerna genom detaljplan och områdesbestämmelser under vissa förutsättningar kan både utöka och minska bygglovspliktens omfattning i förhållande till vad som annars följer av lag (9 kap. 7 § PBL). Meningen är att kommunerna ska kunna anpassa de krav på lov som är generellt utformade i lag utifrån den bedömning som kommunerna gör i fråga om markanvändning, omgivningskaraktär och inverkan för grannar m.m.

Reglerna om lov- och anmälningsplikt finns i PBL och dess övergångsbestämmelser, PBF samt detaljplaner och områdesbestämmelser

Bygglovs- och anmälningsplikt

Av plan- och byggregelverket framgår vilka åtgärder som kräver bygglov, rivningslov eller marklov. Det framgår även vilka åtgärder som kräver att en anmälan görs och vilka åtgärder som varken kräver lov eller anmälan. Syftet med prövningen av de åtgärder som kräver lov är att kunna bedöma om en åtgärd är lämplig i det aktuella området och om den är förenlig med bestämmelser om enskilda och allmänna intressen i fråga om åtgärdens lokalisering, placering, utformning, användning och påverkan på omgivningen. När det gäller bygglov är utgångspunkten att ett sådant lov krävs för nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av en byggnad (9 kap. 2 §).

För en åtgärd som ska vidtas inom detaljplanelagt område är huvudregeln att bygglov beviljas om den sökta åtgärden är förenlig med detaljplanen. Om den sökta åtgärden inte är förenlig med en detaljplan får bygglov ändå beviljas under vissa omständigheter. Det gäller bl.a. om avvikelserna är liten eller om åtgärden är av begränsad omfattning och nödvändig för att området ska kunna användas eller bebyggas på ett ändamålsenligt sätt (9 kap. 30 §).

Vid en ansökan om bygglov utanför detaljplan eller områdesbestämmelser ska en prövning göras om ett antal förutsättningar är uppfyllda. Prövning av bygglov utanför detaljplan och områdesbestämmelser innebär, till skillnad från bygglov inom plan, en fullständig prövning av kraven på lokalisering, placering och utformning (9 kap. 31–31 e §§ PBL).

Från de generella kraven på bygglov finns flera undantag, bl.a. när det gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av detaljplan (9 kap. 3 §

PBL). Bestämmelsen innebär att alla byggnader som omedelbart hänger samman med dessa näringar är bygglovsbefriade. Bygglov krävs inte heller för att i omedelbar närhet till ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till en komplementbyggnad som inte har större byggnadsarea än 15 kvadratmeter, en s.k. friggebod (9 kap. 4 § PBL). Det krävs inte heller bygglov för att i omedelbar närhet av ett en- eller tvåbostadshus uppföra eller bygga till byggnader som utgör antingen en särskild bostad (komplementbostadshus) eller en komplementbyggnad, dvs. ett fristående uthus, garage eller annan mindre byggnad, om byggnaden tillsammans med övriga byggnader som har uppförts på tomten med stöd av den aktuella bestämmelsen inte får en större byggnadsarea än 30 kvadratmeter och har en taknockshöjd som inte överstiger 4 meter (s.k. attefallshus, se 9 kap. 4 a §).

Att en åtgärd kräver anmälan innebär att åtgärden inte får påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked (10 kap. 3 § PBL samt 6 kap. 5 § första stycket 9 och 10 PBF). I startbeskedet ska byggnadsnämnden ta ställning till om åtgärden kan antas komma att uppfylla vissa krav som gäller enligt PBL eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (10 kap. 23 § PBL).

Handläggningen av lov m.m.

Bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov finns i 9 kap. 20–29 §§ PBL. Här anges bl.a. vad en ansökan om lov ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden.

Byggnadsnämnden prövar om det finns förutsättningar att bevilja lovansökan på grundval av de handlingar som sökanden har lämnat in. Bygglov ska ges om kraven i lag är uppfyllda. Om det saknas underlag som nämnden behöver för att pröva om bygglov ska beviljas ska nämnden be sökanden att lämna in nödvändiga kompletteringar. Nämnden ska även redogöra för skälen till beslutet.

Bygglov ska beviljas bl.a. om en åtgärd är förenlig med bestämmelserna i en detaljplan. För åtgärder utanför en detaljplan ska bygglov beviljas bl.a. om åtgärden inte strider mot områdesbestämmelser, inte förutsätter detaljplan samt uppfyller vissa lagkrav.

Pågående arbete

Bygglovsutredningen har haft i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bl.a. bygglov (dir. 2020:4). Syftet med översynen är att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk som samtidigt säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bl.a. bostäder. I uppdraget ingick att föreslå när lovplikt respektive anmälningsplikt bör inträda för olika typer av åtgärder. Vidare ingick bl.a. att ta ställning till lovpliktens omfattning när det gäller ett kafé, ett ridhus eller liknande i anslutning till en gård. Utredaren skulle också ta ställning till om ytterligare åtgärder eller kompletteringsåtgärder kan komma i fråga för en begränsad lokaliseringssprövning, förutsatt att detaljplanekravet

kvarstår oförändrat, och i det sammanhanget även överväga om exempelvis ett kafé eller ridhus och liknande åtgärder i anslutning till en gård kan komma i fråga för en begränsad prövning som ett alternativ till slopad lovplikt.

I juni 2021 överlämnade Bygglövsutredningen sitt slutbetänkande Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47). I betänkandet föreslås omfattande förändringar av dagens bestämmelser om lov, förhandsbesked och anmälan. Bland annat föreslås att lovplikten blir mer områdesdifferentierad, att lovplikten minskas utanför skyddade och särskilt värdefulla områden samt att alla nya bostäder (således även komplementbostadshus) ska omfattas av krav på bygglov.

Bygglövsutredningen anser att det som huvudregel bör krävas bygglov vid nybyggnad av byggnader som inte är komplementbyggnader. Det bör också som huvudregel krävas bygglov för att ändra en byggnad på annat sätt än genom en tillbyggnad. För tillbyggnader och komplementbyggnader som inte är komplementbostadshus föreslås att lovplikten ska inträda först när byggnaden eller tillbyggnaden har en viss storlek.

För tillbyggnader på totalt 30 kvadratmeter samt för nybyggnad av komplementbyggnader (inte komplementbostadshus) på totalt 30 kvadratmeter i ett område som omfattas av en detaljplan och totalt 50 kvadratmeter utanför sådant område föreslår Bygglövsutredningen att det inte ska krävas bygglov, med undantag för inom vissa områden. Vidare föreslår utredningen att det inte ska krävas bygglov för att i en byggnad inreda en eller flera lokaler på sammanlagt 50 kvadratmeter i ett område som inte omfattas av en detaljplan och inte heller ingår i en sammanhållen bebyggelse.

Krav på bygglov vid s.k. fasadändring föreslås begränsas dels till sådana byggnader och områden som är särskilt värdefulla, dels till fasader som vetter mot allmän plats (inte för en- eller tvåbostadshus).

Enligt Bygglövsutredningen bör vissa åtgärder, precis som i dag, omfattas av ett krav på anmälan i stället för ett krav på lov. Det ska dock gälla åtgärder som i huvudsak rör de s.k. tekniska egenskapskraven, såsom en ändring av en byggnad som innebär att konstruktionen av byggnadens bärande delar påverkas väsentligt eller en installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp i en byggnad.

De attefallsåtgärder som i dag omfattas av krav på anmälan kommer om Bygglövsutredningens förslag genomförs antingen att i stället omfattas av krav på bygglov (komplementbostadshusen och inredning av ytterligare bostad i ett enbostadshus) eller inte omfattas alls av krav på lov eller anmälan. Även om en utökad lovplikt föreslås för aktuella åtgärder inom vissa områden innebär förslagen således i denna del att förhållandevis omfattande åtgärder kommer att kunna vidtas utan någon förprövning enligt PBL. Enligt Bygglövsutredningens bedömning innebär inte den omständigheten att vissa åtgärder kommer att få hanteras tillsynsvägen i stället för genom förprövning att den föreslagna ordningen generellt skulle strida mot tillämpliga europaparlamentliga bestämmelser.

I fråga om den föreslagna lovplikten för nybyggnad av komplementbostadshus, som enligt utredningen innebär en större omgivningspåverkan än andra komplementbyggnader, anförs följande (s. 28):

För nybyggnad av sådana komplementbyggnader som är komplementbostadshus innebär våra förslag att det alltid ska krävas bygglov. Detta är en skillnad jämfört med i dag. Dessa omfattas, enligt nuvarande regler, endast av krav på anmälan. Det finns flera skäl till varför nybyggnad av komplementbostadshus bör omfattas av krav på bygglov. För det första bör, enligt vår utgångspunkt, bostäder generellt förprövas av det allmänna. Både allmänna och enskilda intressen talar starkt för detta, t.ex. vad gäller tillgänglighet, brandskydd, teknisk konstruktion och dimensionering av vatten och avlopp, liksom påverkan på grannars och andra berördas intressen. För det andra bör nybyggnad av komplementbostadshus omfattas av krav på bygglov eftersom Mark- och miljööverdomstolen i praxis i vissa fall har underkänt dagens reglering att beslut i anmälningsärenden endast får överklagas av den sökande eller anmälan. Bestämmelsen innebär nämligen i praktiken att den som är berörd inte har någon rätt enligt PBL att överklaga beslut om startbesked för ett anmält komplementbostadshus. Enligt Mark- och miljööverdomstolen medför detta att den europarättsliga rätten till domstolsprövning i vissa fall inte tillgodoses. Genom en lovplikt för komplementbostadshusen blir åtgärden föremål för förprövning och med den följer också en möjlighet att få ett lovbeslut överprövat i både länsstyrelse och mark- och miljödomstol. I praktiken innebär den prövning som i dag görs vid en anmälan om nybyggnad av ett komplementbostadshus och den som görs vid en ansökan om lov dessutom ingen större skillnad. Nybyggnad av komplementbostadshus, kommer även med våra förslag att få strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

I fråga om solcellsanläggningar föreslår utredningen inte någon generell lovplikt i PBL, med undantag för själva transformatorstationen. Samtidigt konstateras att det finns ett behov av att på ett eller annat sätt förpröva dessa anläggningar, inte minst utifrån totalförsvarsintresset. Eftersom det inte inom ramen för utredningen har ansetts vara möjligt att utreda och föreslå en reglering för en sådan förprövning föreslås en framtida översyn av frågan om förprövning av solenergianläggningar.

Betänkandet har varit på remiss och bereds inom Regeringskansliet.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen tillkännagav i december 2015, i enlighet med civilutskottets förslag, att regeringen senast den 1 januari 2017 borde återkomma till riksdagen med förslag om lagändringar som innebär att fler åtgärder blir bygglovsbefriade (bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79).

Sedan tillkännagivandet har flera ändringar av aktuella regler trätt i kraft. Under 2017 infördes undantag från bygglovsplikten för bl.a. att på andra byggnader än en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial på fasad eller tak som vetter mot kringbyggd gård och att på en- och tvåbostadshus inom områden med detaljplan göra en liten tillbyggnad i form av balkong, burspråk

eller uppstickande byggnadsdel. Under 2018 ändrades PBL så att det inte längre krävs bygglov för att på en byggnad inom detaljplanelagt område montera solcellspaneler och solfångare som följer byggnadens form, under förutsättning att åtgärden följer detaljplanen. Under 2019 infördes undantag från bygglovsplikten för altaner av viss omfattning i anslutning till ett en- eller tvåbostadshus och under 2020 ändrades PBL så att den tillåtna arean för komplementbostadshus och vissa komplementbyggnader som inte kräver bygglov utökades från 25 till 30 kvadratmeter.

I skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 angav regeringen att tillkännagivandet från 2015 om fler bygglovsbefriade åtgärder bereddes vidare och inte var slutbehandlat. Regeringen hänvisade till att Bygglövsutredningens betänkande (se ovan under Pågående arbete) remitterats och att ärendet bereddes inom Regeringskansliet med avsikten att en proposition skulle överlämnas till riksdagen under 2022. Genom förslagen i propositionen borde tillkännagivandet kunna slutbehandlas.

Riksdagen beslutade våren 2022, på förslag från utskottet, om ett tillkännagivande om undantag från kraven på bygglov (bet. 2021/22:CU12, rskr. 2021/22:179). Enligt tillkännagivandet bör regeringen

1. inom ramen för den fortsatta beredningen av Bygglövsutredningens förslag ha som utgångspunkt att åtgärder i form av takkupor och takfönster ska vara bygglovsbefriade i så stor utsträckning som möjligt
2. inte gå vidare med Bygglövsutredningens förslag om att införa bygglovsplikt för komplementbostadshus utan i stället utreda möjligheten att under åtminstone en försöksperiod låta såväl komplementbyggnader som komplementbostadshus upp till en viss angiven storlek få uppföras utan krav på vare sig bygglov eller anmälan
3. se över möjligheten att genom att införa fler undantag från kraven på bygglov och anmälan ytterligare underlätta uppförandet av obemannade butiker på landsbygden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bygglovsregler för näringsverksamhet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Våren 2021 avslogs motsvarande yrkanden om reglerna för bygglov för näringsverksamhet på landsbygden och på industri- mark med hänvisning till att Bygglövsutredningens arbete borde avvaktas (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena handlar om reglerna för bygglov och anmälningsärenden, bygglovsbefriade åtgärder och bygglovsreglerna för näringsverksamhet. Utskottet anser att det är viktigt att reglerna om lov- och anmälningsplikt är

enkla, förutsebara och effektiva. Det är samtidigt viktigt att regelverket säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bostäder.

I december 2015 beslutade riksdagen, i enlighet med utskottets förslag, om ett tillkännagivande om fler bygglovsbefriade åtgärder. Riksdagen beslutade vidare våren 2022, på förslag från utskottet, om ett tillkännagivande om fler undantag från kraven på bygglov och anmälan.

Som utskottet redovisat ovan har Bygglövsutredningen i sitt slutbetänkande Ett nytt regelverk för bygglov föreslagit omfattande förändringar av dagens bestämmelser om lov, förhandsbesked och anmälan. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Även om utskottet anser att det är angeläget att arbetet med att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk prioriteras finns det med hänsyn till det pågående beredningsarbetet inte skäl att i dagsläget föreslå något nytt initiativ från riksdagens sida. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Kontroller vid nybyggnation av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avskaffa kravet på kontrollansvarig vid uppförande av småhus. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

I motion 2022/23:289 av Jan Ericson (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga möjligheterna att avskaffa kravet på kontrollansvarig vid uppförande av småhus. Enligt motionären bör det vara frivilligt att anlita en kontrollansvarig.

Bakgrund

Efter ett beslut om lov krävs ofta ett startbesked innan byggherren får börja bygga. För att startbesked ska utfärdas behöver byggherren lämna in en kontrollplan och andra nödvändiga underlag som t.ex. vvs-ritningar. Byggherren har ansvar för att varje bygg-, rivnings- och markåtgärd genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden (10 kap. 5 § PBL). Det är även byggherrens ansvar att lov- eller anmälningspliktiga åtgärder kontrolleras enligt en fastställd kontrollplan (10 kap. 6 § PBL). Kontrollplanen ska bl.a. innehålla uppgifter om vilka kontroller som ska göras, vem som ska göra kontrollerna, vilka anmälningar som ska göras till byggnadsnämnden och när det bör göras arbetsplatsbesök. Av kontrollplanen ska det även framgå i vilken omfattning kontrollen ska utföras inom ramen för byggherrens egenkontroll

eller av någon med särskild sakkunskap. Vidare ska byggherren se till att det finns en eller flera kontrollansvariga som har en självständig ställning i förhållande till den som utför den åtgärd som ska kontrolleras. Den kontrollansvariga ska ha den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften, och han eller hon ska kunna styrka detta med ett bevis om certifiering (10 kap. 9 § PBL).

En kontrollansvarig ska enligt 10 kap. 11 § PBL bistå byggherren med att upprätta ett förslag till kontrollplan, se till att kontrollplanen samt gällande bestämmelser och villkor följs, informera byggherren om avvikelser från föreskrifter och villkor samt vid behov meddela byggnadsnämnden. Den kontrollansvariga ska även närvara vid tekniska samråd och andra kontroller och dokumentera sina arbetsplatsbesök och iakttagelser. Slutligen ska den kontrollansvarige lämna ett utlåtande till byggherren och byggnadsnämnden som underlag för slutbeskedet. Om den kontrollansvariga lämnar sitt uppdrag ska han eller hon meddela detta till byggnadsnämnden.

Pågående arbete

Kommittén för modernare byggregler har haft i uppdrag att göra en översyn av bl.a. 10 kap. PBL. Denna del av uppdraget redovisas i slutbetänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat (SOU 2019:68). Kommittén menar att de moment som utgör dagens kontrollprocess i huvudsak är logiska utifrån hur byggprojekt bedrivs men lämnar bl.a. följande förslag om kontrollen av byggandet:

- Kommittén anser att systemet med kontrollansvariga har flera brister och därför inte fyller en så pass viktig funktion i nuvarande kontrollprocess att det är motiverat att ställa krav på att byggherrar ska anlita en kontrollansvarig. Därför föreslår kommittén att systemet med kontrollansvariga avskaffas. En byggherre som vill anlita en person som är kunnig inom byggande för att bistå i byggprojekt ska fortfarande kunna göra det, men denna roll ska enligt kommitténs förslag inte längre regleras i PBL.
- Kommittén framhåller att arbetsplatsbesöken i dag inte alltid upplevs som meningsfulla och att det därför behövs en mer detaljerad reglering av arbetsplatsbesök som tydliggör vad som ska gås igenom vid ett arbetsplatsbesök. På så sätt förstärks arbetsplatsbesökens betydelse och deras syfte tydliggörs. Kommittén föreslår därför att det i PBL förtydligas vad som ska gås igenom vid ett arbetsplatsbesök.
- Det finns också enligt kommittén behov av mer detaljerade bestämmelser om vad som ska anges i en kontrollplan och hur en kontrollplan ska utformas för att den ska bli ett centralt instrument för byggherrens egenkontroll. Kommittén anser att bestämmelserna bör regleras i myndighetsföreskrifter och föreslår därför att Boverket får i uppdrag av regeringen att utfärda myndighetsföreskrifter om kontrollplaners utformning.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om avskaffandet av kravet på kontrollansvarig. Våren 2021 hänvisade utskottet till pågående beredningsarbete av bl.a. Kommittén för modernare byggreglers slutbetänkande. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att systemet med kontrollansvariga vid uppförande av småhus bör vara välavvägt, inte minst eftersom de kontroller som utförs är viktiga för enskilda och syftar till att bistå enskilda med att få en övergripande bedömning från det allmänna av om de lagkrav som ställs på byggnationen uppfylls eller inte. Som nämnts ovan pågår ett beredningsarbete av Kommittén för modernare byggreglers betänkande. Kommittén har bl.a. kommit fram till att systemet med kontrollansvariga har flera brister och föreslagit att det avskaffas samt lämnat förslag som gäller utformningen av kontrollplaner. I avvaktan på resultatet av den pågående beredningen av utredningens förslag anser inte utskottet att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av det som motionären anför. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Byggande i strandnära lägen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bygglovsansökningar i strandnära lägen. Utskottet anser inte att det finns anledning att föreslå några ändringar med anledning av förslagen.

Motionen

I motion 2022/23:1899 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att det tydligt ska framgå av ett beslut om avslag på en ansökan om bygglov i ett strandnära läge vad som skulle krävas för att få bygga på den aktuella platsen. Motionären begär även ett tillkännagivande om att tydliga checklistor för vad som krävs för att få bygga i strandnära områden bör tas fram (yrkande 2).

Bakgrund

Handläggningen av bygglovsärenden

Bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov finns i 9 kap. 20–29 §§ PBL. Här anges bl.a. vad en ansökan om lov ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden. Byggnadsnämnden prövar om det finns förutsättningar att bevilja lovansökan på grundval av de handlingar som

sökanden har lämnat in. Bygglov ska ges om kraven i lag är uppfyllda. Om det saknas underlag som nämnden behöver för att pröva om bygglov ska beviljas ska nämnden be sökanden att lämna in nödvändiga kompletteringar. Nämnden ska även redogöra för skälen till beslutet.

Vid handläggningen av ärenden om lov och förhandsbesked ska byggnadsnämnden i olika fall lämna upplysningar och underrättelser till sökanden, fastighetsägaren och miljönämnden. Om en ansökan för en åtgärd också kräver tillstånd från eller anmälan till någon annan myndighet ska byggnadsnämnden upplysa sökanden om detta. Exempel på sådana tillstånd är strandskyddsdispens, tillstånd från eller anmälan till miljönämnden för olika verksamheter samt tillstånd från väghållningsmyndigheten för utfart från en fastighet till allmän väg. Det är den sökande som ansvarar för att han eller hon har nödvändiga tillstånd enligt annan lagstiftning. Beslut om lov ska innehålla upplysningar om vilka andra tillstånd eller anmälningar som behövs.

Särskilt om byggande i strandnära lägen

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller i hela landet och vid alla kuster, sjöar och vattendrag. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten, både på land och i vattenområdet. Länsstyrelsen kan utöka strandskyddet upp till 300 meter, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften (7 kap. 13–18 h §§ miljöbalken).

Inom strandskyddat område är det bl.a. förbjudet att uppföra nya byggnader och ändra byggnader eller sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten från att röra sig där. Ekonomibyggnader och anordningar som behövs för jordbruk, fiske, skogsbruk eller renskötsel är undantagna från förbudet, om de måste ligga inom strandskyddat område för sin funktions skull.

Dispens kan medges från strandskyddet om det finns särskilda skäl (7 kap. 18 c och d §§ miljöbalken). Om platsen ligger inom ett utpekad område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, ett s.k. LIS-område, finns ytterligare möjligheter till dispens. Dispens söks hos kommunen eller, i vissa fall, länsstyrelsen.

Kommunen kan upphäva strandskyddet för ett område i samband med att en ny detaljplan antas, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att detaljplanera området väger tyngre än strandskyddets syften. De särskilda skäl som gäller för att upphäva strandskyddet är samma som för att bevilja en dispens. För vissa områden är det länsstyrelsen som beslutar om strandskyddet ska upphävas.

Frågan om dispens från strandskydd prövas inte i samband med en ansökan om bygglov eller förhandsbesked utan i ett eget ärende. Prövningen av ärendet om dispens enligt miljöbalken respektive prövningen av en ansökan om bygglov eller förhandsbesked enligt PBL är inte samordnad.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2022 behandlade och avstyrkte utskottet motsvarande motionsyrkanden om byggande i strandnära lägen (bet. 2021/22:CU12). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att PBL innehåller bestämmelser om vad en bygglovsansökan ska innehålla och hur den ska hanteras av byggnadsnämnden, bl.a. ska nämnden inhämta nödvändiga kompletteringar och redogöra för skälen till sitt beslut. Bygglov ska ges om kraven i lagen är uppfyllda. Utskottet anser inte att det framkommit några omständigheter som talar för att bestämmelserna inte är ändamålsenliga för bygglovsansökningar i strandnära lägen. Utskottet anser därför fortfarande att det inte finns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av förslagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Frågor om överklagande m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändring av överklagandereglerna för lov m.m. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 32 (S), 33 (C), 34 (S), 35 (SD) och 36 (C).

Motionerna

Sakägarkretsen och avgift för överklagande

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att begränsa den sakägarkrets som har rätt att överklaga beslut enligt PBL. Motsvarande eller liknande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 28 samt motionerna 2022/23:395 av Peder Björk och Hanna Westerén (båda S) och 2022/23:1917 av Sten Bergheden (M).

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär även i kommittémotion 2022/23:909 yrkande 11 ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda införandet av en avgift för överklagande. Ett liknande förslag finns i motion 2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4.

Handläggningstider

Alireza Akhondi m.fl. (C) begär i kommittémotion 2022/23:909 yrkande 9 ett tillkännagivande om att införa en maximal handläggningstid vid överklaganden. Motsvarande eller liknande förslag finns i kommittémotionerna 2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14 samt i motion 2022/23:1650 av Ulrika Heie (C).

Förutsättningar för överklagande och övriga frågor

I kommittémotion 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27 begärs tillkännagivanden om att det bör införas en tidsgräns för delgivning av ett beslut för att på så sätt korta ned överklagandeprocessen och att det bör göras en översyn med tydligt fokus på att begränsa möjligheterna att överklaga detaljplaner. Samma förslag finns i motion 2022/23:484 av Eva Lindh (S).

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2022/23:562 yrkande 3 ett tillkännagivande om att det bör utredas om mark- och miljööverdomstolen ska bli första överklagandeinstans i alla ärenden för att förkorta plan- och byggprocessen.

Bakgrund

Allmänt

Bestämmelser om överklaganden och instansordning finns i 13 kap. PBL. Vissa kommunala beslut enligt PBL får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725). Det gäller bl.a. överklaganden av beslut om översiktsplan. Vissa andra kommunala beslut får inte överklagas alls, bl.a. beslut om att avbryta planarbete. Övriga kommunala beslut överklagades fram till sommaren 2016 först till länsstyrelsen, därefter till mark- och miljödomstolen och slutligen till Mark- och miljööverdomstolen. Sedan den 1 juni 2016 överklagas beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser inte längre till länsstyrelsen i första instans. I stället överklagas besluten direkt till mark- och miljödomstolen (prop. 2015/16:55, bet. 2015/16:CU16, rskr. 2015/16:166).

Bestämmelser om vem som har rätt att överklaga kommunala beslut finns i 13 kap. 8–15 §§ PBL. Utgångspunkten är att byggnadsnämnden ska underrätta sakägare, hyresgäster, bostadsrättshavare och boende på den fastighet som ansökan avser och på omgivande fastigheter. Sakägare kan delas in i s.k. rågrannar, som enligt praxis alltid är sakägare, och övriga sakägare där en bedömning får göras i varje enskilt fall om de är berörda av beslutet. Bedömningen kan bl.a. bero på åtgärdens art eller omfattning. Med rågranne avses enligt rättstillämpningen i huvuddrag ägare till den fastighet som direkt gränsar till den fastighet på vilken åtgärden ska utföras. Rätten att överklaga förutsätter också att beslutet har gått emot sakägaren.

Bestämmelser om överklagandetid finns i bl.a. 13 kap. 16 § PBL. Den som är berörd av ett beslut och som beslutet har gått emot får överklaga beslutet inom tre veckor. För beslut om detaljplaner räknas tiden för överklagande från den dag då beslutet eller justeringen av protokollet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. Tiden för överklagande av bl.a. beslut om lov räknas från delgivningen av beslutet om beslutet ska delges personen i fråga. För

övriga beslut börjar överklagandetid löpa en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Instanskedjan för andra beslut än detaljplaner och områdesbestämmelser

Förslagen i proposition 2015/16:55 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser byggde på betänkandet Effektiv och rättssäker PBL-överprövning (SOU 2014:14) som den s.k. PBL-överklagandeutredningen hade lagt fram. Utredningen hade i uppdrag att se över möjligheten att effektivisera processen för prövning av kommunala beslut som överklagats enligt PBL. I uppdraget ingick bl.a. att analysera dels om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om planer, lov och tillsyn skulle kunna förkortas, dels om handläggningen av sådana överklaganden skulle kunna koncentreras till ett begränsat antal länsstyrelser.

När det gäller frågan om instanskedjan för överklagade beslut om lov och tillsyn gjorde utredningen bedömningen att en koncentration av prövningen av överklagade beslut var att föredra framför alternativet att besluten överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Som skäl för sin bedömning hänvisade utredningen till att antalet överklagade beslut om lov, förhandsbesked och tillsyn är betydligt större än antalet överklagade beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser. Utredningen ansåg även att behovet av kompletteringar av materialet i överklagade ärenden, behovet av besök på platsen och sambandet med prövningar enligt miljöbalken talade emot alternativet att helt ta bort länsstyrelsen från instanskedjan. Ett överklagande till mark- och miljödomstolen som första instans ansågs även innebära betydligt högre kostnader för prövningen av överklagade beslut om lov, förhandsbesked och tillsyn. Utredningen bedömde alltså att länsstyrelsen inte borde tas bort från instanskedjan för beslut om lov. I propositionen anförde regeringen bl.a. följande om den bedömningen:

Om de aktuella ärendena koncentreras till mark- och miljödomstolarna, skulle detta medföra att tiden för ett beslut att få laga kraft blir kortare. En sådan koncentration skulle dessutom innebära att, med undantag för de beslut som överklagas enligt reglerna i kommunallagen, samma instansordning för alla överklagade kommunala beslut enligt plan- och bygglagen skulle gälla. En reform med den inriktningen är emellertid betydligt mera omfattande än den som utredningen har föreslagit. Bland annat berörs en ärendemängd som är i storleksordningen åtta gånger större än antalet planärenden. Eftersom utredningen inte närmare har belyst ett sådant alternativ måste eventuella överväganden i den riktningen föregås av fördjupade studier. Det gäller bl.a. i fråga om vilka konsekvenser ett genomförande skulle kunna få för länsstyrelsernas kompetensförsörjning och för behovet av personella och ekonomiska resurser vid mark- och miljödomstolarna.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen anförde utskottet i sitt betänkande 2015/16:CU16 att det fanns flera faktorer som talade för att helt ta bort länsstyrelsen som överklagandeinstans. Utskottet framhöll att det i många

ärenden skulle kunna leda till att tiden för ett beslut att få laga kraft blir kortare. Vidare skulle det innebära att instanskedjan för överklagade beslut enligt PBL skulle bli mer enhetlig. Samtidigt kunde man inte, enligt utskottet, helt bortse från de invändningar mot denna förändring som redovisats i PBL-överklagandeutredningens betänkande och som hade beaktats i regeringens bedömning. Det gällde bl.a. den kraftiga ökningen av antalet mål som det skulle bli fråga om i mark- och miljödomstolarna samt konsekvenserna för länsstyrelsernas handläggning av andra ärenden. Utskottet framhöll också att regeringen konstaterat att utredningen inte tillräckligt hade belyst konsekvenserna av att helt ta bort länsstyrelsen som överklagandeinstans.

Sammantaget ansåg utskottet att det inte fanns ett tillräckligt underlag för att ta ställning till om lagen borde ändras så att även kommunala beslut om lov och tillsyn borde överklagas direkt till mark- och miljödomstolen. Ett ställningstagande skulle enligt utskottet förutsätta en närmare analys och en fortsatt beredning. Utskottet hänvisade också till att regeringen i propositionen klargjort att man var beredd på sådana fortsatta överväganden i frågan. Utskottet ansåg mot denna bakgrund att det inte fanns skäl för ett tillkännagivande till regeringen om instanskedjan för överklagade kommunala beslut om lov och tillsyn.

Pågående arbete

Bygglovsutredningen har i sitt betänkande Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47) lämnat förslag i vissa av de frågor som finns i motionerna.

Vad gäller reglerna om överklagande föreslår eller bedömer utredningen i huvudsak följande:

- Kommunala beslut enligt PBL ska inte få överklagas i den del de avser behovet av kontrollplan.
- Andra beslut av länsstyrelsen enligt 11 kap. 11 § PBL än de som avser att helt eller i en viss del upphäva kommunens beslut om detaljplan, områdesbestämmelser, lov eller förhandsbesked ska inte få överklagas.
- Tiden för överklagande av ett beslut om lov eller förhandsbesked ska, för alla som inte ska delges beslutet, räknas från den dag som infaller en vecka efter att beslutet har kungjorts på kommunens anslagstavla. I övrigt föreslås ingen ändring av bestämmelsen i 13 kap. 16 § PBL.
- Det föreslås inte några ändringar av bestämmelserna i 13 kap. PBL om vem som har rätt att överklaga lov och förhandsbesked men bestämmelserna bör bli föremål för en framtida översyn.
- Det föreslås inte någon ändring av bestämmelsen i 13 kap. 15 § PBL om överklagande av startbesked men bestämmelsen bör bli föremål för en framtida översyn.
- Det föreslås inte några ändringar av bestämmelserna om överprövning i länsstyrelse och mark- och miljödomstol, bl.a. när det gäller instansordningen. Bestämmelserna bör dock enligt utredningen bli föremål för framtida översyn.

Enligt utredningen har de nuvarande bestämmelserna i fråga om expediering och kungörelse av beslut vållat stora tillämpningssvårigheter för byggnadsnämnderna, framför allt när det gäller avgränsningen av den krets av mottagare som ska delges ett beslut om lov eller förhandsbesked. Det har i praktiken inneburit att vissa beviljade och lagakraftvunna lov och positiva förhandsbesked i efterhand rivits upp av domstol eftersom expediering och kungörelse av besluten inte ansetts ha skett på ett korrekt sätt. Utredningen föreslår därför att beslut om lov och förhandsbesked ska delges – förutom sökanden och fastighetsägaren – endast de rågrannar som har lämnat synpunkter i ärendet som inte har blivit tillgodosedda. Beslutet ska dessutom enligt förslaget kungöras genom ett meddelande om beslutet på anslagstavlan på kommunens webbplats. Detta kommer enligt utredningen att innebära en väsentlig förenkling för byggnadsnämnderna och därmed också en mycket mindre risk för formella fel som kan leda till att besluten rivs upp i efterhand.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om de regler som gäller för överklaganden enligt PBL. Våren 2021 hänvisade utskottet till pågående arbete, bl.a. Bygglovsutredningens utredning (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det har genomförts förenklingar i överklagandeprocessen, bl.a. genom att länsstyrelsen har tagits bort som instanskedja för överklaganden som rör planbeslut och områdesbestämmelser. Utskottet anser att det är viktigt att bestämmelserna om rätten att överklaga beslut är ändamålsenliga och effektiva, men konstaterar att det samtidigt rör sig om rättsligt komplicerade avvägningar och om överväganden där olika rättsligt skyddsvärda intressen måste vägas mot varandra.

Bygglovsutredningen har lämnat flera förslag i frågor som tas upp i motionerna, bl.a. att vissa beslut enligt PBL inte ska få överklagas och om delgivning av lov och förhandsbesked. Vidare har utredningen bedömt att bl.a. frågan om vem som har rätt att överklaga lov och förhandsbesked och instansordningen bör bli föremål för en framtida översyn. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet och utskottet anser inte att detta arbete bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Skadeersättning enligt plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skadeersättning till följd av etablering av vindkraftverk. Utskottet hänvisar till pågående arbete. Jämför reservation 37 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1005 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur en rimlig ersättning till boende för försämrad boendestandard till följd av vindkraftsetablering kan utformas (yrkande 7). Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur en rimlig ersättning till fastighetsägare för sjunkande marknadsvärde i samband med vindkraftsetablering i området kan utformas (yrkande 8). I motionen begärs även ett tillkännagivande om att skada som en vindkraftsetablering medför ska klassas som betydande vid prövning av skadeersättning och att ersättning alltid ska ges till den drabbade (yrkande 9).

Bakgrund

Vindkraft är en åtgärd som kan kräva både lovprövning enligt PBL:s bestämmelser och tillståndsprövning eller en anmälan enligt miljöbalkens bestämmelser. Lovprövningen kan även förutsätta föregående planläggning. I samband med detta kan det krävas skyddsåtgärder m.m. för hanteringen av eventuella störningar som t.ex. buller. Under dessa processer prövas bl.a. om placeringen av vindkraften är lämplig i berört område. Vid placeringen tas dessutom hänsyn till de allmänna och enskilda intressena enligt 2 kap. PBL.

I 14 kap. PBL regleras bl.a. under vilka förutsättningar en kommun är skyldig att ersätta uppkomna skador till följd av beslut enligt PBL. Ersättnings-situationerna kan delas in i tre grupper:

- Den första gruppen avser fall där kommunen är ersättningsskyldig oavsett hur stor skada fastighetsägaren har åsamkats. Det gäller t.ex. för vägrat bygglov för nybyggnation av en byggnad som är likadan som en som förstörts vid en olyckshändelse.
- I den andra gruppen finns bestämmelser som innebär att kommunen är ersättningsskyldig endast om fastighetsägarens skada är betydande i förhållande till den berörda delen av fastigheten. Det finns t.ex. en bestämmelse om ersättning för skada på grund av rivningsförbud eller vägrat rivningslov.
- Den tredje gruppen omfattar situationer då kompensation betalas ut först när den pågående markanvändningen avsevärt försvåras inom den berörda delen av fastigheten. Som exempel kan nämnas bestämmelser om vegetation eller om markytans utformning och höjdläge i en

områdesbestämmelse för vissa områden som orsakar kvalificerad skada. Under vissa förhållanden kan fastighetsägaren vid sådan kvalificerad skada även kräva inlösen av fastigheten. Ersättning kan i nämnda situationer dessutom bl.a. betalas ut för förlorat fastighetsvärde.

Vid bestämmande av ersättning tillämpas särskilda bestämmelser.

I 31 och 32 kap. miljöbalken finns vidare regler som rör ersättning vid ingripande från det allmänna och skadestånd vid miljöskador m.m.

Pågående arbete

En särskild utredare har fått i uppdrag att lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft, i syfte att klara klimatomställningen och den ökade elektrifieringen av samhället (dir. 2022:27). Utredaren ska bl.a. lämna förslag till system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motioner om ersättning för förlorat fastighetsvärde vid vindkraftsetableringar. Våren 2021 hänvisade utskottet bl.a. till att inrättande av ett vindkraftverk föregås av omfattande prövningar enligt både PBL och miljöbalken och att det finns bestämmelser som anger förutsättningarna för att få skadeersättning för bl.a. förlorat fastighetsvärde (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare anfört föregås ett inrättande av ett vindkraftverk av omfattande prövningar enligt både PBL och miljöbalken. Vid dessa prövningar beaktas frågor som rör vilka intressen som kan påverkas och om placeringen är lämplig bl.a. med hänsyn till risken för störningar. Det finns även bestämmelser som anger förutsättningarna för att få skadeersättning för bl.a. förlorat fastighetsvärde. En utredare har dessutom fått i uppdrag att lämna förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnad av vindkraft och i uppdraget ingår bl.a. att lämna förslag till system för att kompensera dem vars omgivning påtagligt påverkas av vindkraftsutbyggnad. Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa resultatet av denna utredning. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tillsyn och sanktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av tillsynsbestämmelserna och införande av sanktioner i PBL. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 38 (SD) och 39 (C).

Motionerna

Runar Filper m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:982 yrkande 6 ett tillkännagivande om att det bör införas åtgärdskrav och vite för de aktörer som inte respekterar kulturhistoriska och allmännyttiga skönhetsvärden. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 6. Motionärerna anser att det är centralt att överträdelser ska kunna leda till böter eller vite och att aktörer som medverkat till att förstöra en kulturhistorisk miljö bör kunna åläggas att återställa och/eller försköna den.

I kommittémotion 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om en översyn av reglerna så att kommunerna får möjlighet att på ett rimligt sätt förvärva vanvårdade fastigheter. Motionärerna framhåller att det kan vara mycket svårt att åtgärda hus och byggnader som står öde och utgör en olägenhet. Ett liknande yrkande om ett hållbart regelverk för kommunernas hantering av övergivna och vanvårdade fastigheter finns i motion 2022/23:1815 av Gudrun Brunegård (KD).

Bakgrund

Allmänt

Tillsyn är en granskning i efterhand och syftar till att överträdelser ska rättas. Det är byggnadsnämnderna som utövar tillsyn över att PBL följs. Byggnadsnämnderna är skyldiga att ta upp en fråga om ingripande och påföljd så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse, en dom eller andra beslut enligt plan- och byggregelverket. Frågan om tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder regleras i 11 kap. PBL. Enligt 11 kap. 19 § får t.ex. byggnadsnämnderna förelägga en ägare, nyttjanderättshavare, väghållare eller huvudman för en allmän plats som låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot bestämmelserna i lagen att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande). Byggnadsnämnderna får även förelägga om rättelse inom en viss tid om det på en fastighet vidtagits en åtgärd i strid mot lagen (11 kap. 20 §). Byggnadsnämnderna beslutar om vite för vissa överträdelser. De har också möjlighet att använda sig av olika förelägganden och förbud för att åstadkomma rättelse, att en åtgärd utförs eller för att stoppa fortsatt arbete, åtgärd eller användning. Förelägganden och förbud kan i de flesta fall förenas med verkställighetsmedel, t.ex. vite och handräckning.

Byggnadsnämnden har rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt utföra de åtgärder som behövs för arbetet på platsen.

Krav på underhåll av byggnadsverk och tomter

Kraven på underhåll och skötsel av byggnadsverk och tomter finns i 8 kap. PBL. Till skillnad från vad som gäller vid uppförande, nyanläggning och större ändringsåtgärder omfattas inte underhålls- och skötselkraven av någon generell process motsvarande lov- och byggprocessen. Det innebär att ägare av byggnadsverk och tomter på eget ansvar och utan uppmaning från någon myndighet ska följa kraven på underhåll och skötsel. Byggnadsnämndens tillsynsansvar och möjligheter att ingripa regleras i huvudsak i 11 kap. PBL.

Enligt 8 kap. 14 § PBL ska ett byggnadsverk hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Bestämmelsen gäller på samma sätt för alla byggnadsverk, och det är den utformning och de tekniska egenskaper som det ställdes krav på när byggnadsverket uppfördes eller ändrades som genom underhåll av byggnadsverket i huvudsak ska bevaras.

Enligt 8 kap. 15 § PBL ska en tomt hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Förbudet att förvanska särskilt värdefulla byggnader

När en byggnad ändras ska byggnaden uppfylla ett antal krav som ställs enligt PBL. Kraven gäller oberoende av om åtgärden är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte. Med ändring avses t.ex. vissa underhållsåtgärder av byggnader. Vid ändring av en byggnad ska hänsyn tas till byggnadens förutsättningar och ändringens omfattning. Dessutom ska ändringen utföras varsamt och de kulturhistoriska värdena tillvaratas. Byggnader, bebyggelseområden och allmänna platser som anses vara särskilt värda att bevara har ett förstärkt skydd. Dessa får inte förvanskas (8 kap. 13 §).

För att en byggnad ska betraktas som särskilt värdefull krävs att byggnadens värde är så stort att det kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse att bevara den. Detta gäller inte bara enskilda byggnader av monumental karaktär eller stort historiskt värde utan också byggnader och bebyggelsemiljöer som representerar olika tidsepoker eller något karakteristiskt från skilda sociala miljöer. Bestämmelsen gäller också enskilda byggnader som i sig kanske inte är så värdefulla men som blir det genom samhörigheten i en grupp, ett kvarter, en fasadräcka eller liknande (prop. 1985/86:1 s. 510).

Regleringen i PBL konkretiseras och preciseras i Boverkets föreskrifter. I föreskrifterna finns bl.a. exempel på vilka byggnader som anses vara särskilt värdefulla.

Dessutom kan en kommun i en detaljplan bestämma att en viss byggnad är ett sådant särskilt värdefullt byggnadsverk som avses i lag (4 kap. 16 §). Detta får till följd att byggnaden inte får förvanskas.

Om någon ändrar en byggnad i strid mot förvanskningsförbudet i PBL kan byggnadsnämnden bedöma om den åtgärd som vidtagits medför skäl för tillsynsåtgärder. Några av de åtgärder som nämnden kan vidta framgår av redogörelsen ovan.

En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn

Boverket har haft i uppdrag av regeringen att utreda frågor som är förknippade med de problem som många kommuner har med att komma till rätta med ovårdade tomter och förfallna byggnader, i synnerhet i glesbygden. Uppdraget redovisas i rapporten *Ovårdade tomter och förfallna byggnader* (rapport 2015:32).

Boverket har även haft regeringens uppdrag att analysera reglerna om enkelt avhjälpna hinder, som redovisas i rapporten *Analys av reglerna om enkelt avhjälpna hinder* (rapport 2018:31), och att utreda vissa avgiftsfrågor, som redovisas i rapporten *Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter* (rapport 2021:13).

Vissa förslag från dessa tre rapporter behandlades i lagstiftningsärendet *En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn* (prop. 2021/22:149, bet. 2021/22:CU32, rskr. 2021/22:379). Genom lagändringar i PBL, som trädde i kraft den 1 augusti 2022, infördes en bestämmelse om att när ett tidsbegränsat bygglov gått ut ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser återställas till samma skick som innan åtgärderna som lovet avser vidtogs. Ändringarna innebär också att det även ska framgå av ett beslut om lov och startbesked när en åtgärd får påbörjas och att varje del av en åtgärd måste omfattas av ett startbesked för att få påbörjas. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen utvidgades också. Det tydliggjordes vidare att ett föreläggande om att åtgärda ett enkelt avhjälpna hinder ska riktas mot den som har rådighet över hindret och samtidigt infördes en presumtion för att detta ska anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman om inte annat visas. Det framgår numera uttryckligen av PBL att ett rivningsföreläggande ska föregås av ett föreläggande att sätta det aktuella byggnadsverket i stånd. Slutligen utökades möjligheten för byggnadsnämnden att förelägga om stängsel vid säkerhetsbrister.

Lagändringarna syftar till att förenkla, förtydliga och effektivisera tillsynsarbetet inom byggnadsnämndens ansvarsområde.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om ändringar av tillsynsbestämmelserna och införande av sanktioner i PBL. Våren

2021 hänvisade utskottet till gällande rätt och pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har det nyligen genomförts ändringar i PBL för att effektivisera byggnadsnämndernas tillsyn. Utskottet anser fortfarande att byggnadsnämnderna enligt gällande rätt har goda förutsättningar att tillgodose de krav som motionärerna framför. Utskottet anser därför att det saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ på området. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Tillgänglighet till anläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om tillgänglighet till bl.a. idrottsanläggningar. Utskottet anser inte att det finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av förslaget.

Jämför reservation 40 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att tillgänglighetsperspektivet ska beaktas i det nationella arbetet med anläggningar. Motionären anser att det måste finnas ett helhetsperspektiv vid planering och byggande av idrottsanläggningar och träningslokaler så att dessa blir tillgängliga för alla.

Bakgrund

Bestämmelserna i PBL om tillgänglighet i byggnader innebär i korthet bl.a. följande (8 kap. 1 och 2 §§ PBL). En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta krav ska uppfyllas i samband med nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. Vid nybyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden. Vid ombyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som förnyas genom ombyggnaden. Vid annan ändring av en byggnad ska kraven uppfyllas för ändringarna. Hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas.

Ett byggnadsverk ska ha de egenskaper som är väsentliga i fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § första stycket 8 PBL). Vad som gäller för att

detta krav ska uppfyllas framgår av föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar med stöd av lagen. Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar (3 kap. 18 § PBF). En bostad behöver emellertid inte vara tillgänglig genom en hiss om byggnaden har färre än tre våningar.

Genom ändringar i PBL, som trädde i kraft den 1 augusti 2022, tydliggjordes att ett föreläggande om att åtgärda ett enkelt avhjälp hinder ska riktas mot den som har rådighet över hindret och det infördes en presumtion för att detta ska anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman om inte annat visas (8 kap. 19 andra stycket PBL, prop. 2021/22:149, bet. 2021/22:CU32, rskr. 2021/22:379).

Bestämmelserna i PBL och PBF kompletteras av Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:13) om avhjälpande av enkelt avhjälp hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2021 behandlade och avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om tillgänglighet till idrottsanläggningar. Utskottet hänvisade till då pågående arbete (bet. 2020/21:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att idrottsanläggningar och annan bebyggelse lever upp till de krav på tillgänglighet och användbarhet som ställs upp i plan- och bygglagstiftningen. Kraven ska enligt gällande rätt uppfyllas i samband med nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. Utskottet konstaterar också att det nyligen har genomförts ändringar i PBL som förtydligar vem som ansvarar för att avhjälpa ett enkelt avhjälp hinder, vilket underlättar byggnadsnämndernas tillsyn. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå något initiativ med anledning av det som framförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservationer

1. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 26,
bifaller delvis motion
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Plan- och bygglagen är en form av samordning av alla intressen inom samhällsbyggandet. Ordning och reda ska vägas mot krav på snabba processer med minimalt krångel. Den socialdemokratiska regeringen drev arbetet med regelförenklingar och det är angeläget att det arbetet fortsätter. Regler som inte kan motiveras ska tas bort och processer som kan ske snabbare ska naturligtvis bedrivas utifrån det. Samtidigt är det viktigt understryka att bostadsbristen är något som måste byggas bort. Det krävs alltså fler åtgärder än regelförenklingar.

Mot denna bakgrund föreslår vi att regeringen fortsätter arbetet med regelförenklingar inom plan- och bygglagen med redan tillsatta utredningar som utgångspunkt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10,
bifaller delvis motion

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 26 och
avslår motion

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Tungrodd administration och vad som upplevs som svårhanterliga processer kan förhindra att byggandet når den takt som behövs för att råda bot på bostadsbristen. Ett sätt att öka och förenkla byggandet är därför att skapa en effektivare och mer lätthanterlig plan- och byggprocess. Kommunerna behöver få goda förutsättningar att minska sin administrativa börda, vilket enligt vår bedömning skulle leda till minskade kostnader för både företag och privatpersoner genom att ledtiderna kortas ned. Även andra förändringar behöver övervägas och det är viktigt att förenklingar av PBL berör alla aktörer. Vad gäller privatpersoner anser vi att bestämmelserna om såväl byggande av nya bostäder som förändringar av befintliga hus och tomter bör förenklas. Vi föreslår därför att regeringen fortsätter att utreda möjligheterna att förenkla PBL. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13 och
avslår motionerna

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och
2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 26.

Ställningstagande

Digitaliseringen innebär ett av de största tekniksprången som samhällsbyggnadssektorn genomgått. Rätt utnyttjad kan den moderna tekniken revolutionera såväl samhällsplaneringen som det demokratiska beslutsfattandet liksom medborgarnas och branschernas insyn och delaktighet. Digitaliseringen ökar

också möjligheterna att samordna regelverken och kan leda till en effektivare och mindre kostnadsdrivande samhällsplanering.

Boverket har noterat att kommunernas plankontor sällan har tillräcklig kapacitet för att hantera både sitt strategiska utvecklingsarbete och ta fram nya detaljplaner. Jag bedömer att nya tekniska lösningar kan vara till stor hjälp i detta avseende.

Trots att reglerna om privat initiativrätt börjat gälla saknar många kommuner utvecklade arbetsmetoder för att dels informera om de nya möjligheterna, dels underlätta för berörda intressenter.

Jag anser att planprocesserna behöver effektiviseras och att det behövs insatser för att minska handläggningstiderna i ärenden om bl.a. byggrätt och bygglov. Kommunerna har ett stort ansvar för att främja den digitala planprocessen och måste se till att ökade resurser läggs på utveckling för att införa och tillämpa en helt digital process. Digitala planeringsunderlag måste kunna användas effektivt i den efterföljande processen, exempelvis genom digitalisering av befintliga detaljplaner och övriga underlag. De senaste åren har insatser på nationell nivå gjorts för att tekniskt möjliggöra en digitaliserad planering men arbetet med att främja helt digitala processer måste fortsätta. En tydlig målsättning i detta arbete bör vara öppna data.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4 och
2022/23:1006 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7 samt
avslår motionerna
2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S),
2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17,
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 35,
2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1,
2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 och
2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

Under 1900-talet svepte en mycket kraftfull rivningsvåg över Sverige. Stora delar av ett mycket rikt arv i form av vacker historiskt och kulturellt värdefull arkitektur gick då tragiskt nog förlorade för alltid. Även i dag rivs allt för många historiska byggnader. Vi vill motverka denna utveckling och i stället värna värdefull arkitektur och offentliga miljöer. Kommunerna har en avgörande roll att spela för att bevara sådan arkitektur och offentliga miljöer, men vi anser att det bör klarläggas vad som kan göras på nationell nivå för att undvika fler rivningsvågor. Vi föreslår därför att regeringen tar initiativ till en översyn av lagstiftningen i detta syfte.

Det är också av största vikt att det vi ärvt av tidigare generationer förvaltas väl och kan lämnas till kommande generationer. Arkitektoniskt vackra och värdefulla byggnader bör bevaras till eftervärlden. En historisk miljö kan vara viktig för trivsel och för att stärka gemenskapen hos befolkningen. Historiska byggnader och miljöer stärker enligt vår mening attraktiviteten hos en stad eller ett kvarter. Vi anser därför att skyddet för kulturhistoriska byggnader behöver stärkas i PBL. Samtidigt är det viktigt att ett stärkt skydd inte förhindrar möjligheterna att bevara och bruka byggnaden, varför mindre ändringar bör tillåtas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1,
bifaller delvis motionerna

2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S),

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 35,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7 samt

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

I dag råder det en brist på idrottsanläggningar. Det är därför viktigt att det i samhällsplaneringen säkerställs att det finns utrymme för och möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott. Ett sätt att öka byggandet av idrottsanläggningar är att i PBL införa en tydlig skrivning om att idrott ska prioriteras vid planläggningen. Detta görs lämpligast genom att begreppet idrott läggs till i uppräkningsen i 2 kap. 7 § 4 PBL. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ till en lagändring. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 35,

bifaller delvis motionerna

2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S),

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1,

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 och

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och

avslår motionerna

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Närhet till idrott och friluftsliv är viktigt för att fler ska ha möjlighet att vara aktiva. Det kan handla om närhet till exempelvis idrottsplatser eller om tillgång till skidspår i ett närliggande naturområde. Samhället behöver planeras på ett sätt som underlättar för människor att träna och vara ute i naturen. Jag anser därför att det är viktigt att ta hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen. För att åstadkomma detta behöver kommunerna ha stor frihet att hitta kreativa lösningar utifrån lokala förutsättningar. Det är viktigt att det finns en dialog med idrottsrörelsen så att det som byggs också är vad som efterfrågas och behövs.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att genomföra den översyn som jag föreslagit och utarbeta de lagförslag som behövs för att ta

större hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen. Vidare bör regeringen se över regelverket för skydd av kulturhistoriskt viktiga byggnader med inriktningen att skyddet av dessa fastigheter ska bli enklare och enhetligare.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Allmänna och enskilda intressen enligt plan- och bygglagen, punkt 2 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 3 och

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12,

bifaller delvis motionerna

2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S),

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17 och

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 35,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

PBL innehåller inte något krav på ytor för idrott och rörelse när nya områden planläggs och byggs. Risken med det är att idrottsmiljöer inte byggs ut i tillräcklig takt, eller rent av försvinner, när områden förtätas. I Boverkets vägledningar till kommunerna är det inte tydligt att anläggningar för idrott omfattas av bestämmelsen i 2 kap. 7 § PBL, vilket medför att idrottsanläggningar och idrottsmiljöer riskerar att prioriteras ned i kommunernas planering. Jag tycker inte att det är acceptabelt att vägledningarna inte är tydligare när det gäller en sådan grundläggande del av hur vi planerar för ett hållbart och hälsosamt samhälle. Anläggningar för idrott och rörelse bör ses som en självklar del av samhällsplaneringen. Jag menar att ett första viktigt steg vore att ge Boverket i uppdrag att inkludera planering för idrottsanläggningar och idrottsmiljöer i sina vägledningar till kommunerna.

Statistik från Statistiska centralbyrån visar att friluftslivet ökade kraftigt under pandemin. Även utländska besökare uppskattar den svenska naturen. Detta innebär ett ökat tryck på såväl guidade naturupplevelser och det

organiserade friluftslivet som på själva naturområdena. Klok förvaltning och planering av värdefull natur och friluftsområden är en grundförutsättning för utveckling av en hållbar besöksnäring. Det saknas statistik och uppföljning av hur många län som arbetar med att kartlägga naturlandskapen och områden som lämpar sig för friluftsliv. Knappt 60 procent av kommunerna har en översiktsplan med ett avsnitt om friluftsliv eller ett planeringsunderlag om grön- eller blåstruktur för hela eller delar av kommunen. Jag vill därför se att alla länsstyrelser tar fram planer för friluftslivet och att det inrättas friluftssamordnare i varje län.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

8. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16,
bifaller delvis motionerna
2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 18 och
avslår motionerna
2022/23:499 av Mathias Tegnér (S) yrkande 2,
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,
2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 3,
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4,
2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9,
2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 17 och
2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C)
yrkande 1.

Ställningstagande

Vår tids utmaning är att utveckla en hållbar social bostadspolitik. Det handlar enligt vår mening i grunden om tre övergripande uppgifter; att bygga fler och hållbara bostäder, att motverka den sociala segregationen och därigenom förbättra förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor samt att göra det möjligt för ekonomiskt svaga grupper att tillgodose sitt bostadsbehov.

Vi vill se fler hyresrätter (inklusive kooperativa hyresrätter), bra bostäder för äldre, studentbostäder, klimatsmarta hus genom en ökad andel trähusbyggnation, blandade bostadsområden med både villor, radhus och flerfamiljshus som bryter den växande bostadssegregationen. Ett bostadsområde med en blandning av upplåtelseformer och olika typer av boende ger ett mer dynamiskt område. Vi anser därför att det bör finnas kommunala planer för blandade upplåtelseformer och att kommunerna bör kunna förfoga över ett konkret verktyg i detta arbete genom att ges rätt att i detaljplan ange upplåtelseform. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 3,
 2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4 och
 2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9 och
 avslår motionerna
 2022/23:499 av Mathias Tegnér (S) yrkande 2,
 2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,
 2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,
 2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 17,
 2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) yrkande 1,
 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 18 och
 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

Estetiskt tilltalande arkitektonisk gestaltning är viktigt av hållbarhetsskäl och för ökat välmående för kommunmedborgarna. Ett sätt att arbeta med dessa frågor är att använda kommunala arkitekturprogram. I dagsläget använder vissa kommuner sådana program som verktyg för att nå en förbättrad arkitektonisk kvalitet och estetisk hållbarhet. Någon form av kommunalt arkitekturprogram bör enligt vår mening användas i alla kommuner. Vi vill därför att regeringen utreder möjligheten att införa ett sådant program som ett mellansteg i plansystemet mellan översiktsplan och detaljplan, alternativt som

ett inslag i översiktsplaneprocessen eller detaljplaneprocessen. Det är regeringen uppgift att tillsätta en sådan utredning.

Behov och efterfrågan av särskilda boendeformer måste mötas upp bättre. Vi anser att byggande av småhus behöver förenklas. Så många som tre av fyra anger att de helst vill bo i eget hus. Trots den höga efterfrågan har dock tidigare regeringar inte gjort mycket för att detta ska bli möjligt för fler. Vi föreslår därför att kommunerna ska prioritera småhus i planeringen genom att det ska ingå i både översiktsplanen och detaljplaneringen. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose detta förslag.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Plansystemet i allmänhet, punkt 3 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 17,

2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C) yrkande 1 och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 18,

bifaller delvis motionerna

2022/23:499 av Mathias Tegnér (S) yrkande 2 och

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 15 och 16 samt

avslår motionerna

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 3,

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Under lång tid var antalet upplåtelseformer på bostadsmarknaden ganska lågt. Grovt förenklat bodde människor i hyresrätt, bostadsrätt eller sitt ägda hem. Tankar om rationalisering avspeglade sig i stadsplaneringen. I vissa områden dominerade hyresrätter, i andra områden placerades bostadsrätter och i villastäderna och på landsbygden blev ägandet norm. Denna ordning medförde att det som byggdes blev ett ramverk för segregation, även om detta aldrig var syftet. För att undvika detta misstag i framtiden anser jag att ett mål för

samhällsplaneringen bör vara en strävan efter blandade upplåtelseformer och en mångfald av bostadslösningar. Alla upplåtelseformer behövs på en fungerande och rörlig bostadsmarknad, och inte sällan behövs en mångfald av bostadstyper och upplåtelseformer inom ett och samma bostadsområde.

I samband med coronapandemin har det blivit tydligt hur viktigt det är med ett samhällsbygge som är robust och kan hantera kriser. Detta ställer krav på samhällsplaneringen. Vi behöver förutsättningar för att klara av kriser som pandemin och kriget i Ukraina men krisberedskapen måste också utformas utifrån antagandet att nästa kris kan vara av en helt annan natur. Åtgärder som kan bli aktuella är att undvika att göra bostadsområden beroende av enbart ett transportslag och att underlätta för byggande utanför detaljplanlagt område. Sammanfattningsvis anser jag att det är av största vikt att en översyn görs av frågor som rör samhällsbyggnad och krishantering för att identifiera nödvändiga reformer som kan öka beredskapen för framtida krissituationer.

Kommunerna är skyldiga att upprätta en översiktsplan för att visa hur det är tänkt att kommunen ska utvecklas. Översiktsplanen hanterar frågor om bostadsbyggande, företagsområden, bevarande av kulturarv, klimatavtryck m.m. Kommunernas planeringsskyldighet omfattar inte hur turismen kan underlättas. Med en ökande besöksnäring anser jag att kommunerna behöver ta fram planer för hur man kan utveckla turismen, antingen genom att dessa frågor lyfts in i befintliga planer eller i en särskild turistöversiktsplan. Frågorna kan handla om behov av utveckling av campingområden, naturområden för naturturism, sammanlänkning av kollektivtrafikstråk m.m.

Det är regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som behövs för att tillgodose det som anförs ovan och därefter återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

11. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilander (SD) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15,

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23 och

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att det vore önskvärt att utvärdera medborgarnas preferenser kring utformningen av våra gemensamma miljöer. Hur människor upplever sin offentliga miljö har betydelse för deras mående. Gemensamma miljöer ska bidra till en positiv upplevelse, vilket kan främja en god hälsa hos befolkningen. Detta gäller både miljöernas funktion och deras estetiska utformning. Vi anser därför att större hänsyn måste tas till allmänhetens önskemål vid gestaltning och utförande av offentlig konst och nybyggnation.

Det finns enligt vår mening även ett behov av att utreda hur medborgarna kan få ett större inflytande över de miljöer som de vistas i. Inflytandet kan exempelvis öka genom införandet av ett demokratiskt valt råd i kommunerna eller genom att medborgarna får större möjlighet att tycka till om olika förslag i sitt närområde. Graden av delaktighet i processerna skulle kunna variera utifrån projektens storlek och antalet berörda medborgare. Genom att öka allmänhetens direkta inflytande över nya miljöers utformning kan man undvika att tjänstemän, arkitekter och politiker gör subjektiva bedömningar av vad som är vackert.

Sverige har vidare en rik byggnadstradition som bör bevaras. Ett sätt att värna det kulturella och estetiska arvet är att införa en s.k. kulturell planering. Detta är en metod som i samhällsbyggnadsfrågor sätter fokus på bl.a. medborgardialog och den unika platsens förutsättningar och historia. I miljöer med inslag av kulturhistoriska byggnader ska s.k. miljonprogram motverkas vid nybyggnation av bostäder. Historiskt förankrade byggnader ska bevaras och renoveras eftersom de skapar identitet och atmosfär. Syftet blir att lyfta fram området eller kommunens unika identitet utifrån geografiska och historiska förutsättningar. Mot denna bakgrund anser vi att införandet av en kulturell planering bör utredas.

Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs och utarbeta nödvändiga lagförslag i de avseenden vi förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

12. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22 och

avslår motionerna

2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15,

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Mitt parti har länge lyft fram och drivit frågan om feministisk stadsplanering. Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökningar har länge visat att det är betydligt vanligare att kvinnor känner sig otrygga i det offentliga rummet än att män gör det. Det är ett av många skäl till att det brottsförebyggande arbetet i allmänhet och planeringen av stadsmiljöer och bostadsbyggande i synnerhet behöver ett tydligt feministiskt perspektiv.

Feministisk stadsplanering handlar om att tillföra den offentliga miljön värden som vi alla behöver, oavsett kön, ålder och funktionalitet. En väl utbyggd kollektivtrafik ökar rörelsefriheten för människor utan tillgång till bil, varav många är kvinnor. En utbyggnad av gång- och cykelvägar ökar möjligheterna att ta sig fram till fots och med barnvagn, rullator eller permobil. Väl upplysta gångstråk och gångtunnlar samt färre stora buskage vid gångvägar är andra exempel som ökar tryggheten och underlättar för i synnerhet kvinnor att riskfritt röra sig i samhället. Framför allt behöver det offentliga rummet återigen bli en viktig plats som angår oss alla. Fungerande aktiviteter, som pågår i och runt våra hem varje dygn, är möjliga att planera och synliggöra i planering och byggande.

Jag anser att vi behöver planera våra städer för ökad närvaro där det finns människor som gör saker tillsammans i rum som är synliga och ligger i markplan. Även om det är kommunerna som har planmonopol och förfogar över stadsplaneringen bör regeringen kunna vidta åtgärder för att stimulera och uppmuntra till ett tydligare feministiskt perspektiv vid stadsplanering och bostadsbyggande. Regeringen bör därför återkomma med förslag till åtgärder för att uppmuntra och stimulera förekomsten av feministisk stadsplanering och bostadsbyggande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13. Medborgarinflytandet och vissa andra intressen vid fysisk planering, punkt 4 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 23,
bifaller delvis motion
2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 15 och
avslår motionerna
2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD) yrkande 1,
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 22.

Ställningstagande

Jag tycker att det är viktigt att personers upplevelser av otrygghet i den egna närmiljön tas på allvar. Att öka tryggheten i våra bostadsområden måste ges hög prioritet i samhällsplaneringen. Ofta kan relativt enkla insatser göra stor skillnad för den upplevda tryggheten. Det kan exempelvis handla om hur man placerar och utformar buskage och belysning, att undvika att bygga mörka ”bakgator” och liknande åtgärder. Det handlar dock också om att skapa förutsättningar för ett levande civilsamhälle med tillgång till service, mötesplatser, grönområden och levande stadsmiljöer. Det är även viktigt att erfarenheter på detta område kan delas mellan kommuner så att framgångsrika stadsutvecklingsprojekt kan inspirera kommande åtgärder. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör vidta åtgärder för att trygghetsfrågor ska få hög prioritet i samhällsplaneringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 5 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 20, 25, 26 och 31 samt
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 41–43,
bifaller delvis motionerna
2022/23:760 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 och
2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 5–8 och
avslår motionerna
2022/23:762 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 6,
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 33 och
2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

I takt med att våra städer växer är det av stor betydelse att de utvecklas på ett grönt och hållbart sätt. Att bevara och utveckla urban natur är därför en viktig prioritering i miljöpolitiken. Fördelarna är många; grönare städer med många träd och närhet till grönområden bidrar till att förbättra livskvaliteten, luftkvaliteten, reglera temperaturen, dämpa buller och oljud, förbättra avrinningen vid kraftig nederbörd och stärka förutsättningar för bin och andra livsviktiga pollinatörer. Jag vill därför att det införs ett etappmål för hur nära varje medborgare ska ha till grönområden. Det behövs nationella målsättningar som kommunerna får anpassa till lokala förhållanden.

Jag anser också att åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden måste integreras tydligare i stadsplaneringen och kommunernas ansvar. Det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. PBL behöver ses över för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen och skapa fler grönytor.

Förlusten av ekosystemtjänster och minskande biologisk mångfald är ett betydande problem, särskilt i samband med ny exploatering när våra städer växer och ny mark tas i anspråk. Jag ser ett växande behov av ett system för att mäta och säkerställa att biologisk mångfald bevaras och även ökas vid ny exploatering samt att byggplaner åtföljs av en åtgärdsplan för biologisk mångfald innan de kan godkännas. Ett sådant system kan och bör tillämpas på såväl infrastruktursatsningar som andra större former av exploatering.

I betänkandet Ekologisk kompensation (SOU 2017: 34) föreslås åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald vid ny markexploatering. Även om grundansatsen i utredningen var positiv saknade den föreslagna modellen enligt min mening tillräckligt med flexibilitet och utrymme för att kunna inkludera privatsektorn i betydelsefull utsträckning. Jag anser att det behöver tillsättas en ny utredning med ett begränsat uppdrag som tar avstamp i den tidigare utredningen. En sådan utredning bör få i uppdrag att utforma ett system som i högre utsträckning inkluderar näringslivet samt klargöra vilka nivåer av exploatering som ska åtföljas av obligatoriska kompensationsåtgärder och vad för slags åtgärder det kan röra sig om.

Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och tillsätta de utredningar eller utarbeta de lagförslag som behövs för att tillgodose det jag anfört. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Klimatfrågor i planeringen och planering för gröna områden, punkt 5 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:760 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1,

2022/23:762 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 6,

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 33 och

2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 4–8 och

bifaller delvis motionerna

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 20, 25, 26 och 31 samt

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 41–43.

Ställningstagande

Enligt Trafikverket är hälften av alla bilresor i tätort kortare än fem kilometer. Det är viktigt att få ner utsläppen från dessa resor till nära noll. Bilåkandet måste därför minska och jag anser att parkeringsnormen i PBL bör ersättas med en mobilitetsnorm. Kommunerna ska planera för mobilitet och inte bilism. Bostadsbyggnation i täta stadsområden möter ofta utmaningar och bekymmer när det gäller lagkrav på tillgång till parkeringar. Jag anser därför att kommunerna inte ska ha rätt att ställa krav på parkeringsplatser i samband med nybyggnation.

När städer förtätas och fler bostäder byggs följer en stadsbyggnadsprocess med på köpet. Ett stort fokus ligger i dag på miljö- och klimatkrav för byggprocessen för bostadsbyggnandet men mindre fokus på platserna mellan husen såsom torg, lekplatser, parker, gågator och andra allmänna platser. Slutsatser från ett flertal studier och projekt är att de material som är vanligt förekommande inom landskapsarkitektur kan ha väldigt varierande klimatpåverkan och att slutgiltiga val i en gestaltning kan göra stor skillnad. Jag anser därför att det bör utredas hur klimatkrav kan införas på material i projekt som är vanligt förekommande inom landskapsarkitektur.

När städerna växer behöver planering och insatser för stadgrönnska, ekosystemtjänster och förstärkt biologisk mångfald prioriteras. Jag vill därför att det statliga stödet för investeringar i städernas grönska och ekosystemtjänster ska vidareutvecklas.

Alla städer, stora som små, har grönområden som kan utvecklas, skyddas eller iordningställas. Det finns flera verktyg för att stärka grönstrukturen i den bebyggda miljön men kompensation av natur som exploateras och användandet av grönytefaktor vid nybyggnation är enligt min mening två viktiga delar för att säkerställa att naturvärden tas till vara och ekosystemtjänster bibehålls. Genom att i den övergripande samhällsplaneringen upprätta en grönstrukturplan kan kommunerna på ett tydligt sätt planera för bibehållna ekosystemtjänster och genom att ställa krav på grönytefaktor i byggprojekt kan i vissa fall dessa ekosystemtjänster även stärkas. Jag anser därför att grönytefaktor ska göras till ett krav i all nyproduktion och att alla kommuner senast 2025 ska ha upprättat en plan för

att arbeta med ekosystemtjänster och förstärkning av biologisk mångfald i sin planering. Jag anser även att lagstiftningen ska anpassas och vägledningar utformas för att underlätta för kommuner att ställa krav på kompensation för grönstruktur när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur.

Avslutningsvis anser jag att det bör utredas hur Boverket på bästa sätt kan vara ett stöd för kommunernas pågående arbete med klimatanpassning i bebyggd miljö.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att tillgodose det jag anför. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Reglering med detaljplan, punkt 6 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 12 och 13 samt avslår motionerna

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2,

2022/23:747 av Nicklas Attefjord (MP),

2022/23:1042 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 10,

2022/23:1443 av Adnan Dibrani (S) och

2022/23:1918 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Kommunerna har en viktig roll när det gäller att öka bostadsbyggandet, men deras nuvarande markpolitiska verktyg räcker inte till för att nå ett högt bostadsbyggande. Dagens bostadsbrist driver upp priserna på mark, vilket har fått till följd att byggherrar – som har fått tillgång till planlagd mark av kommunen i syfte att bygga på den – låter bli att bygga eftersom de förväntar sig fortsatt stigande markpriser och högre avkastning på sin investering längre fram. Att hålla på mark på det här sättet innebär att byggbar mark inte bebyggs trots att det finns ett stort behov. Denna ordning är inte acceptabel och problemet behöver åtgärdas.

Byggrättsutredningens betänkande Ett snabbare bostadsbyggande (SOU 2018:67) innehåller ett antal konkreta förslag som syftar till att kommunerna i

högre utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödigt dröjsmål. Betänkandet har remitterats, men regeringen har inte återkommit med några förslag till riksdagen. Jag anser att utredningens förslag bör genomföras i syfte att ge kommunerna fler verktyg för att kunna öka byggtakten. Det är regeringens uppgift att utarbeta dessa lagförslag.

Den byggda miljön står för en stor del av miljöpåverkan och energianvändningen i samhället. För att underlätta den nödvändiga omställningen till ett energisystem baserat på förnybara råvaror, där de nationella miljökvalitetsmålen nås, behöver den byggda miljöns energianvändning minska. Jag anser att det bl.a. är angeläget att redan i detaljplan kunna ställa krav på energieffektivitet, typ av uppvärmning, konstruktion m.m. Det finns exempel på kommuner som ofta skriver in sådana krav i detaljplaner, trots att PBL klart begränsar möjligheterna att göra detta. Jag anser därför att PBL behöver ändras så att det blir möjligt att ställa denna typ av särkrav, vilket jag bedömer skulle öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande som är bättre ur ett energi- och klimatperspektiv. Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med lagförslag som möjliggör att ställa krav på energieffektivitet m.m. i detaljplan.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

17. Regionplanering, punkt 7 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11,
bifaller delvis motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och
avslår motion

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 5.

Ställningstagande

För att staten, regionerna och kommunerna gemensamt ska kunna planera för bostadsbyggande, infrastruktur och kollektivtrafik behövs en regional planering. Regionen kan bidra med kompetens som framför allt mindre

kommuner, som många arbetspendlar från, har behov av. Regional planering ska nu ske inte bara i Stockholms och Skåne län utan även i Hallands län. I propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266) tar regeringen upp att regional planering ska införas i ytterligare län när behov av och förutsättningar för sådan planering finns. Det är enligt vår mening uppenbart att det behövs enhetliga regler om regional planering i hela landet. Vi anser därför att regeringen bör verka för att utvidga lagstiftningen om regional planering till att gälla i hela landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Regionplanering, punkt 7 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14,
bifaller delvis motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11 och
avslår motion

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 5.

Ställningstagande

Att ha ett regionalt perspektiv i planeringen är i många delar av landet av yttersta vikt för att skapa balans i bostadsbyggandet. En regions näringslivsutveckling och infrastruktur hänger ofta ihop, och i takt med att arbetsmarknadsregioner utökas och kommunikationer förbättras följer inte heller bostadsmarknaden nödvändigtvis kommungränserna. Det är inte bara i storstadsregionerna som det kan vara viktigt att ta hänsyn till ett mellan-kommunalt eller regionalt perspektiv i bostadsförsörjningen, utan detta behov kan även finnas i kommuner med vikande befolkningsunderlag. Trots detta har Sverige i dag ett mycket decentraliserat planeringssystem som bygger på kommunernas självstyre.

Jag är positiv till de lagändringar som genomfördes genom propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266). Redan då framhöll dock företrädare för mitt parti att den regionala planeringen bör ges större möjligheter att påverka kommunernas bostadsbyggande och att regional fysisk planering borde införas i fler län än Stockholms och Skåne län. Nu har regional

fysisk planering införts även i Hallands län men jag anser att detta inte är tillräckligt.

Bostadsförsörjningen är en regional fråga, och alla kommuner i ett län måste bidra till att bygga bort bostadsbristen. För att få fler kommuner att ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen krävs enligt min mening en tydligare statlig och regional styrning. Jag anser därför att det behövs en regional fysisk planeringsnivå som har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen. Den regionala nivån bör kunna styra hur många bostäder varje kommun ska uppföra, antingen själv eller genom en annan markägare eller bostadsexploatör. Mot denna bakgrund föreslår jag att regional fysisk planering införs i fler län. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Regionplanering, punkt 7 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,
bifaller delvis motionerna
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11 och
2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och
avslår motion
2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 5.

Ställningstagande

En ökad regional samordning i planarbetet syftar till att peka ut de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse som har betydelse för regionen som helhet. Regional fysisk planering ska i dag ske i Stockholms, Hallands och Skåne län. Jag anser att regionplanering ska tillämpas i fler län och kommunalförbund som efterfrågar denna möjlighet. Det får bli regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Krav vid ny- eller ombyggnation av bostäder, punkt 8 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 21,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 4 och 28 samt

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 23 och

avslår motion

2022/23:290 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Jag anser att det behövs mer långtgående reformer av reglerna för byggande på landsbygden för att lägga grunden för lokal utveckling och tillväxt i hela landet. För att underlätta byggande och företagande i hela landet föreslår jag att kommunerna ska ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas. På så sätt kan det kommunala självstyret stärkas vad gäller både byggpolitiken och den lokala utvecklingen. Samtidigt stärks äganderätten och den personliga friheten att bygga, renovera och bygga ut sin fastighet.

För att skapa ytterligare förenklingar och effektiviseringar av byggandet är det viktigt att det finns utrymme för innovationer. Jag anser därför att det bör finnas möjlighet att på vissa platser, eller i samband med exempelvis bomässor eller liknande, peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler tillåts. Detta kan skapa fler möjligheter för bostadsbolag, byggare och arkitekter att tänka nytt och pröva nya lösningar. De lösningar som presenteras måste också vara tillåtna att bo i så att bostäder kan prövas fullt ut för att avgöra om de motsvarar verkliga behov.

Vi behöver en mer effektiv vattenförbrukning. Ett sätt att synliggöra vattenförbrukningen är att i större grad mäta varje hushålls förbrukning, likt hur elförbrukning mäts i dag. Detta görs redan på många platser, vilket är väldigt positivt. Samtidigt kan det vara tekniskt komplicerat eller orimligt dyrt att installera individuell mätning i redan befintliga byggnader. Därför vill jag att det ska införas ett krav på individuell mätning för de som utnyttjar allmänna vattentjänster i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus.

Det är regeringens uppgift att utreda och återkomma med nödvändiga lagförslag som tillgodoser förslagen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

21. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 9 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39 och
2022/23:2190 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 171 och
avslår motionerna
2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21,
2022/23:839 av Daniel Bäckström och Helena Lindahl (båda C),
2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5,
2022/23:1457 av Marielle Lahti och Nicklas Attefjord (båda MP) och
2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Energideklarationer för byggnader har visat sig skapa en oproportionerlig administrativ börda i förhållande till det mervärde som de förväntades generera. Jag vill därför att regeringen ger Energimyndigheten i uppdrag att utvärdera hur energideklarationerna kan utformas för att göra bättre nytta, bidra till verklig energieffektivisering och skapa ett mervärde för fastighetsägaren.

Jag vill att Sverige ska vara världsledande när det gäller klimatsmart byggande. Som ett led i detta arbete måste avfallet från byggnation, rivning och anläggning – dvs. metaller, glas, plast och trä – tas om hand på ett bättre sätt. Det finns redan i dag en omfattande handel med begagnat byggmaterial och olika komponenter. Samtidigt bör återvunnet material som inte håller hög kvalitet inte återanvändas. Jag anser därför att det behöver vidtas åtgärder för att öka kunskapen om återbruk och återvinning av material. Det behöver också utvecklas byggmetoder och konstruktioner som underlättar återvinning. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose detta förslag.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Regler och krav för ett hållbart och innovativt byggande, punkt 9 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 21,

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 4 och 5 samt

2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2022/23:839 av Daniel Bäckström och Helena Lindahl (båda C),

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 39,

2022/23:1457 av Marielle Lahti och Nicklas Attefjord (båda MP) och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 171.

Ställningstagande

Dagens teknik gör det möjligt att bygga mycket energieffektiva hus. Det behöver dock säkerställas att den beräknade energiåtgången för nya hus är korrekt; detta kan ske genom en mätning när huset är uppfört.

Den största utmaningen när det gäller byggnaders energiåtgång finns dock i det befintliga bostadsbeståndet, dvs. i alla de hus som redan är byggda. För att klimatförbättra de hus som redan finns måste det ställas krav på hur mycket energi de faktiskt får förbruka.

Jag anser också att det behövs nya krav på cirkularitet för alla skeden av byggprocessen. Det behöver därför utredas om det går att ändra PBL så att mindre variationer kan tillåtas i fråga om exempelvis fönsterpartier och dörrar för att exempelvis äldre dörrar och fönster ska kunna återbrukas på bästa sätt. Jag anser även att det bör införas krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose dessa förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

23. Regler om inomhusklimat, punkt 10 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 40 och

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

I delar av landet är radon ett problem när det gäller att skapa hälsosamma boendemiljöer. Det är därför viktigt att radonhalter kontrolleras i samband med renoveringar, i synnerhet i områden med mycket radon. Detta skulle exempelvis kunna göras i samband med obligatorisk ventilationskontroll.

Klimatförändringarna påverkar hela samhället och även våra bostäder. I takt med att jordens medeltemperatur stiger är fler varma somrar att vänta. Detta kommer inte minst att påverka våra äldre. Möjligheten att anpassa byggreglerna och våra bostäder efter denna utveckling bör ses över. Dagens regelverk är inrättat utifrån att våra bostäder ska klara av stränga vintrar och kyla. Någon högsta inomhustemperatur föreskrivs dock inte. Folkhälsomyndighetens allmänna råd om temperatur inomhus tar däremot upp frågan om alltför höga temperaturer sommartid. Det är tydligt att det finns ett behov av att anpassa de olika regelverken, både efter klimatförändringarna och efter varandra.

Det är en uppgift för regeringen att ta de initiativ som krävs för att förändra regelverket i enlighet med vad jag förespråkat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Frågor om buller och andra störningar, punkt 11 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 18 och avslår motionerna

2022/23:360 av Niels Paarup-Petersen (C),

2022/23:450 av Mats Green (M) yrkandena 1–6,

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 9,

2022/23:603 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 2,

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 49 och 50,

2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11 och
2022/23:1953 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Omgivningsbuller fortsätter att vara ett allvarligt miljöproblem som påverkar människors hälsa och välbefinnande. Cirka två miljoner personer i Sverige utsätts för bullernivåer över riktvärden utomhus vid bostaden och cirka en halv miljon personer utsätts för buller från statliga vägar och järnvägar. Buller från väg- och spårtrafiken i Sverige beräknas under ett år orsaka att ca 500 personer dör i förtid till följd av hjärtinfarkt eller stroke. Detta är inte acceptabelt och vi anser att bulleråtgärder måste vidtas så att de skadliga nivåerna av trafikens omgivningsbuller minskas. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att tillgodose detta förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

25. Frågor om buller och andra störningar, punkt 11 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 49 och 50,
bifaller delvis motion
2022/23:450 av Mats Green (M) yrkande 5 och
avslår motionerna
2022/23:360 av Niels Paarup-Petersen (C),
2022/23:450 av Mats Green (M) yrkandena 1–4 och 6,
2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 9,
2022/23:603 av Marlène Lund Kopparklint (M) yrkande 2,
2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 11,
2022/23:1953 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Hälsoeffekterna av höga bullernivåer är väl belagda och det är viktigt att begränsa buller i miljöer där människor ska bo och vistas. Samtidigt behöver regler och krav vara proportionerliga och anpassade till de tekniska

möjligheter som finns att minska bullret, exempelvis genom olika byggtekniker och andra åtgärder i närmiljön.

Hur buller mäts vid bostäder är en fråga som diskuterats länge. Jag anser att det finns skäl att lägga större vikt vid att mäta och värdera bullernivåer inomhus än utomhus på eller vid fasad, eftersom teknikutvecklingen har gjort att det i dag är möjligt att skapa tysta inomhusmiljöer även i bullerutsatta områden. Nyproducerade bostäder förväntas nämligen klara luftväxlingen och erbjuda ett gott inomhusklimat utan att fönster ska behöva hållas öppna. Att mätningen i stället görs inomhus är viktigt eftersom behovet av fler bostäder och effektivt markutnyttjande är mycket stort och dagens regler inte tillåter byggande av täta, attraktiva städer med god tillgång till kollektivtrafik och levande stadsmiljöer.

Jag anser vidare att det är viktigt att utvärdera vilka möjligheter som finns att begränsa bullret i samband med nybyggnation så att även bullerutsatta miljöer ska kunna exploateras. Den nationella samordning i bullerfrågor som i dag bedrivs av ansvariga myndigheter är därför viktig och bör utvecklas. Samtidigt har kommunerna ett viktigt ansvar att ta i samband med planeringen. Såväl nationellt som lokalt finns ett behov av att utveckla arbetet med bullerfrågor för att kunna sprida goda exempel och ge stöd i dessa komplicerade frågor. Parallellt med detta anser jag att det är viktigt att främja forskning i syfte att stärka arbetet med miljö kvalitetsnormen för buller.

Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose de förslag som jag förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

26. Studentbostäder, punkt 12 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1006 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motion

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Byggnormerna behöver förenklas för att möjliggöra nya byggnader med lägre produktionskostnad. En anledning till de höga kostnaderna i nyproduktion är den befintliga hissnormen. Vi anser därför att hissnormen behöver avskaffas

för studentbostäder. Ett avskaffande av hissnormen skulle medföra lägre priser för nyproduktion av studentbostäder, vilket i sin tur ökar incitamenten att bygga fler sådana bostäder samtidigt som hyrorna kan sänkas. Detta är nödvändigt för studenternas ekonomiska möjlighet att efterfråga en studentbostad och för att öka utbudet av studentbostäder. Det får bli regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

27. Studentbostäder, punkt 12 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 16 och avslår motion

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

En välfungerande bostadsmarknad är grunden för möjligheten att flytta för studier och arbete. Det är därför allvarligt att det på flera håll råder en akut brist på studentbostäder. Regelverket måste vara anpassat efter vad studenter vill ha och behöver men i dag ser vi alltför ofta hur ett stelbent regelverk hämmar nybyggandet. Bygglovs- och planprocesser kritiserar också ofta för att vara krångliga och tidsödande. Jag ser därför ett behov av att regelverket blir mer flexibelt när det gäller studentbostäder. Eftersom studentbostäder bebos under en begränsad tid anser jag att vissa lättnader i byggkraven bör vara möjliga, exempelvis när det gäller bullernivåer eller anpassningar av tillgänglighetskraven. Jag vill se mer experimentbyggande för studenter och ungdomar och den tekniska utvecklingen har visat att det är möjligt att utforma studentbostäder efter regler som medger en mindre bostadsyta med bibehållen tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Det är regeringens uppgift att utreda frågan och återkomma till riksdagen med lagförslag om förenklade byggregler för studentbostäder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

28. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 13 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 3 och 29 samt

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 24 och

avslår motionerna

2022/23:1439 av Monica Haider (S),

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8 och

2022/23:1605 av Catarina Deremar (C).

Ställningstagande

Det har visat sig vara viktigt att ha möjlighet att ändra planbestämmelser och upphäva bygglovskrav i händelse av kris. I ekonomiska kriser är det också viktigt att kunna ändra fastigheters och byggnaders verksamhetssyfte. Behoven av bostäder är fortfarande stort, och i ett läge där exempelvis hotellnäringsen får svårigheter bör fastigheter som står tomma lättare kunna omvandlas till bostäder. Jag anser att dessa frågor bör utredas.

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnation. De myndighetskrav som styr byggandet syftar så gott som alltid till att den svenska bostadsmarknaden ska kunna erbjuda trygga och säkra boenden till god kvalitet, vilket jag tycker är bra. Kraven måste dock även ses i ett vidare perspektiv för att man ska kunna avgöra om de tillsammans bildar en helhet. Med ett lapptäcke av regler riskerar vi att få ett svåröverblickbart system med långdragna och komplicerade processer. Jag anser att det är viktigt med tydlighet och att myndighetskraven inte leder till onödiga hinder för nyproduktion, och därför föreslår jag en kartläggning och översyn av de myndighetskrav som påverkar byggandet.

En utredning bör också föreslå fler åtgärder som kan genomföras utan krav på bygganmälan.

Det är regeringens uppgift att tillsätta den eller de utredningar som behövs för att tillgodose de förslag som jag redogjort för ovan.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Krav på bygglov och anmälan m.m., punkt 13 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 8 och avslår motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 3 och 29,

2022/23:1439 av Monica Haider (S),

2022/23:1605 av Catarina Deremar (C) och

2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 24.

Ställningstagande

Samhället står inför omfattande utmaningar både när det gäller att minska klimatutsläppen och minimera resursförbrukningen. En mer hållbar resursanvändning inom byggsektorn är en stor och viktig del av denna omställning då svenska byggnader beräknas stå för en femtedel av Sveriges totala klimatutsläpp. Att återanvända och återbruka hela fastigheter är det mest klimatsmarta alternativet. Att bygga om tomma kontorsfastigheter eller kontorslokaler till bostäder kan även leda till en mer blandad och trygg bebyggelse. Regelverket måste dock göras mer flexibelt för att öka möjligheterna för fler ombyggnadsprojekt och fler bostäder i befintliga byggnader. Jag föreslår därför att PBL ska ses över i syfte att underlätta ombyggnation av tomma kontorsfastigheter eller lokaler till bostäder. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs för att åstadkomma detta.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Bygglövsbefriade åtgärder, punkt 14 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:439 av Erik Ottoson (M) och avslår motionerna

2022/23:334 av Rickard Nordin (C),
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 20 och 30 samt
2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 147.

Ställningstagande

Införandet av reglerna om attefallshus har ökat möjligheterna att skapa nya bostäder i befintlig bebyggelse, men vi noterar att regelverket också har inneburit vissa svårigheter för kommunerna att tillämpa sitt planmonopol. Det är i grunden bra att ytterligare möjligheter till bostäder tillkommer i befintliga bostadsområden. Samtidigt behöver kommunerna ha möjlighet att hindra att bostadsområden utvecklas på ett sätt som inte var avsett när reglerna infördes.

En oavsedd konsekvens som redan har uppstått är att aktörer i vissa områden har köpt tomter som enligt detaljplanen är till för enbostadshus och ansökt om bygglov för ett enbostadshus, trots att det är mer eller mindre uppenbart att det rör sig om en bostad som genom mindre åtgärder enkelt kan göras om till ett parhus. I vissa av dessa fall har fastigheten redan innan bygglovet är beviljat utannonserats med bostadsrätter i parhusformat tillsammans med ett tänkt attefallshus på tomten som ytterligare en bostadsrätt. Detta medför att en tomt som enligt kommunens planering skulle innefatta ett enbostadshus blir en bostadsrättsförening med tre gånger så många bostäder jämfört med vad som var tanken. Detta har i vissa fall lett till att antalet bostäder inom ett område har tredubblats utifrån antalet enligt detaljplanen. En sådan utveckling medför att såväl vägar som vatten- och avloppsanläggningar blir underdimensionerade och inte klarar trycket. Även planeringen för förskola och skola samt dagvattenhanteringen slås ur spel, vilket kan skapa stora problem.

Att attefallsreglerna medför en förtätning av befintliga områden och att ytterligare bostäder inreds i ett antal befintliga hus är helt i sin ordning eftersom detta inte gör att ett område ändrar karaktär mer än marginellt. Däremot anser vi att det är viktigt att regelverket inte missbrukas så att hela kvarter som är tänkta för enbostadshus riskerar att bli bostadsrättsföreningar med parhus och attefallshus som beståndsdelar eftersom detta aldrig var intentionen med lagstiftningen. Regeringen bör därför se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsreglerna för att säkerställa att syftet med regelverket inte förfelas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Bygglövsbefriade åtgärder, punkt 14 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 20 och 30 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 147 och

avslår motionerna

2022/23:334 av Rickard Nordin (C) och

2022/23:439 av Erik Ottoson (M).

Ställningstagande

I vissa fall kan solceller vara bygglovspliktiga inom detaljplanerat område. En stor del av byggnadsbeståndet omfattas dessutom av olika skyddsregler till följd av kulturhistoriska värden. Detta medför särskilda krav för den som vill installera solceller. Sverige har en relativt hög andel byggnader som räknas som kulturhistoriska minnen. För att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av solceller vill jag att kraven för bygglov för installation av solceller och solfångare ska tas bort även inom kulturmiljöområden, med undantag för k- och q-märkta fastigheter. Huvudregeln ska vara att sådana installationer inte kräver bygglov men det bör vara möjligt att införa undantag på lokal nivå. En sådan ändring behövs enligt min bedömning för att öka produktionen av solel och stärka den lokala försörjningstryggheten.

Mark som redan är bebyggd kan ofta användas för att skapa fler bostäder, bl.a. genom förtätning. De s.k. attefallshusen, komplementbostäder och komplementbyggnader, har varit en välkommen möjlighet för exempelvis villaägare att bidra till ett ökat bostadsutbud, och det är positivt att största tillåtna bostadsarea har ändrats till 30 kvadratmeter. På så sätt kan fler bli delaktiga i bostadsbyggandet, egenmakten för fastighetsägaren ökar och antalet bostäder ökar genom småskalig förtätning. För att ytterligare öka möjligheterna att skapa nya bra bostäder genom småskalig förtätning anser jag att största tillåtna byggnadsarea för komplementbostadshusen, dvs. de attefallshus som är avsedda för boende, bör utökas till 40 kvadratmeter.

Jag vill även att dagens krav på bygglov för s.k. glampingtält, husvagnar, husbilar och villavagnar som står uppställda på campingplatser avskaffas då de leder till osäkerhet och ökad administration för dem som driver campingplatser.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i de avseenden jag förespråkar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

32. Sakägarkretsen och avgift för överklagande, punkt 18 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 28,
bifaller delvis motionerna
2022/23:395 av Peder Björk och Hanna Westerén (båda S),
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 10,
2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och
2022/23:1917 av Sten Bergheden (M) samt
avslår motionerna
2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 4 och
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

För att underlätta en hållbar samhällsutveckling anser vi att möjligheterna att överklaga beslut enligt PBL i vissa fall bör begränsas. Detta skulle kunna ske exempelvis genom begränsningar av kretsen av sakägare, dvs. de som har rätt att överklaga beslut, av antalet överklaganden som kan göras i ett ärende eller av möjligheterna att överklaga vidare till högre instanser. Sådana begränsningar måste dock självklart vägas mot kraven på rättssäkerhet och enskildas rätt att invända mot fattade beslut. Det är regeringens uppgift att tillsätta en utredning med uppdrag att begränsa vilka som får överklaga beslut enligt PBL. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

33. Sakägarkretsen och avgift för överklagande, punkt 18 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 10 och 11 samt

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 15 och bifaller delvis motionerna
 2022/23:395 av Peder Björk och Hanna Westerén (båda S),
 2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4,
 2022/23:1917 av Sten Bergheden (M) och
 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 28.

Ställningstagande

För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behöver vi fortsätta arbetet med att undanröja hindren för nybyggnation. Ett sådant hinder är de många och långa överklagandeprocesser som förekommer i plan- och byggärenden. För att begränsa de negativa effekterna av detta anser jag att den sakägarkrets som har rätt att överklaga beslut enligt PBL bör begränsas. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att införa en sådan begränsning.

En annan åtgärd som kan påskynda byggprocessen skulle kunna vara att avgiftsbelägga överklaganden. Jag anser därför att regeringen bör utreda införandet av en avgift för överklagande.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

34. Förutsättningar för överklagande m.m., punkt 19 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2022/23:484 av Eva Lindh (S) och
 2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 27 och avslår motion
 2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi har noterat att många detaljplaner överklagas runtom i Sverige. Förutom att byggandet fördröjs kan de långa väntetiderna i slutändan också påverka bostadspriserna. Problemet är naturligtvis inte att människor överklagar. I en

demokrati är det en grundläggande rättighet att ha möjlighet att påvisa problem, att få sin sak prövad och att en ordentlig bedömning av detaljplaner görs. Vi bedömer att problemet är att det inte finns tidsgränser för hur lång tid överklaganden får ta. Trots att förändringar har gjorts för att förkorta processtiderna tar handläggningen av överklaganden fortfarande alltför lång tid. Till följd av detta anser vi att det bör införas en tidsgräns för delgivning av beslut för att på så sätt korta ned överklagandeprocessen. Det bör också göras en översyn med tydligt fokus på att begränsa möjligheterna att överklaga detaljplaner. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga utredningsåtgärder och utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose det vi anför. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

35. Handläggningstider, punkt 20 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och bifaller delvis motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 9,

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14 och

2022/23:1650 av Ulrika Heie (C).

Ställningstagande

Att bygga bostäder och andra byggnader måste gynnas i högre grad än i dag. I många fall hindras byggandet av en besvärlig, komplicerad och utdragen byggprocess, olika tolkningar av regelverket samt en variation i fråga om handläggningstider och avgifter. Vi anser därför att det behöver införas bl.a. en enhetlig och kort yttersta tidsgräns för handläggningen av byggärenden hos kommunerna. Detta skulle enligt vår mening gynna både småhusbyggandet och andra byggärenden. Boverket bör ges i uppdrag att utreda denna fråga. Det är regeringens uppgift att ta initiativ till en sådan utredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

36. Handläggningstider, punkt 20 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 9 och

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 14 och
bifaller delvis motionerna

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2022/23:1650 av Ulrika Heie (C).

Ställningstagande

Många och långa överklagandeprocesser medför att byggprojekt förlängs och försvåras och det förekommer att möjligheten att överklaga missbrukas just i detta syfte. Detta är enligt min mening allvarligt när behovet av bostäder är så stort som det är i dag och det finns en överhängande risk att byggherrar avstår från att bygga snarare än att slösa tid och resurser på en utdragen rättsprocess. Jag anser därför att det bör införas en maximal handläggningstid vid överklaganden. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder för att införa en sådan ordning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

37. Skadeersättning enligt plan- och bygglagen, punkt 21 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1005 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Med tanke på den ökande etableringen av vindkraftverk, planerna på framtida etablering och att värdet på fastigheter kan sjunka vid vindkraftsetablering

anser vi att ett regelverk för ersättning till drabbade närboende och fastighetsägare bör utredas. I flera fall har omfattande protester uppstått på platser där vindkraftverk har etablerats. Vindkraftverk förändrar och påverkar miljön i stor omfattning, inte minst vid stora etableringar med många och/eller höga kraftverk. Vindkraftsetablering kan också påverka fastighetspriserna. I Danmark finns det sedan 2009 en lagstiftning som ger rätt till ersättning vid värdeminskning. Vi anser att en sådan reglering kan vara ett bra sätt att hantera problematiken på även i Sverige.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör utreda hur en rimlig ersättning till boende för försämrad boendestandard till följd av vindkraftsetablering och till fastighetsägare för sjunkande marknadsvärde i samband med sådan etablering kan utformas. Vi anser vidare att skada som en vindkraftsetablering medför ska klassas som betydande vid prövning av skadeersättning och att ersättning alltid ska ges till den drabbade. Det är regeringens uppgift att vidta nödvändiga åtgärder och utarbeta de lagförslag som krävs för att tillgodose det vi anfört. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

38. Tillsyn och sanktioner, punkt 22 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Martin Westmont (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 och
2022/23:1006 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 32 och
2022/23:1815 av Gudrun Brunegård (KD).

Ställningstagande

Byggherrar och exploatörer bör, liksom kommuner, kunna vara trygga i att det finns proaktiva möjligheter, incitament och skyldigheter som möjliggör ett ansvarstagande för kulturmiljön i ett tidigt skede i processen. Samtidigt är det enligt vår mening centralt att överträdelser av exploatörer som undviker eller inte tar hänsyn till känsliga kulturmiljöer ska kunna medföra böter eller vite. Regeringen bör därför utreda hur det kan införas sådana sanktionsmöjligheter.

Om en kulturmiljö har förstörts och den nya miljö som byggts har obefintliga skönhetsvärden anser vi att miljön i vissa fall bör kunna återställas

eller byggas om. De aktörer som verkat för att förstöra en miljö bör enligt vår mening kunna bli skyldiga att återställa eller försköna den. Under vilka omständigheter och på vilket sätt detta ska kunna ske behöver också utredas.

Det är regeringens uppgift att initiera en utredning av de frågor som vi förordat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

39. Tillsyn och sanktioner, punkt 22 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 32,
bifaller delvis motion
2022/23:1815 av Gudrun Brunegård (KD) och
avslår motionerna
2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 6 och
2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Runtom i landet finns många hus som står öde och detta är ett av många exempel på ett dåligt utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet. Vissa hus och andra byggnader som står öde utgör en olägenhet och behöver åtgärdas, vilket ibland kan vara mycket svårt. Det finns visserligen regler för expropriation av fastigheter som vanvårdas men sådana processer är kostsamma, i synnerhet för små kommuner, och tar lång tid. Det finns exempel då kommuner tvingats ta till knep för att exempelvis få fastighetsägaren försatt i konkurs eller fastigheten utmätt för att på så sätt kunna köpa fastigheten. Jag anser att det behövs en översyn av tillsynsbestämmelserna så att kommunerna får möjlighet att på ett rimligt sätt förvärva vanvårdade fastigheter utan att de grundläggande principerna för äganderätten hotas. Det är regeringens uppgift att vidta de utredningsåtgärder som behövs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

40. Tillgänglighet till anläggningar, punkt 23 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1463 av Amanda Lind (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Idrottsanläggningar och träningslokaler är ofta inte tillgängliga för alla, vilket begränsar personer med funktionsnedsättning som vill idrotta. Det måste finnas ett helhetsperspektiv vid planering och byggande av sådana anläggningar och lokaler så att de blir tillgängliga för alla. Det är också viktigt att det finns god information om en anläggning ur tillgänglighetssynpunkt så att man som besökare kan få kännedom om hur tillgänglig lokalen är inför ett besök. Jag anser att tillgänglighetsperspektiv måste vara en självklarhet i det nationella arbetet för anläggningar. Parasport Sverige, som är en viktig aktör i det aktuella arbetet, har tagit fram en manual för tillgänglighet på idrottsanläggningar som ska fungera som stöd när anläggningar planeras. Jag anser vidare att en kartläggning av tillgänglighetsstatusen för anläggningar runt om i Sverige bör övervägas.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ i dessa frågor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:36 av Per Bolund m.fl. (MP):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka efterlevnaden av energireglerna i Boverkets byggregler för byggnader genom att kontrollera uppmätta värden i stället för att förlita sig på beräknade värden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:289 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att avskaffa kravet om att anlita kontrollansvarig vid uppförande av småhus och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:290 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att låta tekniska specifikationer för ett småhus bli nationellt gällande efter godkännande i valfri kommun och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:334 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet byggnader som bygglovsbefrias, utan att det går ut över möjligheterna att bygga annan komplementbyggnad, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:359 av Niels Paarup-Petersen (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändringar i plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:360 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna som bidrar till stängning av klubbar i städerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:395 av Peder Björk och Hanna Westerén (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och föreslå begränsade möjligheter till överklagan i samhällsbyggnadsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:439 av Erik Ottoson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av åtgärder mot missbruk av attefallsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:450 av Mats Green (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att höja gränsvärdena för buller och jämställa alla typer av buller där det relevanta är nivån och frekvens på bullret, inte källan till bullret, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra servitut för att främja byggande exempelvis i närheten av flygplatser, sportanläggningar, övningsfält och motorbanor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen kring buller i högre utsträckning bör utgå från ekvivalenta nivåer och inte från maximala värden vid enskilda och begränsade tidpunkter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa bullerdeklarationer och flytta ansvar och valmöjligheter till enskilda (utöver minimikrav) och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga fler sätt att mäta buller, exempelvis bullernivåer inomhus, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket det samlade ansvaret för regelverken kring buller och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:484 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om en bortre tidsgräns för delgivning i en överklagandeprocess och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:493 av Lawen Redar och Mathias Tegnér (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa behovet av idrottsplatser i PBL i syfte att få med detta i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:499 av Mathias Tegnér (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av befintlig lagstiftning, exempelvis plan- och bygglagen,

för att kunna hantera långsiktiga effekter av klimatkrisen, såsom höjning av vattennivån, och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:562 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förkorta plan- och byggprocessen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om mark- och miljödomstolen ska bli första överklagandeinstans och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en avgift för överklagande av plan- och bygglovsärenden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en regional snarare än kommunal bostadsplanering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över borttagandet av bygglovshanteringen för kommuner på industrimark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en förenklad hantering av bygglov för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de förändringar som gjorts efter att bygglovshanteringen i nämnda fall tagits bort från kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda icke hälsovådliga störningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:603 av Marléne Lund Kopparklint (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska se över hur skjutbanor med intilliggande fastigheter kan skyddas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:747 av Nicklas Attefford (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en boplikt i Sverige på samma sätt som i våra grannländer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:760 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket tillsammans med kommunerna ska utreda hur Boverket på bästa sätt kan vara ett stöd för kommunernas pågående arbete med

klimateanpassning i bebyggd miljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:762 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att PBL bör ändras så att det framgår att kommunen ska planera för mobilitet och inte bilism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:839 av Daniel Bäckström och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av gällande regelverk så att det underlättar för fler företag och främjar tanken att skogsägare ska kunna bygga med konstruktionsvirke från egna träd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:860 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ta hänsyn till behoven av idrott och friluftsliv i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:906 av Stina Larsson m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att individuell vattenmätning bör införas i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:908 av Stina Larsson m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler om närhetsprincip till stadsgrönska i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över plan- och bygglagen för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen samt skapa fler grönytor och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett effektivt och flexibelt system för ekologisk kompensation som bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid nyexploatering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:909 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att förändra fastigheters verksamhets syfte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera nödvändiga reformer när det gäller samhällsbyggnad i syfte att öka beredskapen inför framtida krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning och översyn av myndighetskrav som påverkar byggandet i syfte att fler bostäder ska byggas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunal försöksverksamhet och möjligheten att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvidgad regionplanering och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maximal handläggningstid vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa sakägarkretsen vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en avgift för överklagande och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja helt digitala processer för såväl planering som plangenomförande och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arean för komplementbostadshus till 40 kvadratmeter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör föreslå fler åtgärder som kan genomföras utan krav på anmälan och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kraven på bygglov för glampingtält, husvagnar, husbilar och villavagnar och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur kommuner på ett rimligt sätt kan ges möjlighet att förvärva vanvårdade fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett enkelt och enhetligt kulturskydd för fastigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återbruk och återvinning av byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mätning av radon, exempelvis i samband med obligatorisk ventilationskontroll, och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett effektivt och flexibelt system för ekologisk kompensation som bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid nyexploatering och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över plan- och bygglagen för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen samt skapa fler grönytor och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om modernisering av samtliga bullerregler, bl.a. genom att mäta och värdera bullernivåer innanför fasad, i syfte att stimulera användning och utveckling av nya tekniska lösningar och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla den nationella bullersamordningen och ta fasta på tekniska framsteg och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:910 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samhällsplaneringen verka för blandade upplåtelseformer och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklade byggregler i studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av regelverken för inomhusklimat med anledning av klimatförändringarna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge trygghetsfrågor hög prioritet i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:946 av Leonid Yurkovskiy m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att svenska medborgare ska få ökat inflytande

över sina gemensamma offentliga miljöer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten för fler kommuner att ha kommunala arkitekturprogram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för lagändringar och andra förslag för att tillse att rivning av byggnader med kulturmiljömässigt eller historiskt värde inte sker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:982 av Runar Filper m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för åtgärdskrav och vite för de aktörer som inte respekterar kulturhistoriska och allmännyttiga skönhetsvärden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1005 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur en rimlig ersättning kan se ut till kontraktssinnehavare av boende för försämrad boendestandard i fall av vindkraftsetablering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur en rimlig ersättning kan se ut till fastighetsägare i samband med vindkraftsetablering i närområdet för sjunkande marknadsvärde på fastigheten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skadan som vindkraftsetablering medför i fall av negativ påverkan ska klassas som betydande och att ersättning alltid ska ges till drabbad och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1006 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befolkningens preferenser ska efterfrågas vid planering och gestaltning av offentlig miljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur medborgare kan ges konsekvent möjlighet till inflytande över byggande, stadsplanering och offentlig konst i stadsmiljön och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kulturell planering kan införas och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur ett kommunalt arkitekturprogram bäst kan implementeras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ses över i syfte att förhindra rivning av kulturhistoriskt värdefulla fastigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas åtgärdskrav och vite vid förstörelse av kulturhistoriska värden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett stärkt juridiskt skydd för kulturhistoriska byggnader som inte ska förhindra brukande kan tas fram och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avskaffa hissnormen för studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheter till fler förenklingar av plan- och bygglagen (2010:900) som kan leda till en förenklad plan- och byggprocess för alla parter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utvidga lagstiftningen om regional planering till att gälla i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1009 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera småhus i planeringen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en enhetlig kortad, maximal tidsgräns och avgift för den handläggning av byggärenden som utförs i kommunerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1042 av Anna-Caren Sätherberg och Kalle Olsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommuner möjlighet att införa boplikt som en del av sitt detaljplanearbete för nya bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1122 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maximal handläggningstid vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa sakägarkretsen vid överklaganden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1124 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunerna ska göra en s.k. turistöversiktsplan (TÖP) och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1215 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram lagförslag i linje med dem som presenterades i Byggråtsutredningens betänkande (SOU 2018:67) och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till ändring i plan- och bygglagen som möjliggör att ställa krav på energieffektivitet m.m. i detaljplan och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regional fysisk planering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1217 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som syftar till att uppmuntra och stimulera förekomsten av feministisk stadsplanering och feministiskt bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1224 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet idrott bör läggas till i uppräkningsdelen i 2 kap. 7 § 4 plan- och bygglagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1406 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka översiktsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja gränsvärdena för buller och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1439 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla aktuella regler för att underlätta för användandet av tillfälliga moduler och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1443 av Adnan Dibrani (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att införa en informationsplikt vid försäljning av fastigheter rörande kulturhistoriska värden i fastigheten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1454 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för flexibilitet för mindre variationer i exempelvis fönsterpartier och dörrar i PBL för att kunna möta den aktuella tillgången på återbrukade produkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav för att minimera avfallsmängderna vid nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att plan- och bygglagen bör ses över i syfte att underlätta för tomställda kontorsfastigheter eller kontorslokaler att byggas om till bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1457 av Marielle Lahti och Nicklas Attefjord (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på solceller, solfångare och aktiva tak/väggar på byggnader och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1463 av Amanda Lind (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska inkludera idrott i sin vägledning till kommunerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta tillgänglighetsperspektivet i det nationella arbetet för anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1605 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket bör utreda hur plan- och bygglagen kan ändras så att äldre detaljplaner ges en förändrad juridisk status på så sätt att större möjligheter till avvikelser kan

medges och att frågor om omgivningspåverkan och synpunkter från berörda fastighetsägare kan hanteras i ett utökat bygglovsförfarande i syfte att förenkla och möjliggöra för mer byggnation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1632 av Martina Johansson och Elisabeth Thand Ringqvist (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunerna ska göra en s.k. TÖP och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1650 av Ulrika Heie (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en överklagan av en detaljplan inte bör ta längre tid än 10 veckor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska krävas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör föreslå fler åtgärder som kan genomföras utan krav på byggnämnan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1815 av Gudrun Brunegård (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med utgångspunkt i Boverkets förslag skyndsamt ta fram ett hållbart regelverk för hur kommuner kan hantera övergivna och vanvårdade fastigheter med respekt för äganderätten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samhällsplaneringen verka för blandade upplåtelseformer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1898 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för byggande inom de areella näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1899 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det tydligt bör framgå av ett avslagsbeslut vad som i så fall skulle krävas

om man trots ett avslag skulle kunna bygga strandnära på platsen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram tydliga checklistor över vad som krävs i varje strandnära område för att kunna bygga i just dessa områden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1917 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om vilka som ska ha laglig rätt att överklaga i planprocesser och i bygglovsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1918 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort kravet på detaljplan vid byggnation av max fem hus på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1953 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att införa villkorade bygglov som gör det möjligt att få bygga även i störningsbelastade miljöer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka friluftslivets roll i regional utveckling och samhällsplanering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2140 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hantera bulleråtgärder så att de skadliga nivåerna av trafikens omgivningsbuller minskas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta parkeringsnormen i plan- och bygglagen med en mobilitetsnorm och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

147. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att installation av solceller och solfångare, inklusive integrerade, ska vara bygglovsbefriad även inom kulturmiljöområden medan krav på

bygglov kvarstår på k- och q-märkta fastigheter och tillkännager detta för regeringen.

171. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera energideklARATIONER för byggnader för att säkerställa att de är ändamålsenliga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2217 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala planer för mångfald av upplåtelseformer och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges rätt att i detaljplan ange upplåtelseform och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att fortsätta arbetet med regelförenklingar inom plan- och bygglagen utifrån redan tillsatta utredningar och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om en bortre tidsgräns för delgivning i en överklagandeprocess och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av frågeställningarna kring en begränsning av möjligheterna till överklaganden av detaljplaner och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2267 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att beräknad energiåtgång också är den verkliga efter att en byggnad uppförts och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa energikrav på det befintliga byggnadsbeståndet och utreda hur åtgärderna för att nå kraven bäst finansieras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur klimatkrav kan ställas på material i projekt som är vanligt förekommande inom landskapsarkitektur såsom torg, lekplatser, parker, gågator och andra vistelseytor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet för grönnare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grönytefaktor till ett krav i all nyproduktion och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner senast 2025 ska ha upprättat en plan för att arbeta med

ekosystemtjänster och förstärkning av biologisk mångfald i planering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen ska anpassas och vägledningar utformas för att underlätta för kommuner att ställa krav på kompensation för grönstruktur (naturvärden och rekreativvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.